

Nr 14

Regeringens proposition om statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, m. m.;

beslutad den 20 februari 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

LENA HJELM-WALLÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas ungdomsorganisationernas roll i samhällsarbetet. Förslag om en ny utformning av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet läggs fram. Det nya bidraget föreslås ersätta de nuvarande bidragen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och till ungdomsledarutbildning.

Behovet av en utbildning av yrkesverksamma ledare främst inom ungdomsorganisationerna och i kommunernas fritidsverksamhet understryks. Riktlinjer för en yrkesinriktad fritidsledarutbildning vid folkhögskolor förordas. Vissa tilläggsresurser föreslås utgå till berörda skolor.

För de i propositionen berörda ändamålen beräknas en medelsökning om sammanlagt 9 milj. kr., varav 5,5 milj. kr. avser stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, som därmed föreslås öka till 21,4 milj. kr.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-02-20

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Lidbom, Carlsson, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Zachrisson, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Hjelm-Wallén såvitt avser avsnitten 1, 2, 3, 5, 7; statsrådet Zachrisson såvitt avser frågan om fritidsledarutbildning vid folkhögskolor under avsnitten 4 och 6

Proposition om det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, m. m.

1 Inledning

Statsmakterna beslöt år 1969 på grundval av bl. a. 1962 års ungdoms-utrednings slutbetänkande (SOU 1967:19) Statens stöd till ungdomsverksamhet om nya principer för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning (prop. 1969:1 bil. 10, SU 1969:43, rskr 1969:129).

Statens ungdomsråd omorganiserades fr. o. m. den 1 januari 1970. Enligt de bestämmelser som Kungl. Maj:t den 30 december 1969 meddelat för ungdomsrådets verksamhet åligger det rådet att utreda frågor rörande bl. a. samhällets stöd till ungdomsorganisationerna. Ungdomsrådet lade som led i detta arbete fram förslag dels år 1970 om det statliga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, dels år 1971 om det statliga stödet till ungdomsledarutbildning. På grundval av ungdomsrådets förslag beslöt statsmakterna år 1971 om nya riktlinjer för stödet till den lokala verksamheten (prop. 1971:32, KrU 1971:12, rskr 1971:187) samt år 1972 om vissa ändringar i bestämmelserna för bidraget till ungdomsledarutbildning (prop. 1972:1 bil. 10, KrU 1972:8, rskr 1972:84). Föredragande statsrådet angav vid behandlingen av förslaget om bidrag till ungdomsledarutbildning att ytterligare beredning av denna fråga var nödvändig innan slutlig ställning kunde tas till förslaget i dess helhet. Bl. a. gällde det samordningen med annan bidragsgivning.

Ungdomsrådet uppdrog i april 1972 åt en arbetsgrupp¹ att utreda bl. a. frågan om formerna för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Arbetsgruppen avlämnade i oktober 1973 till rådet betänkandet (stencil) Statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Betänkandet har remissbehandlats genom statens ungdomsråd. Yttranden har härvid inkommit från följande myndigheter och organisationer: socialstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), skolöverstyrelsen (SÖ), statens handikappråd, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Ansgarsförbundet inom svenska kyrkan, Centerns ungdomsförbund (CUF), De blindas förening, De handikappades riksförbund, Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom, Folkpartiets ungdomsförbund (FPU), Fria moderata studentförbundet, Frikyrkliga gymnasiströrelsen/Kristna studentrörelsen i Sverige, Frivilliga skytterörelsens ungdomsorganisation, Frälsningsarméns scoutförbund, Frälsningsarméns ungdom, Förbundet Vi unga, Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap, Handikappförbundets centralkommitté, Helgelseförbundets ungdom, Hörselfrämjandets riksförbund, IOGT-NTO:s juniorförbund, KFUK-KFUM:s riksförbund, KFUK-KFUM:s scoutförbund, Kristen demokratisk ungdom, Metodistkyrkans

¹ Numera statsrådet Bertil Zachrisson, ordförande, konsulten Inger Bertilsson, sekreteraren Kjell Jernberg, förbundssekreteraren Christer Lindström, förbundssekreteraren Sture Palmgren, avdelningsdirektören Bengt Sevelius och generalsekreteraren Weikko Skoog.

ungdomsförbund, MHF-Ungdom, Moderata ungdomsförbundet (MUF), Nykterhetsorganisationen Verdandi, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, Ridfrämjandets ungdomsnämnd, Riksförbundet DX-alliansen, Riksförbundet Finska föreningar i Sverige, Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar, Riksförbundet Sveriges 4 H, Riksförbundet Sveriges unga katoliker, Riksförbundet Unga musikanter, Svenska alliansmissionens ungdomsförbund, Svenska baptisternas ungdomsförbund, Svenska brukshundsklubben, Svenska frisksportförbundet, Svenska korporationsidrottsförbundet, Svenska missionsförbundets ungdom, Svenska scoutförbundet, Svenska scoutunionen, Svenska ungdomsringen för bygdekultur, Sveriges bridgeförbunds ungdomsverksamhet, Sveriges fritidsfiskares riksförbund, Sveriges folkhögskoleelevers förbund, Sveriges kristna ungdomsråd, Sveriges motorbåtunions ungdomskommitté, Sveriges riksidrottsförbund (RF), Sveriges schackförbunds ungdomsverksamhet, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU), Sveriges ungdomsorganisationers landsråd, Sveriges unglottor, Unga örnars riksförbund, Ungdomens nykterhetsförbund, Ungdomens röda kors, Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund, Örebromissionens ungdom, och Sveriges kyrkliga studieförbund.

På grundval av arbetsgruppens förslag och inkomna remissyttranden har statens ungdomsråd med skrivelse den 24 april 1974 kommit in med förslag om statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Ungdomsrådet har enligt vad jag inhämtat därmed frånträtt det tidigare framlagda förslaget om ungdomsledarutbildning i de delar som ännu inte avgjorts. Detta förslag påkallar därför inte något ställningstagande från min sida.

Frågan om den yrkesinriktade ungdomsledarutbildningen berördes av 1962 års ungdomsutredning i dess slutbetänkande. SÖ tillsatte i januari 1969 en arbetsgrupp som antog namnet Skolöverstyrelsens ungdomsledarutredning (SULU) med uppgift att utreda frågan om utbildning av ungdomsledare och utarbeta förslag till generell läroplan för denna utbildning. SULU avgav i januari 1971 sitt betänkande SULU (stencil) till SÖ. De i betänkandet upptagna förslagen fördes fram av SÖ i dess anslagsframställning för budgetåret 1973/74. Förslagen föranledde endast i vissa delar ställningstaganden i 1973 års statsverksproposition (prop. 1973:1 bil. 10, UbU 1973:12, rskr 1973:115). Folkhögskoleutredningen² (U 1972:08) har enligt sina direktiv bl. a. att pröva det förslag om särskilda insatser för fritidsledarutbildning som SÖ fört fram i nämnda anslagsframställning. Utredningen har i september 1974 avlämnat delbetänkandet (Ds U 1974:11) Folkhögskolans fritidsledarutbildning.

² Riksdagsmannen Stig Alemyr, ordförande, kuratorn Marianne Bengtsson, ombudsmannen Jan Hercules, folkhögskolerektorn Karl Högemark, departementssekreteraren Berndt Johansson, landstingsrådet Erik Kalte, folkhögskolerektorn Carl Gustaf Lindell, rektorn Bert Stålhammar, undervisningsrådet Gösta Vestlund och ombudsmannen Carin Walldin.

Efter remiss har yttranden över folkhögskoleutredningens delbetänkande avgetts av socialstyrelsen, statens ungdomsråd, SÖ, universitetskanslersämbetet (UKÄ), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, LO, TCO, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, CUF, KFUK-KFUM:s riksförbund, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar, Svenska frisksportförbundet, Svenska missionsförbundets ungdom, Svenska scoutförbundet, Sveriges folkhögskoleelevers förbund, RF, SSU samt Ungdomens nykterhetsförbund.

Härutöver har skrivelser inkommit från statens kulturråd, Arbetarnas bildningsförbund (ABF), Elevkåren vid KFUK-KFUM:s ungdomsledarinstitut, Fritidsledarnas intresseorganisation, Frälsningsarméns ungdom, Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola, Unga örnars riksförbund samt lärare och elever vid Stockholms ungdomsledarinstitut.

Riksdagen uttalade sig vid behandlingen av vissa motioner rörande ungdomsfrågor för en skyndsam översyn av samhällets totala stöd till den inom olika ungdomsorganisationer bedrivna ungdomsverksamheten (KrU 1973:41, rskr 1973:301). Inom utbildningsdepartementet har under år 1974 gjorts en översyn som – i enlighet med ett av riksdagen utan erinran lämnat uttalande av det ansvariga statsrådet (prop. 1974:1 bil. 10 s. 53, KrU 1974:3, rskr 1974:65) – varit inriktad på frågan hur ungdomsorganisationernas lokala verksamhet skall stödjas.

Jag avser att i det följande ta ställning till det av statens ungdomsråd avgivna förslaget om nya riktlinjer för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Jag avser även att redovisa resultatet av det i det föregående nämnda översynsarbetet avseende stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet.

I anslutning till de förslag som tas upp till behandling kommer för överblickens och sammanhangets skull vissa förslag att beröras som inte fordrar beslut av riksdagen.

Vid beredningen av frågorna rörande stöd till ungdomsorganisationerna har, vilket kommer att redovisas i det följande, förekommit överläggningar med företrädare för Svenska kommunförbundet och ungdomsorganisationerna.

I prop. 1975:1 (bil. 10 s. 83) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition angående de statliga insatserna på ungdomsområdet, för budgetåret 1975/76 preliminärt beräkna ett belopp av 55 199 000 kr. för *Vissa åtgärder inom ungdomsområdet*.

Jag anhåller nu att få ta upp dessa frågor såvitt avser stödet till ungdomsorganisationerna.

Frågan om fritidsledarutbildning kommer i det följande att behandlas av statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet.

2 Ungdomsorganisationerna och samhällets stöd

2.1 Ungdomsorganisationerna

Ungdomsorganisationerna har en betydande omfattning. År 1974 redovisade organisationerna till SÖ sammanlagt 1 310 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år, av vilka 914 000 avsåg åldersgruppen 12–25 år. I dessa medlemstal är inte de ungdomsmedlemmar som redovisades av organisationer som räknas till idrottsrörelsen inräknade.

De stora medlemstalen speglar till viss del organisationernas mycket omfattande verksamhet. Medlemstalen är dock i viss utsträckning missvisande då många ungdomar är medlemmar i mer än en förening och härigenom blir dubbelredovisade.

Olika undersökningar har gjorts för att kartlägga den faktiska räckvidden av ungdomsorganisationernas verksamhet. En av de senare är statens ungdomsråds undersökning som gjorts i anslutning till försöksverksamhet i Köping, Mölndal och Östersund.

Denna undersökning visar att ca 60 % av ungdomen i de tre kommunerna och i åldrarna 10–18 år är medlemmar i någon ungdomsförening. Ytterligare 20 % av ungdomarna skulle vilja bli medlem i någon förening och omkring hälften av alla föreningsanslutna skulle vilja ta del i flera aktiviteter än de nu har möjlighet till.

En bild av omfattningen av verksamheten inom ungdoms- och idrottsorganisationerna ger också de redovisningar av deras lokala verksamhet som görs inom ramen för det statliga lokala aktivitetsstödet. Enligt dessa redovisningar genomförde ungdoms- och idrottsorganisationerna under verksamhetsåret 1973/74 omkring 3 600 000 sammankomster, vilket innebär att mer än 10 000 sammankomster i genomsnitt genomfördes varje dag.

Tabell 2.1 Ungdomsorganisationernas antal medlemmar, distrikt och avdelningar år 1973

Organisations- kategori	Antal organi- sationer	Antal distrikt	Antal lokal- avdel- ningar	Antal med- lemmar 7–25 år	%	Antal med- lemmar 12–25 år	%
Politiska ungdoms- organisationer	5	82	3 127	219 500	17	219 500	22
Nykterhets- organisationer	5	110	3 720	173 400	13	156 200	16
Kristna organisationer	13	116	5 291	452 600	34	263 400	26
Övriga ungdoms- organisationer	17	325	5 017	403 800	30	295 600	29
Tröskel- organisationer	12	92	458	73 400	5	72 400	7
Summa	52	725	17 613	1 322 700		1 007 100	

Antalet medlemmar i ungdomsorganisationerna i åldrarna 7–25 år samt antalet distrikt och avdelningar enligt 1973 års rapportering framgår av tabell 2.1

2.2 Det statliga stödet

Statligt stöd till ungdomsorganisationernas verksamhet har utgått sedan budgetåret 1954/55. Genom riksdagsbeslut år 1954 (prop. 1954:156, SäU 1954:6, rskr 1954:315) erhöll ungdomsorganisationerna bidrag för den allmänt ungdomsfrämjande verksamheten genom stöd till utbildning av ungdomsledare, anställande av instruktör och för främjande av fritidsverksamhet bland ungdom (fritidsgrupper). Riksdagsbeslutet byggde i huvudsak på förslag från 1953 års utredning om stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar.

De politiska ungdomsförbunden ställdes till en början utanför bidragsgivningen. Fr. o. m. budgetåret 1957/58 erhöll även dessa statligt stöd (prop. 1957:132, SU 1957:122, rskr 1957:303). För utbetalning av bidrag förutsattes dock att samverkan skulle förekomma med erkänt studieförbund. Genom ändring år 1965 av 3 § i barnavårdslagen fick även kommunerna möjligheter att ge bidrag till de politiska ungdomsförbundens lokala verksamhet (prop. 1965:69, 2LU 1965:43, rskr 1965:212).

Reformarbetet på ungdomsområdet under 1960-talet byggde på förslag från 1962 års ungdomsutredning.

I betänkandet (SOU 1963:67) Stöd åt ungdomsorganisationernas centrala verksamhet föreslog 1962 års ungdomsutredning att målsättningen för statens stöd till ungdomsorganisationerna skulle vidgas till att gälla organisationernas hela verksamhet och inte som tidigare vara begränsat till "gemensamma ungdomsfrämjande åtgärder". En organisation skulle för att komma i fråga för bidrag vara uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer samt öppet ta ställning för demokratin och vara beredd att öppet ta avstånd från samhällssystem där för demokratin fundamentala förutsättningar saknas. Genom statsmakternas beslut (prop. 1964:1 bil. 10, SU 1964:62, rskr 1964:175) genomfördes i huvudsak utredningens förslag.

Genom riksdagsbeslut år 1969 (prop. 1969:1 bil. 10, SU 1969:43, rskr 1969:129) gjordes vissa ändringar i det dittillsvarande statsbidragssystemet efter förslag från ungdomsutredningen i slutbetänkandet (SOU 1969:17) Statens stöd till ungdomsverksamhet. Det statliga stödet skulle enligt beslutet utgå i form av ett grundbidrag, lika för alla organisationer, och ett rörligt bidrag. Det senare bidraget som baserades på antalet bidragsberättigade medlemmar och organisationens spridning i procent av landets kommuner avsågs utgöra ett bidrag till dels den centrala verksamheten, dels ungdomsledarutbildningen. 1969 års beslut innebar ingen förändring av fritidsgruppsbidraget. År 1971 beslutade statsmakterna om nya former för stödet till den lokala verksamheten och fritidsgruppsbidraget ersattes av det lokala aktivitetsstödet (prop. 1971:32, KrU 1971:12, rskr 1971:187).

Stödet till idrotten reformerades år 1970 (prop. 1970:79, SU 1970:12, rskr 1970:291) efter förslag från idrottsutredningen i dess betänkande. (SOU 1969:29) Idrott åt alla.

Bidragen till idrottsrörelsens centrala verksamhet i form av organisationsstöd samt stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning har ökat kraftigt under 1970-talet. Ökningen har såväl i absoluta tal som relativt sett varit betydligt större för idrottsrörelsen än för ungdomsorganisationerna. Tas även hänsyn till det statliga stödet till den lokala verksamheten blir skillnaderna ännu större. (Tabell 2.2)

Tabell 2.2 Bidrag till idrotts- och ungdomsorganisationernas verksamhet budgetåren 1970/71–1974/75 (tusental kr.)

Budgetår	Bidrag		Ökning			
	Idrottsorganisationerna ¹	Ungdomsorganisationerna ²	Idrottsorganisationerna	%	Ungdomsorganisationerna	%
			kr.		kr.	
1970/71	40 400	11 900	–	–	–	–
1971/72	45 400	12 200	5 000	12,4	300	2,5
1972/73	50 900	14 200	5 500	12,1	2 000	16,4
1973/74	57 300	15 305	6 400	12,5	1 105	7,8
1974/75	65 600	16 055	8 300	14,4	750	4,9
Ökningar kr.			25 200		4 155	
Procentuell ökning				62,4 %		34,9 %

¹ Organisationsstöd m.m. (anslaget Stöd till idrotten: organisationsstöd)

² Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning (anslagen Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och Bidrag till ungdomsledarutbildning)

2.2.1 Allmänna bidrag till ungdomsorganisationerna

De allmänna bidrag som utgår till ungdomsorganisationerna är bidrag till central verksamhet, bidrag till ungdomsledarutbildning och bidrag till lokal verksamhet. Bestämmelserna för bidragen återfinns i kungörelsen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad senast 1974:200). Bidragen utbetalas av SÖ som också har tillsynsansvaret för bidragsgivningen.

Bidrag enligt nämnda kungörelse utgår till ungdomsorganisation som regeringen förklarar berättigad till statsbidrag. För detta krävs att organisationen har minst 3 000 medlemmar i åldrarna 12–25 år samt att den har lokalavdelningar i minst 5 % av landets kommuner. Beräkningen av spridningen i kommuner görs på grundval av den kommunindelning som gällde den 31 december 1973. Som medlem räknas dels den som är registrerad i organisationens medlemsmatrikel, dels den som under ifrågavarande redovisningsår deltagit i organisationens verksamhet vid minst tio sammankomster. Med lokalavdelning avses avdelning i ungdomsorganisation som uppfyller bl. a. villkoren att flertalet av medlemmarna är i åldrarna 12–25 år samt att lokalavdelningen under redovisnings-

året genomfört minst 25 sammankomster.

F. n. är 46 ungdomsorganisationer förklarade berättigade till statsbidrag enligt nämnda kungörelse. Av dessa organisationer är tre samarbetsorgan för andra organisationer.

2.2.2 Bidrag till central verksamhet

Bidraget till central verksamhet utgår i form av ett grundbidrag och ett rörligt bidrag. När en organisation första gången erhåller bidrag till central verksamhet utgår endast grundbidraget. Grundbidraget utgör 30 000 kr. Det för rörligt bidrag tillgängliga beloppet fördelas mellan organisationerna med hänsyn till antalet medlemmar i åldrarna 12–25 år och geografisk spridning varvid organisationerna tillgodoräknas s. k. vägningstal enligt en i kungörelsen införd tabell. Grundbidrag och rörligt bidrag utgår med sammanlagt högst det belopp som svarar mot ungdomsorganisationens kostnader för central verksamhet under redovisningsåret. Bidragsbestämmelsernas tillämpning på de tre organisationer som är samarbetsorgan för andra organisationer beslutas av regeringen efter förslag av SÖ.

För bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet är för budgetåret 1974/75 anvisat 7 575 000 kr.

SÖ disponerar vidare innevarande budgetår 300 000 kr. att fördelas mellan organisationer, s. k. tröskelorganisationer, som inte erhåller bidrag enligt kungörelsen men som bedriver en verksamhet, vilken med hänsyn till omfattning och inriktning bör erhålla statligt stöd. F. n. erhåller 21 organisationer s. k. tröskelbidrag.

Vidare disponerar SÖ medel, innevarande budgetår 400 000 kr., för bidrag till kostnaderna för verksamhet inom speciella ungdomsgrupper eller till utveckling av nya verksamhetsformer. Medlen fördelas mellan de organisationer som får bidrag till central verksamhet.

2.2.3 Bidrag till ungdomsledarutbildning

Det för bidrag till ungdomsledarutbildning tillgängliga beloppet fördelas efter samma principer som den rörliga delen av bidraget till central verksamhet med undantag av att vid beräkningen av bidraget till ungdomsledarutbildning hänsyn tas till organisationernas antal medlemmar i åldrarna 7–25 år. Bidrag utgår med högst det belopp som svarar mot två tredjedelar av organisationens kostnader för utbildning av ungdomsledare under redovisningsåret. Bidragsbestämmelsernas tillämpning på de tre organisationer som är samarbetsorgan för andra organisationer beslutas av regeringen efter förslag av SÖ.

För bidrag till ungdomsledarutbildning är för budgetåret 1974/75 anvisat 7 405 000 kr.

SÖ disponerar vidare innevarande budgetår 200 000 kr. för bidrag till kvalificerad ledarutbildning samt 175 000 kr. för SÖ:s kursverksamhet.

2.2.4 Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Berättigade till statsbidrag till lokal verksamhet är dels de ungdomsorganisationer som förklarats berättigade att erhålla bidrag under anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, dock med undantag för de organisationer som är samarbetsorgan för andra organisationer, dels RF och övriga organisationer med organisationsstöd under nionde huvudtiteln, vilka förut erhållit statsbidrag enligt kungörelsen (1954:575) om statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet (upphävd genom 1971:388).

Regeringen beslutar på förslag av SÖ om hur stor del av anslaget som skall kunna fördelas mellan de s. k. tröskelorganisationerna.

Statsbidraget fördelas mellan organisationernas lokalavdelningar i förhållande till antalet bidragsberättigade sammankomster. Med sådan sammankomst förstås en av lokalavdelning planerad och anordnad sammankomst med minst fem deltagare i åldrarna 12-25 år som varat minst en timme. Bidraget utgår med högst 10 kr. för varje sammankomst. Om antalet sammankomster är så stort att det för bidrag tillgängliga anslagsbeloppet inte räcker till ett bidrag om 10 kr. för varje sammankomst, skall bidraget per sammankomst nedsättas med vad som fordras för att det tillgängliga beloppet inte skall överskridas.

För budgetåret 1974/75 är anvisat 30 500 000 kr. för bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet.

2.2.5 Bidrag till särskilda ändamål

Bidrag till verksamhet inom ungdomsorganisationerna kan utgå från en rad olika organ och myndigheter. I det följande redovisas de viktigaste av dessa särskilda insatser som i flera fall är av relativt permanent karaktär. Redogörelsen följer uppdelningen av statsbudgeten på huvudtitlar.

Tredje huvudtiteln

Från anslaget Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet utgår bidrag till enskilda organisationers u-landsinformation. Bidrag till ungdomsorganisationer kan utgå dels via ett generellt bidrag till studieförbunden, dels direkt till den enskilda organisationen. Bidragen fördelas av styrelsen för internationell utveckling.

Femte huvudtiteln

Socialstyrelsens nämnd för hälsouppllysning fördelar bidrag till kvinno- och ungdomsorganisationer för upplysningsverksamhet i sexual- och samlevnadsfrågor.

Ur allmänna arvsfonden utgår bidrag till försöksverksamhet inom ungdomsorganisationerna avseende åldrarna 7-12 år. Under budgetåren 1971/72-1974/75 har utgått sammanlagt 17,8 milj. kr. Tillsynsmyndighet för verksamheten är socialstyrelsen.

Sjunde huvudtiteln

Från anslaget Upplysning om alkohol- och narkotikaproblemen utgår bidrag till informationsverksamhet som bedrivs av olika organisationer, däribland ungdomsorganisationerna. Medlen fördelas av statens ungdomsråd. För budgetåren 1972/73–1974/75 har anvisats totalt 7,5 milj. kr.

Åttonde huvudtiteln

Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar erhåller bidrag till förbundets centrala verksamhet och ledarutbildning. Bidraget utbetalas av SÖ och uppgår innevarande budgetår till 289 000 kr.

Från anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. utgår bidrag om totalt 400 000 kr. innevarande budgetår till upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna. Bidragen fördelas av SÖ.

Nionde huvudtiteln

Från anslaget Bidrag till viss ungdomsverksamhet utgår bidrag för att stimulera praktisk och yrkesinriktad verksamhet bland ungdom på landsbygden. Medlen fördelas av lantbruksstyrelsen och uppgår innevarande budgetår till 500 000 kr.

Under anslaget Stöd till idrotten: organisationsstöd finns vissa medel avsatta för serviceverksamhet gentemot organisationer utanför idrottsrörelsen, bl.a. ungdomsorganisationerna. Riksidrottsstyrelsen fastställer vilket belopp som får användas för detta ändamål.

Elfte huvudtiteln

Statens invandrarverk har vid några tillfällen utbetalat bidrag till ungdomsorganisationer för särskild försöksverksamhet i invandrarfrågor och för lokala försöksprojekt.

AMS utbetalade under budgetåren 1971/72–1973/74 sammanlagt ca 30 milj. kr. för att bereda arbetslösa ungdomar möjlighet till tillfällig anställning som ungdomsledare inom föreningslivet.

2.3 Landstingens bidragsgivning

Ungdomsorganisationernas regionala organisationer kan erhålla bidrag till sin verksamhet från landstingen. Landstingsförbundets styrelse antog år 1971 rekommendationen: Landstingsbidrag till ungdomsorganisationer, studiedistrikt, länsbildningsförbund och idrottsrörelsen. De flesta landsting har antagit bidragsnormer som i stort sett ansluter till rekommendationen.

Bidrag till ungdomsorganisation kan, enligt rekommendationen, utgå till distriktsorganisation vars riksorganisation erhåller statsbidrag till sin centrala verksamhet. Bidrag utgår dels till den allmänna verksamheten,

dels till ungdomsledarutbildningen.

Bidrag till idrotten utgår till administrativ verksamhet samt till gemensam eller separat utbildningsverksamhet. Bidragsbeloppet utgår som totalanslag som beräknas efter ett av resp. landsting fastställt belopp per capita. Distriktsorganisationerna får själva upprätta förslag till fördelning av totalanslaget.

Både ungdoms- och idrottsorganisationer är skyldiga att lämna in verksamhetsberättelse till landstinget.

Till ungdomsdistriktens allmänna verksamhet utgick år 1973 ca 6,1 milj. kr. och år 1974 ca 6,4 milj. kr. Till ungdomsledarutbildning utgick år 1973 ca 13 milj. kr. och år 1974 ca 14,4 milj. kr. Landstingsbidraget till idrottsverksamhet var år 1973 8,1 milj. kr. och år 1974 9,6 milj. kr.

2.4 Kommunernas bidragsgivning

I betänkandet (SOU 1966:32) Kommunerna och ungdomen redovisas den mycket splittrade bild som präglade de kommunala insatserna på ungdoms- och fritidsområdet i början av 1960-talet. Det föreslogs en samordning av de kommunala ungdoms- och fritidspolitiska insatserna och att ett kommunalt organ – fritidsnämnden – skulle svara för detta. Vidare fanns i betänkandet förslag till normer för bidrag.

Svenska kommunförbundet utgav år 1973 en promemoria om former och principer för kommunala bidrag till ungdomens förenings- och fritidsliv (PM 1973-03-16). Beloppen för de olika bidragstyperna angavs inte. Enligt promemorian bör bidragssystemet vara utformat så att det styr organisationernas verksamhet så lite som möjligt, stimulerar till aktivitet, är enkelt att tillämpa och fördelar tillgängliga medel rättvist mellan organisationerna, vilket bl. a. innebär att de speciella behoven hos exempelvis de handikappade tillgodoses.

De bidragstyper som rekommenderas är administrationsbidrag, lokalbidrag, aktivitetsbidrag och ledarutbildningsbidrag. Därutöver bör den ansvariga nämnden ha vissa medel till förfogande för speciella insatser. De kommunala åtagandena på ungdoms- och fritidsområdet har utvecklats kraftigt. Vid årsskiftet 1974 -1975 hade 270 av landets 278 kommuner inrättat särskild nämnd för fritidsfrågor.

Även den kommunala bidragsgivningen till föreningslivet har ökat. Enligt tillgängliga uppgifter fördelade kommunerna år 1969 ca 47 milj. kr. i föreningsbidrag. Motsvarande belopp år 1973 var 131 milj. kr.

3 Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

3.1 Arbetsgruppen inom statens ungdomsråd

3.1.1 Mål för ungdomspolitiken

Till ungdomspolitiken bör enligt arbetsgruppen räknas de samhällsätgärder som stödjer och stimulerar demokratiska miljöer där barn – även de i den lägre skolåldern – och ungdomar i samarbete kan utveckla sina idéer, intressen och färdigheter. I detta sammanhang intar ungdomsorganisationerna en särställning. Ett rikt förgrenat föreningsliv som representerar en mängd olika värderingar i livs- och samhällsfrågor garanterar mångfald och skapar respekt för de olika värderingar som präglar den svenska demokratin. Det är ungdomarna själva som genom att ta ansvar för verksamheten skall ge ungdomsarbetet och därmed ungdomspolitiken dess form och innehåll. Ungdomarnas egna önskemål, såsom de kommer till uttryck i demokratiskt fattade beslut i självständiga organisationer, bör vara vägledande för de samhälleliga insatserna på det ungdomspolitiska området.

Arbetsgruppen föreslår att det övergripande målet för samhällets ungdomspolitik formuleras på följande sätt: Ungdomspolitiken skall medverka till att utveckla demokratin, stimulera till samhällsengagemang, skapa en bättre samhällsmiljö och bidra till jämlikhet mellan individer och mellan grupper i samhället.

Det övergripande målet bör konkretiseras för begränsade delområden. För varje sådant delområde bör anges handlingslinjer och metoder för att successivt förverkliga delar av det uppställda målet. Arbetsgruppen föreslår en uppdelning på följande delområden: demokrati och rättvisa, gemenskap och aktivitet, åsiktsfrihet och opinionsbildning samt tradition och förnyelse.

I ett särskilt yttrande anför ledamoten Palmgren att utformandet av förslag till övergripande mål för samhällets ungdomspolitik faller utanför ramen för arbetsgruppens kompetens.

3.1.2 Kostnader och intäkter för ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

Arbetsgruppen har gjort en kartläggning av ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och kostnaderna för denna. Undersökningen omfattar åren 1970, 1971 och 1973. För de två första åren avser redovisningen boksluten för resp. år. Uppgifterna för år 1973 avser den budget som upprättats av organisationerna själva. Av de 44 ungdomsorganisationer (exkl. samarbetsorganen) som budgetåret 1971/72 erhöll statligt stöd till sin centrala verksamhet har 40 organisationer lämnat uppgifter.

Av undersökningen framgår att den årliga kostnadsökningen för ungdomsorganisationerna under den aktuella perioden har varit ca 20 %. För att täcka denna har organisationernas egna insatser i form av bl. a. medlemsavgifter, insamlingar etc. ökat med närmare 70 %. De redovisade årliga underskotten har också ökat. (Tabell 3.1)

Tabell 3.1 Totala kostnader och intäkter för ungdomsorganisationernas centrala verksamhet (milj. kr.)

	1970	1971	1973
Totala kostnader	36,9	44,0	52,3
Totala intäkter	33,4	40,3	47,8
Årligt underskott	3,5	3,7	4,5

Kostnaderna för administration tar i anspråk en större andel av de tillgängliga resurserna för de politiska ungdomsförbunden och gruppen övriga ungdomsorganisationer än för nykterhets- och de kristna organisationerna. Dessa i sin tur redovisar högre kostnader för den nationella och internationella verksamheten. Olikheterna tycks ha samband med den verksamhetsinriktning som de olika organisationerna har.

Ungdomsorganisationerna finansierar i stor utsträckning den centrala verksamheten med egna medel. Mellan åren 1970 och 1973 beräknar ungdomsorganisationerna att medlemsavgifter och insamlingar har ökat med 5 milj. kr. (Tabell 3.2)

Tabell 3.2 Bidrag, avgifter etc. till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet (milj. kr.)

Intäkter	1970	1971	1973
Statliga bidrag	8,6	10,3	13,8
Övriga bidrag	5,2	5,8	6,7
Insamlingar och medlemsavgifter	4,4	7,7	9,4

Kostnaderna för administrationen har ökat kraftigast. Dessa är oftast av den arten att organisationerna själva saknar möjligheter att påverka dem. Löner, sociala avgifter, hyror samt rese- porto- och telekostnader ingår i beräkningsunderlaget. (Tabell 3.3)

Tabell 3.3 Ungdomsorganisationernas kostnader för administration (milj. kr.)

Kostnadslag	1970	1971	1973
Personalkostnader	11,4	14,2	16,7
Lokaler	2,3	2,9	3,5
Organisationskostnader	2,0	2,0	2,2
Reklam och information	3,3	4,3	4,9
Summa	19,0	23,4	27,3
Statligt stöd till central verksamhet	4,6	5,3	6,4

År 1970 hade ungdomsorganisationerna 293 personer anställda centralt. Fram till år 1973 hade antalet ökat med 20 personer till 313. Genomsnittslönen, inkl. sociala avgifter, ökade under samma tid med ca 31 % från 30 600 kr. till 40 200 kr. per år.

Av ungdomsorganisationernas kostnader för den centrala verksamheten utgör efter de administrativa kostnaderna, utgifter som har direkt anknytning till verksamheten den största posten. Hit kan hänföras t. ex. kostnaderna för ledarutbildning samt kostnaderna för övrig nationell och internationell verksamhet. (Tabell 3.4)

Tabell 3.4 Ungdomsorganisationernas intäkter och kostnader för ledarutbildning samt övrig nationell och internationell verksamhet (milj. kr.)

År	Totalkostnad för verksamheten (milj. kr.)	Statliga bidrag		Egeninsats	
		milj. kr.	andel i %	milj. kr.	andel i %
1970	9,7	4,0	41	5,7	59
1971	11,7	5,0	43	6,7	57
1973	16,0	7,4	46	8,6	54

De statliga bidragen har ökat väsentligt under perioden. Även ungdomsorganisationerna själva har genom betydligt ökade ekonomiska tillskott medverkat till att motverka effekterna av kostnadsutvecklingen. (Tabell 3.5)

Tabell 3.5 Finansieringen av ungdomsorganisationernas centrala verksamhet fördelad på statsbidrag och egeninsats (milj. kr.)

År	Totalkostnad milj. kr.	Statsbidrag		Egeninsats	
		milj. kr.	andel i %	milj. kr.	andel i %
1970	28,7	8,6	30	20,1	70
1971	35,1	10,3	29,3	24,8	70,6
1973	43,3	13,8	31,9	29,5	68,1

Arbetsgruppen anför att den på grund av de ökande årliga underskotten hyser oro för kostnadsutvecklingens konsekvenser för organisationerna i ett längre tidsperspektiv. Det finns inte några tecken som tyder på att den redovisade trenden i kostnadsutvecklingen kommer att kunna brytas. För ungdomsorganisationerna finns, enligt arbetsgruppen, i huvudsak tre olika utvägar, nämligen att ytterligare pressa de centrala kostnaderna, vilket måste anses som orealistiskt eftersom den centrala verksamheten redan nu är kraftigt underdimensionerad, att söka sig nya finansierare, vilket inte är önskvärt eftersom det lätt kan leda till att ungdomsorganisationerna hamnar i beroendeställning till andra organisationer eller företag, eller att samhällets stöd till föreningslivet ökas och

att ungdomsorganisationernas fortsatta utveckling, självständighet och oberoende härigenom garanteras.

3.1.3 Arbetsgruppens förslag till bidragskonstruktion

Det reguljära statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet bör utgå som ett bidrag. De nuvarande bidragen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning bör därför föras samman till ett bidrag. Bidraget bör avse ungdomsförbundens kostnader för administrativ verksamhet, ledarutbildning, informations- och utvecklingsarbete, insatser för regional utjämning samt internationell verksamhet.

Reglerna för det nya bidraget bör omfatta alla ungdomsorganisationer och bör vara så utformade att tillgängliga medel fördelas på ett rättvist sätt mellan organisationerna. Bidragsgivningen skall inte verka styrande på verksamheten. Det bör vara möjligt att kontrollera att organisationerna uppfyller de uppställda villkoren för bidrag. Slutligen bör bidragsreglerna vara enkla att justera och komplettera.

Ett enkelt bidragssystem gör det möjligt för ungdomsorganisationerna att själva beräkna bidragets storlek vilket underlättar deras långsiktiga planering. Enkla bidragsregler minskar också det administrativa arbetet hos såväl organisationer som tillsynsmyndighet.

Samhällets stöd till ungdomsorganisationerna bör baseras på ett förtroende för organisationernas möjligheter att själva avgöra hur tillgängliga resurser bäst kan gagna organisationens mål och tillgodose medlemmarnas intressen. Endast för att garantera att tillgängliga medel fördelas mellan ungdomsorganisationerna i enlighet med fastställda bestämmelser bör ett kontrollsystem upprätthållas.

En förutsättning för att statligt bidrag skall utgå till en ungdomsorganisation är att den genom sin verksamhet främjar en demokratisk samhällsutveckling. Med ungdomsorganisation skall enligt arbetsgruppen förstås en organisation som bedriver verksamhet bland ungdom i åldrarna 7–25 år samt har mer än hälften av sina medlemmar i åldersgrupperna under 25 år.

Som bidragsgrundande medlem bör vid fördelningen av det statliga stödet endast räknas de medlemmar som är i åldrarna 7–25 år. Enligt nuvarande bidragsbestämmelser avses med medlem dels den som finns registrerad i organisationens medlemsmatrikel, dels den som deltagit i minst tio sammankomster anordnade av organisationen. Denna definition ger möjlighet till vida tolkningar. För att undvika detta föreslås att med bidragsgrundande medlem i ungdomsorganisation skall förstås den som är ansluten till en lokalavdelning och har erlagt avgift till organisationen för närmast föregående verksamhetsår. För att bli berättigad till statsbidrag skall en organisation ha minst 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år.

Nuvarande bestämmelser vad gäller kraven på geografisk spridning har mist sin betydelse på grund av de genomförda kommunreformerna. I

stället för kommuner bör i fortsättningen landstingsområden användas som beräkningsgrund. För att en ungdomsorganisation skall kunna erhålla statligt bidrag till sin centrala verksamhet föreslår arbetsgruppen att ungdomsorganisationen skall ha verksamheten i minst hälften av landets landstingsområden.

Arbetsgruppen föreslår att en ungdomsorganisation som uppfyller de uppställda villkoren skall erhålla dels ett grundbidrag som bör vara av samma storlek för alla organisationer, dels ett rörligt bidrag som fördelas med hänsyn till organisationens medlemsantal.

F. n. utgår ett grundbidrag om 30 000 kr. till bidragsberättigad ungdomsorganisation. En ungdomsorganisation med något över 3 000 medlemmar erhöll budgetåret 1972/73 drygt 100 000 kr. till sin centrala verksamhet och ledarutbildning. Det nya grundbidraget föreslås få en nivå som ungefär motsvarar detta belopp. Beträffande det rörliga bidraget föreslås detta beräknas med ett fast belopp per medlem, räknat på det redovisade antalet medlemmar som överstiger 3 000. Det statliga bidraget bör maximeras till 75 % av en ungdomsorganisations kostnader för central administration och verksamhet.

Alla ungdomsorganisationer som uppfyller kvalifikationskraven föreslås bli berättigade till statligt stöd. För nya ungdomsorganisationer, bl. a. de nuvarande tröskelorganisationerna, föreslås en in-trappningsperiod i det nya systemet på två år. Under det första året bör ett halvt grundbidrag utgå och under det andra året ett helt grundbidrag. Fr. o. m. det tredje året bör fullt bidrag utgå. På samma sätt som nu sker bör regeringen även i fortsättningen avgöra när en organisation skall förklaras berättigad till statligt bidrag.

Organisationer som varit godkända för statligt stöd kan på grund av omorganisation eller av andra orsaker komma att hamna under kvalifikationsgränserna. För att inte dessa med en gång helt skall förlora sitt statliga stöd föreslås särskilda avtappningsregler. En organisation som inte längre uppfyller kvalifikationskraven för statligt bidrag bör under det första året erhålla ett grundbidrag. Därefter bör utgå ett halvt grundbidrag under ett år varefter bidraget upphör under påföljande år såvida inte organisationen under tiden åter lyckats kvalificera sig för bidrag.

Vissa organisationer som nu erhåller statligt stöd till sin ungdomsverksamhet men som inte uppfyller de föreslagna kvalifikationsgränserna har av arbetsgruppen bedömts i särskild ordning. Till sådana organisationer som inte uppfyller kvalifikationerna för att erhålla bidrag enligt de generella reglerna men som bedriver en verksamhet som ur samhällets synpunkt är av stort värde bör statligt stöd utgå.

I vissa handikapporganisationer är inte flertalet av medlemmarna under 25 år. Ungdomsverksamhet och vuxenverksamhet är vanligen integrerad. Några handikapporganisationer har svårigheter att uppfylla minimikravet om 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år.

För vissa invandraroorganisationer och etniska minoritetsorganisationer är det svårt att t. ex. uppfylla

minimikravet på geografisk spridning. Några invandrargrupper är t. ex. koncentrerade till vissa orter i landet och en organisation som Svenska samernas riksungdomsförbund kan av naturliga skäl endast redovisa verksamhet inom de fyra nordligaste länen.

Arbetsgruppen föreslår att tillsynsmyndigheten får i uppgift att göra en total bedömning av nämnda organisationsgruppers verksamhet och årligen föreslå regeringen hur dessa skall inpassas i bidragssystemet.

Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar kan inte betraktas som ett ungdomsförbund av samma slag som övriga ungdomsorganisationer. Förbundets verksamhet bör dock även fortsättningsvis erhålla statligt stöd. De föreslagna beräkningsgrunderna för grundbidrag och rörligt bidrag är emellertid inte tillämpliga, varför arbetsgruppen föreslår att nuvarande bidrag till förbundet höjs med belopp motsvarande den genomsnittliga ökningen för övriga ungdomsorganisationer med den föreslagna bidragskonstruktionen.

Riksförbundet Kyrkans ungdom är att betrakta som en riksorganisation för det kyrkliga ungdomsarbetet i många av svenska kyrkans församlingar. Enligt 2 § 1 mom. församlingsstyrelselagen åligger det varje församling att främja kristen verksamhet bland ungdom. På många håll utgör förbundets lokala verksamhet församlingens ungdomsverksamhet. Förbundet uppger att det numera finns en formell överenskommelse med Sveriges pastoratsförbund om att förbundet skall kunna bedriva den kyrkliga ungdomsverksamheten på uppdrag av församling.

En majoritet inom arbetsgruppen anser inte att förbundets uppbyggnad och verksamhet ger tillräckliga skäl för att särbehandla organisationen i statsbidragshänseende. Därför föreslås att statsbidrag även fortsättningsvis skall utgå enligt samma regler som föreslagits för övriga ungdomsorganisationer.

En minoritet inom arbetsgruppen hävdar att vissa paralleller kan dras mellan Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar och Riksförbundet Kyrkans ungdom vad gäller organisationsuppbyggnaden. En stor del av det lokala ungdomsarbetet inom riksförbundet bekostas helt av kyrkokommunala skattemedel varigenom förbundet har fler möjligheter till ekonomiskt stöd via skattemedel än övriga ungdomsorganisationer. Eftersom förbundet bedriver ett värdefullt och omfattande ungdomsarbete föreslår reservanterna att riksförbundet erhåller ett statsbidrag uppräknat med genomsnittsökningen för övriga ungdomsorganisationer inom det föreslagna bidragssystemet.

Enligt arbetsgruppen bör även bidragsgivningen till samarbetsorganisationerna bedömas i särskild ordning eftersom dessa organisationer inte har direktanslutna medlemmar som övriga ungdomsorganisationer utan har de olika ungdomsorganisationerna som medlemmar. F. n. erhåller fyra samarbetsorganisationer bidrag till sin verksamhet nämligen Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap, Sveriges kristna ungdomsråd, Sveriges ungdomsorganisationers landsråd och Svenska

scoutrådet. Den sistnämnda organisationen erhåller s. k. tröskelbidrag.

Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap har f. n. 31 medlemsorganisationer. Organisationen presenterar sig själv som tvärpolitisk och har enligt sina stadgar till uppgift att sprida upplysning om Norden bland ungdomsorganisationerna samt stimulera dessa till ökat nordiskt samarbete.

Sveriges kristna ungdomsråd har f. n. 15 medlemsorganisationer. Rådets uppgift är att vara ett organ för samråd och samarbete mellan ungdomsorganisationer som förklarat sig vilja verka för unga människors tro på Jesus Kristus såsom deras Gud och Frälsare enligt den Heliga skrift.

Sveriges ungdomsorganisationers landsråd har f. n. 43 medlemsorganisationer samt fyra observatörsorganisationer. Den enda begränsning som finns för medlemskap är att den ansökande organisationen skall vara demokratiskt uppbyggd och verka för demokratin. Landsrådets verksamhet är helt inriktad på att informera om internationell verksamhet samt att ha och förmedla internationella kontakter.

Svenska scoutunionen är ett samarbetsorgan för fem självständigt arbetande scoutförbund som enats om att gemensamt främja den scoutverksamhet som bedrivs i landet.

Samarbetsorganisationerna fungerar i huvudsak som serviceorgan åt medlemsorganisationerna. Arbetsgruppen anser att samarbetsorganisationerna principiellt sett bör stödjas ekonomiskt av medlemsorganisationerna och inte erhålla statligt stöd. I annat fall finns risken att olika ungdomsorganisationer bildar nya samarbetsorgan för att på så sätt få ökade resurser eller att samarbetsorganen i kraft av sin självständighet gentemot medlemsorganisationerna formar och styr deras arbete.

Sveriges kristna ungdomsråd och Svenska scoutunionen bör betraktas som specifika intresseorganisationer för vissa klart avgränsade grupper av ungdomsorganisationer. Sveriges ungdomsorganisationers landsråd och Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap har däremot vid sidan av kravet på demokratisk uppbyggnad inga stadgemässiga begränsningar i fråga om vilka som får bli medlemsorganisationer.

Arbetsgruppen föreslår att landsrådet och ungdomsrepresentantskapet som bidrag till sin administrativa verksamhet vardera erhåller ett belopp motsvarande ett grundbidrag. De två övriga samarbetsorganisationerna, Svenska scoutunionen och Sveriges kristna ungdomsråd, föreslås inte få något statsbidrag. Bidraget till ungdomsrådet bör dock trappas ner under en tvåårsperiod.

Under anslagen Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och Bidrag till ungdomsledarutbildning disponerar SÖ medel för bidrag till försöksverksamhet och kvalificerad ledarutbildning inom ungdomsorganisationerna samt till SÖ:s egen kurs- och konferensverksamhet. Det är angeläget att samhället även fortsättningsvis stimulerar och understödjer försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom ungdomsorganisationerna. Arbetsgruppen föreslår att ett anslag om 1 milj. kr. avseende utvecklingsarbete, försöksverksamhet, kvalificerad ledarutbild-

ning samt kurs och konferensverksamhet ställs till tillsynsmyndighetens förfogande.

3.1.4 Redovisning och rapportering

Den redovisning och rapportering som kommer att krävas för att bidrag skall utgå bör bygga på ett ömsesidigt förtroende mellan bidragsgivare och bidragsmottagare. Ett sådant förtroende bör f. ö. enligt arbetsgruppen präglade all samhällsbidragsgivning till folkrörelser och ideella organisationer. Det bör därför vara tillräckligt att ungdomsorganisationerna tillställer tillsynsmyndigheten sina verksamhetsberättelser med ekonomisk berättelse och revisionsberättelse. Verksamhetsberättelsen skall vara verifierad av organisationens revisorer varav en om möjligt bör vara auktoriserad.

I verksamhetsberättelsen bör ingå uppgifter om antalet medlemmar i bidragsberättigande åldrar, den geografiska spridningen samt verksamhetens omfattning. Av den ekonomiska berättelsen bör framgå vilka kostnader som organisationen har haft för sin administration och verksamhet.

3.1.5 Särskilda överväganden

Arbetsgruppen behandlar utöver bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet även vissa andra frågor avseende ungdomsområdet.

Statens ungdomsråds försöksverksamhet har enligt arbetsgruppen visat att stora ungdomsgrupper är ointresserade av politiska frågor. Inställningen till politiska organisationer och politisk verksamhet är till övervägande delen negativ. Arbetsgruppen upplever det som oroande att stora ungdomsgrupper ger uttryck för en känsla av maktlöshet och likgiltighet inför möjligheterna att kunna påverka den politiska beslutsprocessen. En av orsakerna torde vara bristande kunskap och information om hur politiska partier och politiska ungdomsförbund verkar i samhället.

Arbetsgruppen föreslår därför att möjligheterna att ge ett speciellt stöd till de politiska ungdomsförbundens informationsarbete och uppsökande verksamhet prövas.

3.1.6 Samordning och samsyn på ungdomsområdet

Principerna för samhällets stöd till ungdomsorganisationernas verksamhet bör vara att de statliga bidragen i första hand stödjer organisationerna på riksnivå. Landstingsstödet bör avse den regionala verksamheten och det kommunala stödet den verksamhet som bedrivs lokalt. Arbetsgruppen anser att en översyn av den totala samhällsbidragsgivningen är motiverad för att åstadkomma en utveckling i antydd riktning.

Ungdomsorganisationernas verksamhet omfattar ungefär lika många ungdomar som idrottsrörelsens. Det finns utifrån ungdomspolitiska motiv

anledning att pröva om inte den statliga bidragsgivningen till de båda grupperna kan föras samman under en huvudtitel. Ett första steg i denna riktning skulle kunna vara att ge tillsynsmyndigheterna för resp. typer av bidrag en likvärdig uppbyggnad och kompetens.

Oavsett möjligheterna att inom en snar framtid lösa frågan om samordning av de ungdomspolitiska åtgärderna, ser arbetsgruppen det som ytterst angeläget att frågan om vilket organ som skall vara tillsynsmyndighet för bidragen till ungdomsorganisationernas verksamhet snarast prövas.

3.2. Remissyttrandena

3.2.1 Allmänna synpunkter

Flera remissinstanser redovisar **a l l m ä n n a s y n p u n k t e r** på förslaget till utformning av stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.

Socialstyrelsen ifrågasätter om det är ändamålsenligt att göra förändringar i stödet till ungdomsorganisationerna innan barnstugeutredningen och utredningen om skolans inre arbete har presenterat sina förslag. *SÖ* finner arbetsgruppens kartläggning av ungdomsorganisationernas ekonomiska situation värdefull och anser att den diskussion som förs om målen för ungdomspolitiken ger en grund för utformningen av ett nytt centralt stöd.

Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom och *KFUK-KFUM:s riksförbund* noterar att förslaget speglar ett förtroende för organisationernas verksamhet och ledare och menar att detta förtroende borde avspeglas i alla kontakter mellan samhället och ungdomsorganisationerna.

FPU framhåller värdet av den översyn som arbetsgruppen har gjort och anser att den föreslagna utformningen av stödet utgör en väsentlig förbättring jämfört med nuvarande system. Liknande synpunkter redovisar *Riksförbundet Sveriges 4 H*, *Svenska ungdomsringen för bygdekultur* och *Ridfrämjandets ungdomsnämnd*.

Svenska kommunförbundet delar arbetsgruppens uppfattning att ungdomsorganisationernas verksamhet är en del av hela kulturpolitiken. Detta synsätt har i ökad utsträckning kommit att påverka kommunerna som samordnat stödet till kulturlivet och organisationernas insatser. Denna samordning har inte genomförts inom den statliga sektorn varför förbundet konstaterar att förslaget endast omfattar en mindre del av samhällets stöd till fritids- och kulturverksamheten. Ungdomsorganisationernas ekonomiska situation motiverar att förslaget genomförs även om det får ses som en provisorisk åtgärd i avvaktan på en mer långsiktig lösning av de nämnda samordningsfrågorna.

SSU delar arbetsgruppens inställning till ungdomsorganisationernas roll och uppgifter i samhället och framhåller att organisationerna måste ses som en del av samhällets totala verksamhet.

3.2.2 Samhället och ungdomsorganisationerna

Ett stort antal remissinstanser instämmer i arbetsgruppens förslag till formulering av det övergripande målet för ungdomspolitik. Till dessa hör bl. a. *SÖ, LO, TCO, Landstingsförbundet, Ansgarsförbundet inom svenska kyrkan, CUF, FPU, SSU, Frikyrkliga gymnastiströrelsen/Kristna studentrörelsen i Sverige, Frälsningsarméns scoutförbund, Frälsningsarméns ungdom, Förbundet Vi unga, Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap, IOGT-NTO:s juniorförbund, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Sveriges kristna ungdomsråd, Svenska baptisternas ungdomsförbund, Ungdomens nykterhetsförbund, Sveriges unglottor, Sveriges ungdomsorganisationers landsråd, Svenska frisksportförbundet och Unga örnars riksförbund.*

Unga örnars riksförbund framhåller att drivkraften i de ungdomspolitiska insatserna måste vara organisationerna och deras möjligheter att tillvarata och utveckla sina medlemmars förutsättningar och anlag för att skapa fria och självständiga människor som är beredda att ta ansvar för det samhälle de lever i. För att nå detta mål krävs ett fritt, frivilligt och idéburet föreningsliv med en verksamhet som formas av organisationerna själva.

Fria moderata studentförbundet och *MUF* är kritiska till målformuleringarna. Organisationerna anser att dessa inte har med det statliga stödet till ungdomsorganisationerna att göra och att de således inte borde ha funnits med i arbetsgruppens förslag. Enligt *MUF* bör målsättningarna begränsas till motiven för statligt stöd till ungdomsorganisationerna. De mål som föreslagits kan uppfattas som politiskt motiverade målsättningar för organisationernas verksamhet.

I flera av remissvaren diskuteras också de delområden och handlingslinjer som arbetsgruppen har angivit för att uppnå det uppsatta målet. I huvudsak är remissinstanserna även på dessa punkter positiva till förslaget.

SÖ, Frikyrkliga gymnastiströrelsen/Kristna studentrörelsen i Sverige, Sveriges kristna ungdomsråd, Svenska alliansmissionens ungdom, Svenska missionsförbundets ungdom och *Svenska baptisternas ungdomsförbund* finner det angeläget att behovet av samarbete mellan unga och vuxna betonas i målsättningen för ungdomspolitik.

RF anser att arbetsgruppens resonemang om att föreningslivet skall kunna erbjuda ideologiskt innehåll, social gemenskap, stimulans till kulturellt skapande och kommunikation mellan människor kan tolkas på så sätt att arbetsgruppen vill göra åtskillnad mellan ungdomsverksamheten inom idrottsrörelsen och den ungdomsverksamhet som bedrivs av andra organisationer. *RF* anser att sådana gränser inte får dras. Även idrott, rätt bedriven, erbjuder sysselsättning, idéutbyte, social gemenskap och kommunikation människor emellan.

Unga örnars riksförbund framhåller föreningslivets stora betydelse för ungdomens möjligheter att utveckla demokratiska arbetsformer och samverkan för insatser i samhällsarbetet. Förbundet anser att det måste

vara riktigare att stödja en verksamhet som har en klart uttalad ideologisk inriktning än att samhället bedriver en förment neutral verksamhet i egen regi.

3.2.3 Förslag till bidragsregler

Arbetsgruppens förslag att endast ett reguljärt statsbidrag skall utgå till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet samt förslaget till principer för detta bidrag har mottagits positivt av remissinstanserna. Förslaget om ett sammanhållet bidrag tillstyrks av bl. a. *LO, Fria moderata studentförbundet, Sveriges fritidsfiskares riksförbund, Frivilliga skytterörelsens ungdomsorganisation, Frälsningsarméns scoutförbund, Hörselfrämjandets riksförbund, KFUK-KFUM:s riksförbund, Ridfrämjandets ungdomsnämnd, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Sveriges schackförbunds ungdomskommitté, SSU, Sveriges unglottor, Ungdomens nykterhetsförbund* och *Örebromissionens ungdom*.

SÖ finner principen med ett sammanhållet bidrag riktig men framhåller samtidigt värdet av att organisationerna kan medverka i särskilda informationsinsatser i viktiga samhällsfrågor som t. ex. i alkohol- och narkotikaupplysning. Organisationerna bör även i framtiden kunna erhålla speciella bidrag för sådan verksamhet. Liknande synpunkter förs fram av *Nykterhetsorganisationen Verdandi* som befarar att sådan samhällsinformation annars skulle komma att utföras av kommersiellt inriktade informatörer som t. ex. reklambyråer.

Arbetsgruppens förslag om maximerat bidrag tillstyrks av flertalet remissinstanser bl. a. *De blindas förening, Nykterhetsörelsens scoutförbund, Riksförbundet Finska föreningar i Sverige, Svenska baptisternas ungdomsförbund, Sveriges unglottor* och *Ungdomens röda kors*.

Arbetsgruppens förslag till definition av ungdomsorganisation och förslag till åldersgränser för bidragsberättigande medlemmar tillstyrks av flertalet remissinstanser. Några avvikande uppfattningar framförs dock. *Svenska alliansmissionens ungdom* och *Unga örnars riksförbund* anser att sänkningen av den nedre åldersgränsen bör ses som ett steg och inte som ett mål. Organisationerna framhåller att man bedriver verksamhet och har medlemmar även i yngre åldrar. Liknande synpunkter framförs av *Sveriges schackförbunds ungdomskommitté*.

MHF-Ungdom och *Riksförbundet Sveriges 4 H* anser att det ärorealiskt att tänka sig att barn i åldrarna 7–10 år skall ingå som fullvärdiga och medbestämmande medlemmar i en organisation. Förbunden anser att om den nedre åldersgränsen skall sänkas bör även medlemmar i den öppna verksamheten vara bidragsgrundande.

Fria moderata studentförbundet ifrågasätter om organisationer med en majoritet av medlemmarna i åldrarna 7–12 år kan få den interna demokratin att fungera och förordar att de bidragsgrundande åldrarna fastställs till 14–27 år. Höjningen av den övre åldersgränsen motiveras med längre utbildningstider samt ungdoms- och akademikerarbetslöshe-

ten. Även *FPU* är tveksamt till åldersgränserna och föreslår 15–30 år.

När det gäller den övre åldersgränsen framhålls från *handikapporganisationerna* att dessa bör kunna få dispens i fråga om medlemsåldern.

I fråga om den föreslagna *medlemsdefinitionen* är remissopinionen splittrad. Flertalet av de remissinstanser som har berört frågan tillstyrker förslaget. Vissa remissinstanser menar dock att även deltagare i den öppna verksamheten bör vara bidragsgrundande.

SÖ, Landstingsförbundet, LO, Ansgarsförbundet inom svenska kyrkan, CUF, De blindas förening, De handikappades riksförbund, Fria moderata studentförbundet, Hörselfrämjandets riksförbund, MUF, Nykterhetsorganisationen Verdandi, Ridfrämjandets ungdomsnämnd, Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, Svenska frisksportförbundet, SSU, Unga örnars riksförbund, Ungdomens nykterhetsförbund och *Ungdomens röda kors* tillstyrker förslaget till medlemsdefinition.

SÖ finner arbetsgruppens överväganden riktiga men föreslår att ytterligare ett krav på bidragsgrundande medlem bör anges, nämligen att denne "har möjlighet att påverka och delta i beslut rörande organisationens verksamhet och inriktning". Liknande kompletteringar föreslås också av *Unga örnars riksförbund* och *Ungdomens nykterhetsförbund*.

CUF vill ha en klarare definition av begreppet lokalavdelning och föreslår att bidragsgrundande lokalavdelning skall ha minst 5 medlemmar i åldrarna 7–25 år.

Frikyrkliga gymnasieströrelsen/Kristna studentrörelsen i Sverige anser att kravet på medlemsavgifter bör ersättas med ett krav på självfinansiering. Bidragsberättigande skulle då sådana medlemmar bli, som är anslutna till en lokalavdelning, vilken kan redovisa en fastställd grad av självfinansiering. Liknande uppfattningar redovisas av *Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom, Frälsningsarméns ungdom, Frälsningsarméns scoutförbund, Helgelseförbundets ungdom, Kristen demokratisk ungdom, Metodistkyrkans ungdom, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Svenska alliansmissionens ungdom, Svenska baptisternas ungdomsförbund, Svenska missionsförbundets ungdom, Sveriges kristna ungdomsråd* och *Örebromissionens ungdom*.

Socialstyrelsen anser att medlemskap som en förutsättning för statsbidrag kan leda till att föreningarnas öppna verksamhet minskar. Detta vore olyckligt eftersom den utgör en viktig ungdomsvärdande faktor. Den öppna verksamheten utgör dock en så viktig bas för föreningarnas medlemsrekrytering att dessa trots att bidraget bortfaller, kan förväntas bedriva en omfattande sådan verksamhet. Socialstyrelsen vill därför inte motsätta sig att statsbidraget knytes till medlemskapet.

Den föreslagna medlemsdefinitionen kan skapa svårigheter anser *IOGT-NTO:s juniorförbund* och framhåller att endast den som erlagt nykterhetslöfte upptas i organisationens medlemsregister. Även ungdomar som inte avlagt nykterhetslöfte tillåts delta i det lokala arbetet där de avlägger avgift till lokalavdelningen. Medlemsdefinitionen bör ges en sådan utformning att statsbidrag kan beräknas även på grundval av denna grupp. *FPU, Frälsningsarméns ungdom, Förbundet Vi unga, MHF-Ung-*

dom, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, Riksförbundet Sveriges 4 H, Svenska baptisternas ungdom, Sveriges kristna ungdomsråd och Ungdomens nykterhetsförbund anser att bidragsgivningen bör knytas till de aktiva medlemmarna.

De blindas förening, De handikappades riksförbund, Hörselfrämjandets riksförbund och Riksförbundet för utvecklingsstörda barn som principiellt stödjer förslaget till medlemsdefinitionen önskar för egen del även få räkna deltagare i öppen verksamhet i medlemsunderlaget.

Svenska frisksportförbundet påpekar att organisationer, som har många deltagare i öppen verksamhet och stränga krav på medlemskapet, kan komma att få problem med att vinna större delen av deltagarna i den öppna verksamheten för medlemskap.

Övergången till tillämpningen av den nya medlemsdefinitionen bör göras smidig, eventuellt bör den ske under en övergångstid anser *Ansgarsförbundet inom svenska kyrkan, Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom, Förbundet Vi unga, KFUK-KFUM:s scoutförbund, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Sveriges schackförbunds ungdomsverksamhet och Sveriges kristna ungdomsråd*.

Förslaget till kvalifikationsgrunder för erhållande av stöd får i stort sett ett positivt mottagande även om vissa remissinstanser framför vissa betänkligheter. *TCO, Frivilliga skytterörelsens ungdomsorganisation, Frälsningsarméns scoutförbund, MUF, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, SSU, Sveriges fritidsfiskares riksförbund, Sveriges unglottor* och *Sveriges motorbåtsunions ungdomskommitté* hör till de organisationer som tillstyrker förslaget.

CUF ifrågasätter om en organisation, som har lokalavdelningar i endast 50 % av landstingsområdena, kan betecknas som riksomfattande.

Fria moderata studentförbundet tillstyrker förslaget, men efterlyser preciseringar i fråga om hur Göteborg, Malmö och Gotland skall räknas. *MHF-Ungdom* anser att förutom kravet på spridning i minst hälften av landstingsområdena bör krav också ställas på verksamhet i minst 10 % av landets kommuner. *Svenska alliansmissionens ungdom* föreslår att kravet på geografisk spridning begränsas till att gälla en tredjedel av landstingsområdena och framhåller att det finns risk för att förbundet i annat fall förlorar sitt statliga bidrag vilket man finner orättvist. *SSU* anser att färre medlemmar och en mindre geografisk spridning än vad arbetsgruppen har föreslagit kan stimulera uppkomsten av tillfällighetsorganisationer.

Statens handikappråd framhåller att handikapporganisationerna har ett begränsat rekryteringsunderlag och flertalet av dem kan få svårt att uppnå kravet på 3 000 medlemmar. Såväl detta krav som kravet på verksamhet i minst hälften av landets landstingsområden bör därför, enligt rådet, tillämpas flexibelt. Samma uppfattning har *De blindas förening, De handikappades riksförbund* och *Hörselfrämjandets riksförbund* som också föreslår att kvalifikationsgränsen för handikapporganisationerna skall sättas till 1 500 medlemmar.

Riksförbundet Finska föreningar i Sverige anser att ungdomsorganisationerna i framtiden i ökad utsträckning bör ta hänsyn till familjeenheten

i sin verksamhet. Strikta åldersgränser bör då inte lägga hinder i vägen för en sådan utveckling.

Svenska baptisternas ungdomsförbund, Svenska missionsförbundets ungdom, Sveriges folkhögskoleelevers förbund och Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund anser att de föreslagna kraven är för hårda för nybildade organisationer.

Förslaget till fördelningskriterier och bidragskonstruktion får ett positivt mottagande av remissinstanserna. Förslaget tillstyrks av bl. a. statskontoret, *Svenska kommunförbundet, CUF, Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom, Fria moderata studentförbundet, Kristen demokratisk ungdom, Metodistkyrkans ungdom, MUF, Nykterhetsrörelsens scoutförbund, Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, Svenska missionsförbundets ungdom, Svenska baptisternas ungdomsförbund, Sveriges bridgeförbunds ungdomsverksamhet, Sveriges unglottor och Unga örnars riksförbund.*

De blindas förening anser att det rörliga bidraget för föreningens del skall baseras på hela medlemsantalet. *FPU* framhåller risken för att medlemskriteriet kan stimulera organisationerna till att satsa på en stor passiv medlemsstock. Även *KFUK-KFUM:s riksförbund* tillstyrker förslaget, men anser att på sikt bör en bidragsform eftersträvas där medlemsantalet inte i första hand är avgörande för bidragets storlek. Allmänna bidragsschabloner bör kunna fastställas t. ex. vart femte år för organisationer av olika storleksordning. Detta skulle visserligen inte ge någon millimeterrättvisa organisationerna emellan, men däremot ge dessa ökade möjligheter till ekonomisk långtidsplanering.

KFUK-KFUM:s scoutförbund framhåller att ett grundbidrag, som motsvarar organisationernas baskostnad, inte kan understiga 150 000 kr.

När det gäller arbetsgruppens förslag till tillämpningsregler är det främst de organisationer, som nu erhåller tröskelbidrag, som har anlagt synpunkter. *De blindas förening, Hörselfrämjandets riksförbund, Ridfrämjandets ungdomsnämnd, Riksförbundet Sveriges unga katoliker, Sveriges fritidsfiskares riksförbund, Sveriges motorbåtsunions ungdomskommitté* och *Svenska brukshundklubben* anser att en organisation som uppfyller villkoren för statsbidrag också skall ha sådant.

KFUK-KFUM:s scoutförbund anser att en särskild summa bör ställas till tillsynsmyndighetens förfogande att fördelas mellan organisationer som inte uppfyller villkoren för statsbidrag såsom t. ex. organisationer med en tillfällig medlemsnedgång eller nybildade organisationer.

Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund anser att även organisationer som inte helt uppfyller kravet för statsbidrag bör få ett mindre bidrag till sin centrala verksamhet. Förbundet föreslår att 10 % av grundbidraget utgår till organisationer, som har 1 000 medlemmar och spridning i en fjärdedel av landstingsområdena.

Kristen demokratisk ungdom anser att fullt bidrag borde utgå retroaktivt till tröskelorganisationer som under två år har erhållit bidrag. Det är omotiverat att regeringen skall avgöra om en organisation är bidragsberättigad eftersom varje misstanke om politisk värdering vid godkännandet

måste undanröjas.

Arbetsgruppens förslag till behandling av Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar tillstyrks av förbundet och *socialstyrelsen*.

I fråga om arbetsgruppens förslag till beräkning av bidraget till Riksförbundet Kyrkans ungdom är remissopinionen splittrad. *Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom, Kristen demokratisk ungdom, Riksförbundet Kyrkans ungdom* och *Sveriges kristna ungdomsråd* tillstyrker utredningsmajoritetens förslag att bidrag till riksförbundet skall utgå i samma ordning som till övriga ungdomsorganisationer. Riksförbundet framhåller att det särskilda yttrandet bygger på den felaktiga föreställningen att förbundet skulle vara en kyrklig parallell till kommunalt ungdomsarbete. Förbundet är en organisation uppbyggd efter gängse modell och redovisar såväl medlemmar som deltagare i öppen verksamhet.

Bl. a. *CUF, SSU, Unga örnars riksförbund* och *Ungdomens röda kors* tillstyrker det särskilda yttrandet.

Flertalet av de remissinstanser som berört frågan om stödet till samarbetsorganen delar arbetsgruppens principiella uppfattning att Sveriges ungdomsorganisationers landsråd, Sveriges kristna ungdomsråd, Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap och Svenska scoutunionen i första hand bör stödjas av sina medlemsorganisationer, medan andra anser att de fyra samarbetsorganen skall få statligt stöd även i fortsättningen.

SSU och *Unga örnars riksförbund* tillstyrker arbetsgruppens förslag. *SSU* anför därutöver att medlemsorganisationerna själva bör avgöra vilka funktioner samarbetsorganen skall ha och att medlemsavgiften bör sättas efter den funktion och de arbetsuppgifter som ungdomsorganisationerna har ålagt samarbetsorganen.

Frälsningsarméns ungdom och *KFUK-KFUM:s scoutförbund* anser att, därest samarbetsorganen ställs utanför bidragsgivningen, måste ungdomsorganisationerna få ökade resurser för att kunna bidra till det gemensamma ungdomsarbetet.

Evangeliska fosterlandsstiftelsens ungdom, Frikyrkliga gymnasiströrelsen/Kristna studentrörelsen i Sverige, Metodistkyrkans ungdom, Svenska alliansmissionens ungdom och *Sveriges kristna ungdomsråd* anser att samtliga samarbetsorgan bör behandlas lika och beviljas bidrag efter särskild prövning av regeringen. *Svenska baptisternas ungdomsförbund* och *Svenska missionsförbundets ungdom* anser att de fyra samarbetsorganen skall tillerkännas statligt stöd motsvarande ett grundbidrag och att de skall kunna tilldelas ytterligare stöd efter särskilt beslut av regeringen.

SÖ delar arbetsgruppens principiella syn, men föreslår att bidraget till Sveriges ungdomsorganisationers landsråd under en tvåårsperiod trappas ned till ett grundbidrag. *CUF* som också delar arbetsgruppens syn föreslår att landsrådet tilldelas ett bidrag i storleksordningen 250 000 till 300 000 kr. *Förbundet Vi unga, IOGT-NTO:s juniorförbund* och *Ungdomens*

nykterhetsförbund föreslår att ett dubbelt grundbidrag skall utgå. *Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund* anser att landsrådet bör få ett bidrag som motsvarar minst det nuvarande statliga stödet. *Sveriges ungdomsorganisationers landsråd* anser att man bör erhålla ett statligt stöd motsvarande minst det nuvarande statliga stödet uppräknat med den genomsnittliga bidragsökningen för övriga ungdomsorganisationer. Bidraget bör konstrueras så att organisationen erhåller det antal grundbidrag som motsvarar denna summa.

KFUK-KFUM:s riksförbund anser att det är angeläget med ett fortsatt samhällsstöd till Sveriges kristna ungdomsråd så att detta organ kan fortsätta sitt arbete med att skapa och fördjupa kontakterna mellan samfunden. *Ansarsförbundet inom svenska kyrkan* förordar att bidraget till rådet trappas ned under en treårsperiod.

Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap anser att den nya bidragskonstruktionen inte får innebära att det nordiska samarbetet försvåras och föreslår att bidraget till representantskapet konstrueras så att detta organ erhåller ett fortsatt samhällsstöd motsvarande nuvarande bidragsnivå uppräknat i samma takt som grundbidraget till övriga organisationer.

Nykterhetsrörelsens scoutförbund anser att samarbetsorganen skall kunna erhålla stöd ur det speciella bidrag, som föreslås stå till tillsynsmyndighetens disposition för utvecklingsarbete, ledarutbildning samt kurs- och konferensverksamhet. Samma uppfattning har *Sveriges kristna ungdomsråd* och *Riksförbundet Sveriges unga katoliker*.

3.2.4 Rapportering och redovisning

Arbetsgruppens förslag beträffande rapportering, redovisning och kontroll har fått ett mycket positivt mottagande bland remissinstanserna. Särskilt uttalar man sin tillfredsställelse över att systemet är enkelt och lätt att administrera. Förslaget tillstyrks av bl. a. *SÖ*, *Landstingsförbundet*, *De blindas förening*, *Svenska baptisternas ungdomsförbund*, *Svenska missionsförbundets ungdom*, *Sveriges unglottor* och *Ungdomens röda kors*.

CUF anser att det är värdefullt om redovisningsperioden kan läggas så nära utbetalningstillfället som möjligt.

Riksförbundet Kyrkans ungdom anser att, eftersom riksorganisationen endast sammanställer de uppgifter om antal medlemmar, som har lämnats från lokala och regionala organisationsenheter, ter sig önskemålet om en auktoriserad revisor på riksplanet meningslöst.

Fria moderata studentförbundet motsätter sig det föreslagna redovisningssystemet med hänvisning till att den ekonomiska rapporten innehåller upplysningar som är hemliga. Förbundet anser att de för tillsynsmyndigheten erforderliga uppgifterna skall lämnas på en separat blankett och att denna skall undertecknas av bl. a. en auktoriserad revisor.

3.2.5 Särskilda överväganden

Arbetsgruppens särskilda överväganden beträffande handikapp-, invandrar- och minoritetsorganisationer har kommenterats av ett fåtal remissinstanser. Ingen remissinstans motsätter sig arbetsgruppens förslag. De som yttrat sig understryker vikten av att de organisationer som här är aktuella ges ekonomiska möjligheter att arbeta.

De blindas förening och *Hörselfrämjandets riksförbund* anser att den föreslagna flexibiliteten beträffande bidragsgivningen till handikapporganisationerna måste tillämpas generöst. *De handikappades riksförbund*, *Nykterhetsrörelsens scoutförbund* och *Riksförbundet för utvecklingsstörda barn* understryker vikten av att handikapporganisationerna ges goda möjligheter att arbeta och betonar de särskilda behov som finns vid arbete bland handikappade.

Nykterhetsorganisationen Verdandi föreslår att ett särskilt bidrag skall kunna utgå till organisationer som arbetar bland socialt handikappade.

Riksförbundet Finska föreningar i Sverige anser att förbundet arbetar under så besvärliga förhållanden att en särbehandling bör ske.

De särskilda bidrag som arbetsgruppen föreslår till de politiska ungdomsorganisationernas verksamhet berörs endast av ett fåtal remissinstanser som i huvudsak är positiva.

Med hänvisning till att vissa organisationer på grund av den föreslagna medlemsdefinitionen kan komma att få sådana förändringar i medlemsantalet att bidraget blir lägre än tidigare anser *SÖ* att det föreslagna utvecklingsbidraget under en tvåårsperiod skall få användas även för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.

FPU, *Fria moderata studentförbundet*, *SSU* och *RF* tillstyrker arbetsgruppens förslag om en utredning rörande ett särskilt stöd till de politiska ungdomsförbunden. *RF* anser emellertid att ett sådant stöd bör begränsas till det första året efter det att beslut fattats om sänkt rösträttsålder.

Svenska kommunförbundet tillstyrker förslaget att ett särskilt bidrag skall utgå till de politiska ungdomsorganisationerna eftersom det finns ett stort behov av att stimulera ungdomen till politiskt arbete.

Ungdomens röda kors ställer sig tveksamt till ett särskilt bidrag till de politiska ungdomsförbunden och anser att om ett sådant införs bör det endast utgå under ett år.

3.2.6 Samsyn på ungdomsområdet

De remissinstanser som kommenterar arbetsgruppens synpunkter i frågan om samordning och samsyn på ungdomsområdet är genomgående positiva. Arbetsgruppens uppfattning att det behövs en översyn av samhällsstödet till organisationerna för att åstadkomma en samordning delas av bl. a. *Svenska kommunförbundet*, *TCO*, *Frälsningsarméns ungdom*, *Ridfrämjandets ungdomsnämnd*, *Sveriges motorbåtsunions ungdomskommitté*, *Ungdomens röda kors* och *Unga örnars riksförbund*.

Frågan om tillsynsmyndighet för stödet till ungdomsorganisationerna diskuteras av *Ridfrämjandets ungdomsnämnd*, *Nyktterhetsorganisationen Verdandi* och *Unga örners riksförbund* vilka efterlyser en gemensam tillsynsmyndighet för det statliga stödet. *Unga örners riksförbund* vill dessutom ha en klar och entydig uppdelning av de uppgifter som skall åvila statens ungdomsråd och SÖ vad gäller bidrag till och kontakter med ungdomsorganisationerna.

TCO och *Ungdomens röda kors* stödjer tanken på att sammanföra de statliga bidragen till ungdomsorganisationerna och till idrottslig verksamhet under en gemensam huvudtitel.

Svenska missionsförbundets ungdom finner det angeläget med en samlad översyn av samhällets stöd till de olika folkrörelserna.

Förbundet Vi unga och *Nyktterhetsorganisationen Verdandi* anser att det är viktigt att resurser ställs till ungdomsorganisationernas förfogande för att bedriva uppsökande verksamhet bland ungdomar som står utanför föreningslivet.

CUF, *Nyktterhetsorganisationen Verdandi* och *Unga örners riksförbund* anser att det är viktigt med insatser för att motverka kommersialiseringen av ungdomens fritid.

LO anser att det vore värdefullt, om den speciella ungdomsverksamhet, som bedrivs inom organisationen, kunde uppmärksammas i kommande utredningar om bidrag till ungdomsverksamheten.

3.3 Statens ungdomsråds förslag

3.3.1 Nuvarande bidragskonstruktion

Det statliga stödet har enligt ungdomsrådet haft stor betydelse för ungdomsorganisationernas möjligheter att bygga ut sin verksamhet. Kostnaderna för den centrala verksamheten har ökat kraftigt under de senaste åren. Trots att de statliga bidragen ökat måste ungdomsorganisationerna själva tillskjuta allt större egna resurser för att finansiera verksamheten. De nuvarande bidragsreglerna är inte i alla avseenden anpassade till nu rådande förhållanden inom ungdomsorganisationerna. Detta leder i vissa fall till en orättvis bidragstilldelning.

Enligt nuvarande bidragsregler erhåller statsbidragsberättigad ungdomsorganisation till sin centrala verksamhet ett grundbidrag, lika stort för alla organisationer, och ett rörligt bidrag. Det rörliga bidraget utgår med hänsyn till dels organisationens medlemstal i bidragsgrundande åldrar, dels den geografiska spridningen – verksamma lokalavdelningar – uttryckt i procent av landets kommuner. Bidraget till ungdomsledarutbildning fördelas enligt samma principer som det rörliga bidraget med undantag av att medlemmarna i åldrarna 7–11 år medräknas i organisationens bidragsunderlag.

Det belopp som utgår för varje vägningstal är beroende av dels de totalt tillgängliga beloppen för rörligt bidrag resp. bidrag till ungdomsledarutbildning, dels det antal vägningstal vilket räknas fram med ut-

gångspunkt i organisationernas redovisade medlemstal och geografiska spridning. Vägningstalssystemets konstruktion, där ett visst medlemstal eller viss procentenhet utgör gränsen mellan vägningstalen, innebär att en relativt obetydlig förändring av verksamhetens omfattning kan leda till att antalet vägningstal för en organisation ökar eller minskar. Denna förändring påverkar i sin tur samtliga organisationers bidrag.

3.3.2 Samhället och ungdomsorganisationerna

Ungdomspolitik är ett vitt begrepp och de ungdoms- och fritidspolitiska satsningarna kan inte ses isolerade utan måste sättas in i ett större sammanhang där ungdomens önskemål och ambitioner samordnas med och anpassas till andra gruppers behov och förutsättningar. Ungdomsrådet föreslår att det övergripande målet för samhällets ungdomspolitik genom organisationerna formuleras på följande sätt:

”Ungdomspolitiken skall medverka till att utveckla demokratin, stimulera till samhällsengagemang, skapa en bättre samhällsmiljö och bidra till jämlikhet mellan individer och mellan grupper i samhället samt skapa samhörighet mellan generationer.”

Detta övergripande mål bör enligt ungdomsrådet konkretiseras på följande delområden; demokrati och rättvisa, gemenskap och aktivitet, tradition och förnyelse samt åsiktsfrihet och opinionsbildning.

Det föreslagna målet innebär en delvis förändrad syn på ungdomspolitiken genom ungdomsorganisationerna. Ungdomsorganisationernas verksamhet och insatser utgör en del av kulturpolitiken. Ungdomspolitiken skall skapa en god uppväxt- och fritidsmiljö, stimulera till aktivt skapande och bidra till att åstadkomma ökad gemenskap och självförverkligande. En sådan syn innebär att ungdomspolitiken inte kan ses isolerat som en sysselsättningsåtgärd, utan att den bör samordnas med kulturella, sociala och utbildningsmässiga verksamheter.

3.3.3 Förslag till bidragsregler

Med utgångspunkt i arbetsgruppens förslag och remissyttrandena över detta bör det vara möjligt att utforma regler för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet som kan tillämpas under överskådlig tid. Stödet bör vara generellt utformat med få särbestämmelser. Bidragskonstruktionen bör vara enkel, rättvis och inte verka styrande på verksamheten. Vidare bör bidragsgivningen vara möjlig att kontrollera och justera.

Det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala arbete utgår f. n. i form av dels ett bidrag till den centrala verksamheten och administrationen, dels ett bidrag till ungdomsledarutbildning. Ungdomsrådet föreslår att dessa båda bidrag sammanförs till ett bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.

En förutsättning för att en organisation skall få samhälleligt stöd bör

enligt ungdomsrådets mening vara att organisationens verksamhet kan anses främja en demokratisk samhällsutveckling. Vidare bör arbetet inom organisationen bedrivas enligt demokratiska principer. För att en organisation skall kunna få statligt stöd bör vissa krav av formell karaktär uppfyllas. Ungdomsrådet föreslår att med **u n g d o m s o r g a n i s a t i o n** skall förstås en organisation, som bedriver verksamhet huvudsakligen bland barn och ungdom, som har minst 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år och som har lokala avdelningar i minst hälften av landets landstingsområden. I de fall organisationen bedriver åldersintegrerad verksamhet skall det vid redovisningen klart framgå att det statliga stödet har använts till verksamhet i nämnda åldersgrupper.

I fråga om **å l d e r s g r ä n s e r n a** föreslås att stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet skall baseras på antalet medlemmar i åldrarna 7–25 år.

Beräkningen av stödet till ungdomsorganisationerna bör utgå från antalet anslutna medlemmar. Det ligger ett stort värde i att ungdomsorganisationerna bedriver s. k. öppen verksamhet, men det framstår som mera rättvist att basera bidraget enbart på de anslutna medlemmarna. Dessa utgör grunden för en organisations målinriktade verksamhet. För att en medlem skall vara bidragsgrundande skall denne ha erlagt avgift till organisationen under närmast föregående år. Genom att erlagga avgift markerar medlemmen sin samhörighet med och sitt ansvar för organisationen. Dessutom minskar utrymmet för feltolkningar av vem som skall betraktas som bidragsgrundande medlem. Ungdomsorganisationerna svarar för en demokratisk skolning av medlemmarna. Därför är det också väsentligt att dessa har möjligheter att delta i och ta ansvar för beslut som fattas i organisationen. Detta bör komma till uttryck i medlemsdefinitionen.

Ungdomsrådet föreslår att som **b i d r a g s g r u n d a n d e m e d l e m** i en ungdomsorganisation skall räknas den, som är ansluten till en lokalavdelning, har stadgeenliga möjligheter att påverka beslut rörande organisationens verksamhet och inriktning samt har erlagt avgift till organisationen under närmast föregående verksamhetsår.

Det statliga stödet bör utgå i form av dels ett **g r u n d b i d r a g** som är lika stort för alla bidragsberättigade organisationer, dels ett **r ö r l i g t b i d r a g** som är baserat på antalet bidragsberättigande medlemmar.

Ungdomsrådet föreslår att ett grundbidrag på 125 000 kr. per år i 1973 års penningvärde utgår till varje bidragsberättigad ungdomsorganisation. Grundbidraget avses utgå till kostnaden för den centrala administrationen dvs. kostnader för kansli, personal, porto, telefon och vissa övriga kostnader.

Det rörliga bidraget avses täcka del av övriga kostnader såsom kostnader för ledarutbildning, information, internationell verksamhet och övrig central verksamhet. Bidraget bör vara av sådan storlek att det förutom att täcka del av nämnda kostnader även ger organisationerna möjlighet att t. ex. satsa på öppen verksamhet. Det rörliga bidraget bör utgå med 20 kr. per år och ansluten medlem för det antal bidragsgrundande medlem-

mar som överstiger 3 000. Beräkningen av det rörliga bidraget bör göras på medlemsantalet enligt närmast föregående års verksamhetsberättelse.

Det statliga stödet bör *maximeras* så att ingen organisation erhåller högre bidrag än vad som motsvarar 75 % av förut nämnda kostnadsslag.

Vid tillämpningen av bidragsreglerna bör gälla att alla ungdomsorganisationer som uppnår kvalifikationsgränserna skall vara berättigade till statligt stöd till sin centrala verksamhet. Regeringen bör dock även fortsättningsvis avgöra när en organisation skall förklaras berättigad till statligt stöd.

För de s. k. *tröskelorganisationerna* föreslås en intrappningsperiod på två år i det nya systemet. Ett halvt grundbidrag bör utgå första året, ett helt grundbidrag andra året samt både grundbidrag och rörligt bidrag tredje året. På samma sätt föreslås ett avtrappningssystem för de organisationer som inte längre uppfyller kvalifikationsgränserna för statligt bidrag. Under det första året föreslås att ett grundbidrag utgår, påföljande år ett halvt grundbidrag och det tredje året föreslås att bidraget helt upphör.

De *samarbetsorgan* som ungdomsorganisationerna har bildat för att fullgöra vissa arbetsuppgifter av gemensam karaktär är av två typer. Den ena omfattar en majoritet av de riksomfattande ungdomsorganisationerna. Här återfinns Sveriges ungdomsorganisationers landsråd och Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap. Till den andra gruppen är endast vissa kategorier av ungdomsorganisationer anslutna. Hit hör Sveriges kristna ungdomsråd och Svenska scoutunionen.

Bidragen till samarbetsorganen bör inte få påverka bidragen till ungdomsorganisationerna. Enligt ungdomsrådets mening bör samarbetsorganens verksamhet fastställas och i huvudsak ekonomiskt stödjas av deras medlemsorganisationer. Staten bör dock under en övergångstid stödja vissa av samarbetsorganen i särskild ordning för att undvika att alltför stora ekonomiska förändringar inträffar. Enligt ungdomsrådet intar landsrådet och Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap en särställning genom att de är öppna för medlemsskap för alla ungdomsorganisationer.

Ungdomsrådet föreslår därför att Sveriges ungdomsorganisationers landsråd erhåller ett bidrag motsvarande två grundbidrag och att Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap erhåller bidrag motsvarande ett grundbidrag.

Beträffande Sveriges kristna ungdomsråd och Svenska scoutunionen föreslår statens ungdomsråd att dessa inte beviljas bidrag ur anslaget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. För Sveriges kristna ungdomsråds del föreslås dock att rådet under en övergångstid på två år skall erhålla bidrag motsvarande ett grundbidrag.

Ledamoten Billinger föreslår i reservation "att samarbetsorgan, som uppvisar egen verksamhet, efter särskild prövning av Kungl. Maj:t, beviljas statligt stöd, lägst ett grundbidrag".

Ungdomsrådet beräknar medelsbehovet för budgetåret 1975/76 för de

föreslagna bidragen till 24,9 milj. kr.

Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar bör även i fortsättningen erhålla bidrag från ett särskilt anslag. Bidraget bör räknas upp varje år med ett procentuellt påslag motsvarande ökningen av bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.

Enligt församlingsstyrelselagen åligger det varje församling att främja kristen verksamhet bland ungdom. I många fall svarar Riksförbundet Kyrkans ungdom för detta arbete med stöd från den enskilda församlingen. Detta ger organisationen en särställning jämfört med andra ungdomsorganisationer vilket bör beaktas vid den statliga bidragsgivningen. Kyrkans barn- och ungdomsverksamhet har således genom sin speciella ställning fler och bättre möjligheter till ekonomiskt stöd från samhället än exempelvis fria kyrkosamfund.

Riksförbundet Kyrkans ungdom bedriver ett värdefullt och omfattande ungdomsarbete som bör ges statligt stöd. Ungdomsrådet anser emellertid med hänvisning till nyss angivna skäl att det inte bör ges samma generella utformning som för övriga ungdomsorganisationer. Ungdomsrådet föreslår att förbundet erhåller ett statsbidrag, som motsvarar organisationens nuvarande bidrag uppräknat med ett procentuellt påslag per år motsvarande den ökning som sker av bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Bidragen till Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar samt Riksförbundet Kyrkans ungdom beräknas uppgå till sammanlagt 1,4 milj. kr.

Mot förslaget rörande Riksförbundet Kyrkans ungdom har ledamöterna Hörngren, Wallensten och Billinger reserverat sig. Reservanterna anför att frågan om utformningen av bidragen till ungdomsorganisationernas verksamhet på olika nivåer kan förväntas bli prövad av den utredning som riksdagen har begärt. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör förbundet, i fråga om bidrag till den centrala verksamheten, liksom nu behandlas på samma sätt som övriga ungdomsorganisationer.

3.3.4 Rapportering och redovisning

Enligt ungdomsrådets uppfattning måste all samhällelig bidragsgivning till folkrörelser och andra ideella organisationer baseras på ett ömsesidigt förtroende mellan bidragsgivare och bidragsmottagare. De uppgifter som ungdomsorganisationerna skall redovisa till tillsynsmyndigheten bör begränsas till de som statsbidraget grundar sig på. De inlämnade uppgifternas riktighet skall verifieras av organisationens revisorer. En av dessa bör helst vara auktoriserad.

Ungdomsrådet föreslår att organisationerna till tillsynsmyndigheten skall inkomma med verksamhetsberättelse innehållande ekonomisk berättelse och revisionsberättelse. Av den ekonomiska berättelsen skall framgå vilka intäkter och kostnader som organisationen har haft för sin administration och verksamhet bland barn och ungdom.

Tillsynsmyndigheten bör få i uppdrag att i samråd med ungdomsorganisationerna utarbeta ett system för enhetlig verksamhetsredovisning

innehållande uppgifter om organisationernas medlemstal, geografiska spridning och ekonomi.

3.3.5 Särskilda överväganden och bidrag

Problem kan komma att uppstå för organisationer i vilka medlemskapet är förenat med ett bindande värderingsstyrt löfte när den nya definitionen på bidragsgrundande medlem införs. Detta gäller i första hand nykterhetsorganisationerna. För att kompensera nykterhetsrörelsens ungdomsverksamhet vid ett eventuellt bortfall av medlemmar bör anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. under åttonde huvudtiteln räknas upp.

Handikapporganisationerna befinner sig i en speciell situation. För vissa är minimikravet 3 000 medlemmar för högt med tanke på rekryteringsunderlaget. För andra är de föreslagna åldersgränserna inte anpassade till medlemmarnas och verksamhetens faktiska förutsättningar. Ungdomsrådet föreslår att tillsynsmyndigheten får i uppdrag att i samråd med berörda handikapporganisationer pröva särskilda stödformer.

En annan kategori organisationer som kan fordra särbehandling är invandrarorganisationer med barn- och ungdomsverksamhet. Dessa kan ha svårigheter att nå den föreslagna minimispridningen eftersom invandrargrupperna är koncentrerade till vissa regioner i landet. Även svenska samernas riksungdomsförbund är en minoritetsorganisation som är begränsad till den del av landet där folkgruppen är koncentrerad.

Tillsynsmyndigheten bör göra en total bedömning av dessa problem och i samråd med berörda organisationer årligen framlägga förslag till regeringen om lämpliga åtgärder.

Bidragsgivningen till organiserat ungdomsarbete bör baseras på regler som är utformade så att de inte styr organisationernas verksamhet. Det kan emellertid i vissa givna situationer finnas anledning för samhället att fördela specialdestinerade bidrag. Samhället kan härigenom genom ungdomsorganisationerna stimulera opinionsbildningen i en viss fråga eller medverka till attitydförändringar på vissa angelägna områden.

En viktig del av ungdomsorganisationernas arbete är utvecklings- och försöksverksamhet i syfte att utveckla arbetsformer och nya metoder. Det finns anledning att även i fortsättningen avsätta speciella medel för dessa ändamål. Medlen bör stå till tillsynsmyndighetens förfogande. Ungdomsrådet föreslår att 1 milj. kr. avsätts till utvecklingsarbete, försöksverksamhet och kvalificerad ledarutbildning.

Arbetsgruppen inom ungdomsrådet har berört det idéförankrade ungdomsarbetets speciella problem och föreslagit att möjligheterna att ge ett speciellt stöd till de politiska ungdomsförbundens informationsarbete prövas. Ungdomsrådet föreslår att ett speciellt bidrag inrättas för fördelning till de politiska ungdomsförbundens informationsverksamhet. Stödet bör utgå till de politiska ungdomsför-

bund vilkas moderparti erhåller statligt partistöd. Stödet bör utgå med ett sammanlagt belopp om 2 milj. kr. per år fr. o. m. budgetåret 1975/76.

3.3.6 Samsyn på ungdomsområdet

Kommersialiseringen av fritids- och kulturlivet har inneburit en allvarlig konkurrens till den verksamhet som folkrörelserna bedriver. Även kommunernas ungdoms- och fritidsverksamhet har i vissa fall konkurrerat med ungdomsorganisationernas. Enligt ungdomsrådets mening är det uppenbart att folkrörelserna måste få väsentligt ökade möjligheter att skapa nya kontaktvägar och arbetsformer. Detta är nödvändigt om de skall kunna behålla sin roll som opinionskanaler samt kultur- och kontaktskapare. Det är därför angeläget att folkrörelsernas förändrade situation och samhällets stöd till dessa blir föremål för en samlad översyn.

Ungdomsrådet framhåller att en likartad syn på den verksamhet och det stöd, som går till ungdomsorganisationerna resp. idrottsrörelsen är synnerligen eftersträvävärd. Ett sätt kan vara att sammanföra anslagsgivningen till idrottsrörelsen och till övriga ungdomsorganisationer till ett departement.

4 Utbildning av ungdoms- och fritidsledare

4.1 Bakgrund

Den yrkesinriktade utbildningen av ungdoms- och fritidsledare har växt fram för att tillgodose behoven inom ungdoms- och idrottsorganisationerna och kommunerna. Den första utbildningen av detta slag startades år 1921 då KFUM:s sekreterarinstitut inrättades. Först under 1950- och 1960-talen tog dock utvecklingen fart på allvar. Då tillkom ledarutbildningslinjer vid ett antal folkhögskolor. Utbildningens längd varierade mellan ett och tre år. Vidare tillkom centrala yrkeskurser för utbildning av ungdoms- och fritidsledare vid Stockholms stads ungdomsledarinstitut, Östersund-Frösö ungdomsledarinstitut samt Västerås kommunala yrkes-skola.

Flera utredningar har behandlat frågan om den yrkesinriktade ungdomsledarutbildningen. 1953 års utredning angående stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar berörde frågan i sitt betänkande (1953, stencil). SÖ:s planeringskommitté för de stora årskullarna lade år 1956 också fram ett betänkande, Ungdomsledarutbildning.

1962 års ungdomsutredning ägnade stor uppmärksamhet åt ledarutbildningen. I delbetänkandet (SOU 1966:66) Ungdomsledare redovisades en sociologisk studie av ungdomsledarnas bakgrund, föreningsengagemang och utbildning. I slutbetänkandet (SOU 1967:19) Statens stöd till ungdomsverksamhet, behandlades det statliga stödet till ungdomsledarutbildning, kvalificerad ungdomsledarutbildning och forskning. Här rekommenderas bl. a. en målmedveten samverkan på ledarutbildningens område mellan ungdomsorganisationerna och folkhögskolorna. Utredningen tillrådde återhållsamhet med att inrätta ungdomsledarlinjer vid yrkesskolor och föreslog att en ledarutbildning på postgymnasial nivå skulle inrättas vid lärarhögskolan i Stockholm. Detta förslag kom emellertid inte att förverkligas.

I 1969 års statsverksproposition (prop. 1969:1 bil. 10 s. 109) aviserade dåvarande departementschefen en fortsatt utredning rörande utbildningen av ungdoms- och fritidsledare. Samma år tillsatte SÖ en arbetsgrupp med uppgiften att utreda frågan om utbildning av ungdomsledare. Arbetsgruppen tog namnet Skolöverstyrelsens ungdomsledarutredning (SULU).

I anslutning till sitt arbete bedrev SULU försöksverksamhet med ettårig utbildning vid elva folkhögskolor och tre yrkesskolor. SULU framlade år 1971 sitt betänkande, SÖ:s ungdomsledarutredning 1971.

Bland de ställningstaganden av mera övergripande karaktär som SULU redovisade finns det anledning att nämna följande.

Arbetsgruppen lanserade begreppet fritidsledare eftersom den ansåg det mindre lämpligt att dra en bestämd gräns mellan ledare för barn- och ungdomsverksamhet och ledare för övrig fritidsverksamhet.

Arbetsgruppens förslag om utbildningens lokalisering innebar att man

sökte utnyttja den fond av erfarenhet som samlats vid de folkhögskolor och yrkesskolor/gymnasieskolor, som – i en del fall under lång tid – ägnat sig åt ledarutbildning.

SULU påtalade att den yrkesinriktade fritidsledarutbildningen vid 1970-talets ingång kännetecknades av brist på enhetlighet. För avnämarna – kommuner, organisationer och andra arbetsgivare – medförde detta svårigheter att värdera och jämföra olika utbildningsvägar. Även för de studerande innebar rådande förhållanden svårigheter. Därför förordade SULU en i huvudsak enhetlig grundutbildning och rekommenderade gemensamma läroplaner vilka skulle tjäna som riktmärken för denna.

Frågan om förverkligandet av SULU sköts emellertid på framtiden som framgår av föredragandens uttalanden i 1972 och 1973 års statsverkspropositioner (prop. 1972:1 bil. 10 s. 441 och prop. 1973:1 bil. 10 s. 485). I 1973 års statsverksproposition hänvisades till att frågan skulle behandlas av den i december 1972 tillkallade folkhögskoleutredningen som enligt sina direktiv har att pröva det förslag om särskilda insatser för ungdomsledarutbildning som SÖ fört fram i anslagsframställning för budgetåret 1973/74. En av följderna härav är att fritidsledarutbildningen inom gymnasieskolan förblivit ettårig. Folkhögskolorna sökte dock att, inom ramen för de möjligheter folkhögskolestadgan ger, anpassa utbildningen till och i huvudsak förverkliga SULU:s förslag om en tvåårig utbildning.

Vid lärarhögskolan i Linköping startades år 1970 en speciell utbildning för folkhögskollärare. Vid intagningen till denna skall även praktiska meriter t. ex. arbete inom folkrörelse beaktas. I metodikutbildningen skall ett av de ursprungligen fem huvudområdena gälla ledarutbildning för folkrörelser, folkbildningsarbete och ungdomsverksamhet.

Parallellt med utvecklingen i fråga om ungdomsledarutbildningen vid folkhögskolan, växte kombinationsutbildningen av fritidsledare vid gymnasieskolor och universitet fram. Den är tvåårig och består av gymnasiestudier samt 20-poängskurser i sociologi och pedagogik. Ursprungligen lanserades denna som en utbildning av "idrotts- och fritidskonsulenter". De första kurserna förlades till Lund och Östersund och påbörjades höstterminen 1971.

Våren 1972 begärde UKÄ hos Kungl. Maj:t att få utvidga kombinationsutbildningen till ytterligare fyra orter. Detta beviljades dock ej, men efter förnyad framställning från UKÄ medgav Kungl. Maj:t att kombinationsutbildning av fritidsledare år 1973 skulle få inrättas även i Borås och Karlstad.

Fritidsledarutbildningen var hösten 1974 fördelad på tre skolformer.

Vid 26 folkhögskolor bedrivs inom folkhögskolestadgans ram en tvåårig fritidsledarutbildning. Folkhögskolorna är Bosön, Eslöv, Fornby, Grimslöv, Göteborg, Hagaberg, Haparanda, Hvilan, Jämshög, Jära, Kageholm, Kalix, Karlskoga, Kjesäter, Liljeholmen, Lillsved, Ljungskile, Malmfälten, Mellansel, Mullsjö, Sigtuna, Stensund, Tollare, Valla, Vårdinge (KFUK-KFUM:s ledarinstitut) och Värnamo, vartill kommer det till Karlskoga knutna Svenska missionsförbundets ledarinstiti-

tut på Lidingö.

Därtill kommer att några folkhögskolor har två eller tre terminers yrkesinriktad ledarutbildning. Vid åtskilliga andra folkhögskolor förekommer specialisering på ledarfrågor för dem, som vill förbereda sig för en ledarinsats på fritiden eller senare ämnar söka sig till yrkesinriktad ledarutbildning. I folkhögskolornas tvååriga fritidsledarutbildning deltar ca 560 elever.

Vid tre gymnasieskolor (i Stockholm, Västerås och Östersund) bedrivs en ettårig utbildning av ungdoms- och idrottsledare som specialkurs. Elevantalet uppgår till ca 90 elever.

På fyra orter (Borås, Karlstad, Lund och Östersund) finns en tvåårig kombinationsutbildning av fritidsledare. Antalet elever är 30 per årskurs på vardera orten. Graden av integration mellan gymnasiestudier och högre utbildning liksom anpassningen av den högre utbildningen till de blivande fritidsledarnas framtida yrkesverksamhet skiftar mellan de olika kursorterna.

Folkhögskoleutredningen har inte kunnat göra någon fullständig kartläggning av sysselsättningsläget för de elever som genomgått en tvåårig fritidsledarutbildning. Uppgifter från tio skolor ger vid handen att 90 % av de elever som slutade sin utbildning år 1973 har fått anställningar inom fritidssektorn. Dessa anställningar har kommit till stånd inom huvudsakligen följande områden: ungdoms- och folkrörelser (48 %), kommunal fritidsverksamhet (30 %) och vårdinstitutioner (17 %).

4.2 Folkhögskoleutredningen

4.2.1 Pedagogiska synpunkter

Utredningen konstaterar att någon samlad och allmänt accepterad beskrivning av målen för fritidsverksamheten inte finns. Fritidsverksamheten har ibland setts som ett medel att skydda människor från inflytande som är skadligt både ur individens och samhällets synpunkt. Den har också betraktats som en möjlighet att ge människorna tillfälle att utveckla sina förutsättningar, intressen och anlag.

Utredningen anser att fritidsledarna måste kunna göra en konstruktiv, ideologisk insats och inte bara en terapeutisk. Detta förutsätter att de blivande fritidsledarna under utbildningens gång genom en fortlöpande diskussion utvecklar medvetenhet om fritidsverksamhetens mål och sin egen uppgift i den.

En central uppgift i utbildningen måste vara att stimulera eleverna till att utveckla en personligt tillägnad åskådning, som bygger på vårt samhälles grundläggande värderingar om människovärde, demokrati och tolerans. Orientering och debatt i kulturella, samhälleliga och livsåskådningsmässiga frågor framstår därför som viktiga inslag i utbildningen.

Utbildningen bör vara problemcentrerad dvs. inriktad på de förhållanden som fritidsledaren möter i sin yrkesverksamhet. Hos lärare och elever finns en fond av erfarenheter som bör utnyttjas. Det är också värdefullt

om eleverna, vid sidan av en obligatorisk yrkespraktik som ingår i utbildningen, kan göra insatser i elevkårsarbetet, i fritidsverksamhet inom skolsamhället och i de organisationer de tillhör. En problemcentrerad undervisning är svår att genomföra om fasta gränser upprätthålls mellan olika ämnen. Den kräver en högre grad av samverkan mellan olika ämnen än vad som är vanligt inom ungdomsskolan. Ett sådant arbetssätt kan enligt utredningen utan svårigheter tillämpas inom folkhögskolan.

Lärarna bör ha egen erfarenhet av arbete inom fritidssektorn. Detta bör skolorna beakta vid nyanställningar så att fritidsledarlinjerna tillförs lärare med erfarenhet från fritidssektorn. Det är också önskvärt att lärare själva deltar som ledare i fritidsverksamhet för att därigenom vidmakthålla sin kännedom om olika problem inom fritidssektorn.

Undervisningens kontakt med verkligheten behöver ständigt ökas. Detta kan ske genom att personer utanför skolan engageras som timlärare, t. ex. yrkesverksamma fritidsledare samt förtroendevalda i folkrörelser och kommuner.

4.2.2 Intagningen av elever

Den som antas till fritidsledarutbildning bör ha egen erfarenhet av ledaruppgifter inom fritidssektorn. Därför bör ett av behörighetskraven vara att sökanden har väl vitsordad erfarenhet av sådant arbete, vunnit antingen genom minst sex månaders heltidsarbete (motsvarande) eller genom minst tre års insatser som ledare eller förtroendevald i fritidsverksamhet.

De krav på genomgången tvåårig gymnasieskola eller tvåårig folkhögskoleutbildning som uppställs av skolorna för tillträde till utbildningen bedöms som lämplig grund för fritidsledarutbildningen. Men det är också väsentligt att personer, som på annat sätt än genom formella studier skaffat sig erforderliga kunskaper, kan antas. Vidare bör även personer fyllda 25 år och med fem års arbetslivserfarenhet vara behöriga för denna studieväg. Vare sig teoretiska studier eller arbetslivserfarenhet bör emellertid kunna ge dispens från kravet på väl vitsordad erfarenhet av arbete inom fritidssektorn. I övrigt bör de regler gälla som folkhögskolan tillämpar i fråga om intagning och meritvärdering.

Som underlag för utredningens förslag till regler för intagning ligger en undersökning bland de folkhögskolor som nu bedriver tvåårig yrkesutbildning av fritidsledare. Undersökningen har visat att utbildningen i princip är postgymnasial och att de regler som föreslås av utredningen i huvudsak redan tillämpas av berörda skolor.

4.2.3 Utbildningens utformning

Utredningen föreslår att folkhögskolan skall få möjlighet att bedriva en tvåårig yrkesutbildning av fritidsledare. Även om en yrkesinriktad utbildning kräver ett något större mått av styrning än vad som är vanligt inom folkhögskolan bör inte kurserna bindas i alltför detaljerade läroplaner.

För att uppnå en eftersträvad samordning av utbildningen mellan olika skolor bör studieplaner utarbetas av SÖ. Dessa kan användas som riktmärken för utbildningen. SÖ bör vidare årligen anordna konferenser för bl. a. lärare och elever inom fritidsledarutbildningen. Vid dessa kan både mål- och metodfrågor i utbildningen behandlas.

Inriktningen av utbildningen vid den enskilda skolan blir beroende av skolans allmänna situation samt samspelet mellan skolans huvudman, de ansvariga lärarnas intresseinriktning och elevernas önskemål.

Utbildningen bör bestå av dels ett för alla skolor gemensamt innehåll som tillgodoser behovet av grundläggande utbildning för olika delar av fritidssektorn, dels en profilutbildning som har sin utgångspunkt i huvudmannens ideologi, skolans lokalisering, elevernas önskemål, arbetsmarknadens behov eller andra betydelsefulla faktorer. Fördelningen av utbildningstiden mellan gemensamt innehåll och profilutbildning bör avgöras i samverkan mellan skolorna, berörda organisationer och tillsynsmyndigheten. Dessa parter bör också avgöra hur framtida studieplaner för utbildningen skall utformas. För att uppnå den åsyftade problemcentrerade utbildningen är det viktigt att eleverna bereds möjligheter att på olika sätt medverka i planeringen av undervisningen. Fritidsledarskolorna bör allteftersom fritidssektorn växer söka anknytning till nya verksamhetsområden. Det bör vara möjligt att anpassa utbildningen till flera organisationers behov, däribland studieförbundens.

4.2.4 Yrkespraktik och praktikhandledning

I den nu vid folkhögskolorna förekommande fritidsledarutbildningen ingår yrkespraktiken som en viktig del i utbildningen. Yrkespraktiken är indelad i dels en s. k. kontinuerlig praktik under vanligen två timmar per vecka under ett visst antal veckor, dels en sammanhängande praktik om sammanlagt 9–16 veckor fördelad mellan de båda läsåren. Såväl skolan som eleverna är engagerade i rekryteringen av lämpliga praktikplatser och handledare. Strävan är att ge eleverna så stor bredd som möjligt i sin praktik.

Den sammanhängande praktiken är ofta förlagd till platser utanför skolorn. Detta kräver speciella åtgärder. Vissa skolor brukar anordna särskilda kontaktkonferenser med handledarna. Andra kan av ekonomiska skäl inte genomföra konferenser utan använder skriftlig information. Flera skolor har uttalat önskemål om resurser för en målinriktad handledarutbildning. Vissa skolor ersätter sina handledare under den sammanhängande praktikperioden. Detta sker vanligen genom att handledaren anställs som timlärare under ett begränsat antal timmar.

Lärare från skolorna besöker praktikplatserna under såväl den kontinuerliga som den sammanhängande praktiken. Kostnaderna för lärarnas rese- och traktamentskostnader bestrider skolorna med egna medel. Lärarnas rätt att få tillgodoräkna sig undervisningstimmar för praktikbesöken varierar mellan skolorna. Även för eleverna kan yrkespraktiken innebära extra kostnader t. ex. i de fall som de tvingas till dubbel

bosättning.

Utredningen betonar vikten av yrkespraktiken. Denna måste även fortsättningsvis ges en central plats i utbildningen eftersom den är både en direkt yrkesförberedelse och en förutsättning för den problemcenterade undervisningen. Utredningen lägger fram en rad förslag för att underlätta för skolorna att ha en bra praktikverksamhet.

Utredningen föreslår en ökad lärartäthet för fritidsledarutbildningen genom att en extra tilldelning av 16 timmar per elev och läsår ges för lärares praktikhandledning. Vidare föreslås att lärare som i samband med praktikbesök varit borta mer än nio timmar får tillgodoräkna sig högst två lektionstimmar utöver dem som fullgjorts på praktikstället. Till lärares rese- och traktamentskostnader föreslås 300 kr. per elev och läsår. Utredningen påpekar det nödvändiga i att skolorna på alla sätt även försöker nedbringa elevernas extra kostnader i samband med praktikperioderna.

De totala kostnaderna för genomförandet av dessa förslag beräknar utredningen till ca 1,8 milj. kr. under budgetåret 1975/76. Av detta belopp avser 1,2 milj. kr. den ökade lärartätheten, 291 000 kr. kostnader för tillgodoräkningstimmar och 336 000 kr. bidrag till lärares rese- och traktamentskostnader. Vid beräkningen har utredningen utgått från samma intagningskapacitet som under innevarande läsår.

4.2.5 Utbildningens dimensionering

Såväl ungdoms- och idrottsorganisationer som vissa vuxenorganisationer, kommuner och olika vårdinrättningar m. fl. har behov av personal med kunskaper om och erfarenheter av olika former av fritidsverksamhet. Förslag som framlagts av barnstugeutredningen om fritidsverksamhet bland 7–12-åringar och förslag från utredningen om skolans inre arbete pekar på behovet av en utbyggd utbildning. Folkhögskoleutredningen betovsårigheterna att göra tillförlitliga prognoser. Till såväl ungdomsorganisationers och kommuners som till olika vårdinrättningars fritidsverksamhet rekryteras även personal med annan bakgrund än fritidsledarutbildning. Detta förhållande kommer sannolikt att bestå. Reell kompetens kommer att värderas högre än formella meriter och olika bedömningar kommer i varje särskilt fall att avgöra vilka meriter som skall väga tyngst.

Utredningen föreslår för läsåret 1975/76 en intagning av 560 elever till folkhögskolans fritidsledarutbildning. Till gymnasieskolans och kombinationsutbildningens fritidsledarkurser antas f. n. årligen drygt 200 elever.

Beräkningen av tilläggsresurser bör göras med hänsyn till det föreslagna antalet elevplatser. Utredningen framhåller vikten av att olika samhälls-, folkrörelse-, avnämare- och regionala intressen tillgodoses vid fördelning av de extra resurserna till olika skolor.

Med tanke på svårigheterna att bedöma efterfrågan på utbildade fritidsledare är det f. n. inte önskvärt att utbildningen utökas. En strikt etableringskontroll av nya utbildningslinjer inom folkhögskolan är inte möjlig att upprätthålla med hänsyn till den frihet under vilken skolfor-

men arbetar. Genom att skolorna tilldelas tilläggsresurser enligt utredningens förslag finns dock en möjlighet att begränsa en okontrollerad utbyggnad av utbildningen. När SÖ får kännedom om planer på ny eller utvidgad verksamhet bör den för berörd rektor och huvudman framhålla det ansvar som skolan påtar sig gentemot eleverna och de extra kostnader den åsamkar sig själv. SÖ föreslås vidare få till uppgift att fortlöpande följa behovet av fritidsledare och vid behov aktualisera frågan om utbildningens dimensionering. Utredningen avser att i slutbetänkandet återkomma till frågan om gymnasieskolans roll i fritidsledarutbildningen. I avvaktan på detta bör inte någon ökning ske av fritidsledarutbildningen vare sig inom gymnasieskolan eller kombinationsutbildningen.

4.3 Remissyttrandena

4.3.1 Allmänna synpunkter

Folkhögskoleutredningens förslag har i stort sett mottagits positivt av remissinstanserna. Flera av dessa efterlyser dock en mera samlad översyn av den utbildning som är inriktad på fritidssektorn.

Till de remissinstanser som helt eller i huvudsak tillstyrker förslaget hör *socialstyrelsen, statens ungdomsråd, SÖ, AMS, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, CUF, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar, Svenska frisksportförbundet, RF* och *Ungdomens nykterhetsförbund*. Flera av dessa remissinstanser redovisar emellertid delvis avvikande detaljsynpunkter.

Statens ungdomsråd, SÖ, UKÄ, AMS, Svenska kommunförbundet, I.O, TCO och *Svenska missionsförbundets ungdom* anser att en samlad översyn bör göras av utbildning som är inriktad mot hela eller delar av fritidssektorn, bl. a. för att nå en samordning mellan fritidsledar- och fritidspedagogutbildningen.

Svenska kommunförbundet, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar, Sveriges folkhögskoleelevers förbund, RF, Elevkåren vid KFUK-KFUM:s ungdomsledarinstitut, Fritidsledarnas intresseorganisation och *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola* anser att kombinationsutbildningen bör läggas ned. Även *Landstingsförbundet* och *Svenska missionsförbundets ungdom* är kritiska till kombinationsutbildningen och anser att den är ett sämre alternativ än folkhögskolans fritidsledarutbildning. *UKÄ* säger sig ha förståelse för de argument som förs fram för permanentning av utbildningen vid folkhögskolan men anser att detta inte får leda till att kombinationsutbildningen inskränks.

RF anser att även gymnasieskolans ledarutbildning bör läggas ned. *Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar* anser i likhet med *lärare och elever vid Stockholms ungdomsledarinstitut* att gymnasieskolans ledarutbildning bör överföras till lämpliga folkhögskolor, medan *Svenska kommunförbundet* anser att den bör göras om till en tvåårig högre specialkurs inom gymnasieskolan.

Statens ungdomsråd påpekar att fritidsledarutbildningen vid folkhögskolan endast tillgodoser en del av organisationernas utbildningsbehov och att dessa även i fortsättningen måste bedriva en omfattande och kostnadskrävande utbildning av såväl sina förtroendevalda som sina ledare i egen regi. Samma påpekande görs av *LO*, *CUF* och *SSU*. Dessa remissinstanser anser också att de resurser som samhället ställer till förfogande för sådan utbildning måste öka kraftigt. *LO* och *SSU* pekar särskilt på den funktionärsutbildning som i *ABF*'s regi bedrivs inom arbetarrörelsen. *CUF* anser att medlems- och funktionärsutbildning i studiecirkelform måste bli ett prioriterat studieämne.

TCO framhåller angelägenheten av att vidareutbildningsmöjligheter skapas för redan yrkesverksamma inom fritidssektorn. Även *KFUK-KFUM:s riksförbund* och *Svenska scoutförbundet* behandlar denna fråga och föreslår att vidareutbildningen förläggs till högskolan, medan *Ungdomens nykterhetsförbund* anser att även denna verksamhet bör förläggas till folkhögskolan.

Statens kulturråd betonar kulturaspektens betydelse i utbildningen och påpekar att flera folkhögskolor har stark inriktning på kultur och kulturförmedling. *ABF* anser att fritidsledarutbildningen bör relateras till målen för den statliga kulturpolitiken.

Frälsningsarméns ungdom anser att organisationen för att den skall få lämpliga ungdomsledare måste utbilda dessa vid organisationens egen folkhögskola.

4.3.2 Pedagogiska synpunkter

Remissinstanserna är genomgående positiva till folkhögskoleutredningens resonemang rörande fritidsledarnas roll i samhället och den problemcentrerade undervisningen.

Att fritidsledarna måste kunna göra en konstruktiv ideologisk insats i sitt arbete understryks av *statens ungdomsråd*, *SÖ*, *TCO*, *Riksförbundet Kyrkans ungdom*, *Sveriges folkhögskoleelevers förbund*, *RF*, *ABF*, *Fritidsledarnas intresseorganisation* och *Unga örnars riksförbund*. De synpunkter som utredningen framför om behovet av en verklighetsanknuten, problemcentrerad undervisning, delas av *SÖ*, *TCO*, *Svenska missionsförbundets ungdom*, *Svenska scoutförbundet*, *RF*, *statens kulturråd*, *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola* och *Unga örnars riksförbund*.

Sveriges folkhögskoleelevers förbund, *RF* och *Fritidsledarnas intresseorganisation* betonar särskilt vikten av att lärarna har egna erfarenheter av arbete som fritidsledare. *Svenska missionsförbundets ungdom* och *Ungdomens nykterhetsförbund* framhåller behovet av att engagera personer utanför skolans ordinarie lärarkår i undervisningen. *Svenska missionsförbundets ungdom* ifrågasätter dock om rörelsefolkhögskolorna klarar detta utan att få extra bidrag.

Statens ungdomsråd understryker att undervisningen måste bedrivas på ett sådant sätt att de blivande fritidsledarna får en grundläggande

kännedom om folkrörelsernas arbete. *KFUK-KFUM:s riksförbund* betonar nödvändigheten av att eleverna inte bara förvärvar teoretiska kunskaper, utan att de också tillägnar sig en personlig åskådning.

4.3.3 Intagningen av elever

Utredningens synpunkter beträffande intagning av elever har fått ett positivt mottagande av remissinstanserna. De ändringsförslag som förekommer rör detaljer i förslaget.

Behörighetsreglerna i sin helhet tillstyrks av bl. a. *statens ungdomsråd, UKÄ, CUF* och *Sveriges folkhögskoleelevers förbund. Statens ungdomsråd* och *UKÄ* förutsätter emellertid att hänsyn tas till kompetenskommitténs förslag. Även *KFUK-KFUM:s riksförbund, Svenska missionsförbundets ungdom, Svenska scoutförbundet* och *Elevkåren vid KFUK-KFUM:s ungdomsledarinstitut* tillstyrker behörighetsreglerna med undantag av åldersgränsen som dessa organisationer vill sätta till 20 år. Denna åldersgräns föreslås även av *RF, Fritidsledarnas intresseorganisation* och *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola. Svenska frisksportförbundet* förordar en åldersgräns på 21 år.

AMS betonar betydelsen av arbetslivserfarenhet och föreningserfarenhet. Förpraktikens betydelse understryks också av bl. a. *socialstyrelsen, TCO, Ungdomens nykterhetsförbund* och *Unga örnars riksförbund. Svenska frisksportförbundet* föreslår att kraven på förpraktik skall utsträckas till minst ett års heltidstjänstgöring eller 5 års insats på fritid. Även *SÖ* tillstyrker förslaget rörande förpraktik men anser att vid bedömningen får inte en för snäv avgränsning göras. *Svenska kommunförbundet* anser att kravet på förpraktik strider mot principen om öppna utbildningsvägar och anser sig möjligen kunna godta att kravet får gälla försöksvis under ett antal år vid folkhögskolan men inte vid andra skolformer. *KFUK-KFUM:s riksförbund* anser däremot att samma krav på förpraktik skall införas för sökande till såväl kombinations- som gymnasieutbildningen.

Statens kulturråd anser det angeläget att man till fritidsledarutbildningen i fortsättningen försöker att få elever som är mer inriktade på skapande verksamhet. *Riksförbundet Kyrkans ungdom* understryker de enskilda skolornas självklara rätt att avgöra vilka elever som skall antas, och att då ta hänsyn till faktorer som kan vara betingade av skolans profil.

4.3.4 Utbildningens omfattning och utformning

Remissinstanserna är i stort sett positiva till utredningens förslag rörande utbildningens omfattning och utformning. De avvikande uppfattningar som redovisas gäller främst frågan om hur studieplanerna skall utarbetas.

Flertalet remissinstanser berör frågan om utbildningens längd och samtliga tillstyrker att utbildningen blir tvåårig. Förslaget till avvägning

mellan enhetlighet och profilering har också tillstyrkts av en rad remissinstanser, bl. a. *statens ungdomsråd*, *SÖ*, *UKÄ*, *AMS*, *Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation*, *KFUK-KFUM:s riksförbund*, *Riksförbundet Kyrkans ungdom*, *Svenska missionsförbundets ungdom*, *Fritidsledarnas intresseorganisation* och *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola*. Den sistnämnda organisationen anser vidare att förslaget bör leda till att en folkhögskolekurs skall kunna få omfatta mer än 34 veckor bl. a. för att eleverna skall kunna få studiemedel för hela kursen.

Ett stort antal remissinstanser, bl. a. *socialstyrelsen*, *Svenska frisksportförbundet*, *RF*, *Ungdomens nykterhetsförbund* och *Unga örnars riksförbund*, betonar vikten av att en profilering av utbildningen kan göras utifrån huvudmannens ideologi. *ABF* anser att det är meningslöst att diskutera hur stor del av utbildningen som skall ägnas åt allmänna ämnen resp. profilämnena eftersom en skolas grundläggande värderingar måste få komma till uttryck i hela utbildningen.

Svenska kommunförbundet anser att en profilering av utbildningen inte får leda till att enhetligheten förloras.

Förslaget att *SÖ* skall utarbeta studieplaner i samråd med berörda skolor och organisationer samt att dessa studieplaner skall kunna tjäna som riktmärken för de enskilda skolorna tillstyrks i sin helhet av *SÖ*, *KFUK-KFUM:s riksförbund* och *RF*. Ytterligare några remissinstanser är positiva till förslaget men understryker kraftigt att detta inte får leda till att skolorna känner sig bundna av studieplanerna. Till denna grupp hör *Riksförbundet Kyrkans ungdom*, *Sveriges folkhögskoleelevers förbund* och *SSU*. *Svenska missionsförbundets ungdom* och *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola* anser att den sistnämnda organisationen bör utarbeta studieplanerna och att *SÖ* skall bekosta arbetet.

LO anser att största vikt måste läggas vid de medverkande organisationernas synpunkter vid utarbetandet av de framtida studieplanerna. *LO* anser det självklart att *ABF* och *Unga örnars riksförbund* skall medverka i detta arbete och att det är bättre att det sker i anslutning till folkhögskoleutredningens fortsatta arbete än att det läggs på *SÖ*.

Unga örnars riksförbund anser att resp. folkhögskola bör svara för utbildningens uppläggning och utformning i samråd med de närmast berörda avnämarna. *Svenska kommunförbundet* förutsätter att förbundet får delta i det fortsatta studieplansarbetet.

Nödvändigheten av att *SÖ* genomför den föreslagna konferensverksamheten betonas särskilt av *KFUK-KFUM:s riksförbund*, *RF*, *Ungdomens nykterhetsförbund* och *Fritidsledarnas intresseorganisation*. Frågan om enhetliga intyg väcks av *Riksförbundet Kyrkans ungdom*, *Svenska scoutförbundet* och *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola*.

Statens kulturråd betonar generellt vikten av att skapande verksamhet får en starkare ställning i utbildningen. *RF* och *ABF* konstaterar att det vid folkhögskolan även i fortsättningen kommer att bedrivas en omfat-

tande ledarutbildning utanför den tvååriga fritidsledarutbildningens ram. Detta betecknas som nödvändigt och värdefullt och *ABF* betonar att även sådan utbildning borde få samma stöd som den nu aktuella.

4.3.5 Yrkespraktiken i utbildningen

Förslagen rörande yrkespraktikens roll i utbildningen och tilläggsresurser för detta ändamål har mottagits positivt av remissinstanserna. Där emot är flera av dessa missnöjda med att förslag inte har lagts fram beträffande arvodering av handledare och täckande av elevernas fördyrade levnadsomkostnader under den sammanhängande praktiken.

Till de remissinstanser som understryker betydelsen av att yrkespraktiken får en central plats i utbildningen hör *SÖ*, *CUF*, *KFUK-KFUM:s riksförbund* och *RF. Riksförbundet Kyrkans ungdom* och *Ungdomens nykterhetsförbund* betonar vikten av att praktiken planeras på ett sådant sätt att även berörda organisationer och institutioner får behållning av samarbetet med skolan.

Utredningens förslag om tilläggsresurser tillstyrks av bl. a. *SÖ*, *TCO*, *KFUK-KFUM:s riksförbund*, *Riksförbundet Kyrkans ungdom*, *Svenska missionsförbundets ungdom*, *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola* och *Unga örnars riksförbund*. Även *LO* tillstyrker förslaget men anser att motsvarande resurser också bör ställas till förfogande bl. a. för arbetarrörelsens funktionärsutbildning som är en kvalificerad ledarutbildning med annorlunda uppläggning. Samma uppfattning framförs av *SSU* och *ABF*. *RF* tillstyrker förslaget om extra tilldelning av lärartimmar men föreslår dessutom att fritidsledarutbildningen skall få 2,8 istället för nuvarande 2,2 lärartimmar per elevvecka. *Fritidsledarnas intresseorganisation* föreslår 3,0 lärartimmar per elevvecka.

Ett antal remissinstanser anser att frågan om arvodering av handledare bör övervägas på nytt. Målet bör vara en lösning som ansluter till den ordning som finns för socionomutbildningen.

Några instanser anser också att frågan om elevernas fördyrade levnadsomkostnader i samband med dubbel bosättning under den sammanhängande praktiken måste lösas så snart som möjligt.

4.3.6 Utbildningens dimensionering

Flera remissinstanser understryker liksom utredningen själv att beräkningarna av behovet nyutbildade fritidsledare är mycket osäkra.

Statens ungdomsråd, *SÖ*, *UKÄ*, *TCO*, *Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation*, *Riksförbundet Kyrkans ungdom* och *ABF* tillstyrker förslaget om 560 utbildningsplatser per år. *Svenska missionsförbundets ungdom*, *Svenska scoutförbundet*, *Sveriges folkhögskoleelevers förbund* och *Fritidsledarnas intresseorganisation* anser att detta är för mycket.

AMS föreslår att dimensioneringen skall vara flexibel för att lätt kunna anpassas till arbetsmarknadens aktuella behov och andra utbildningsbe-

hov. *Statens ungdomsråd, Landstingsförbundet* och *TCO* hör till de remissinstanser som understryker osäkerheten i beräkningarna och nödvändigheten av att tillsynsmyndigheten noga följer behovet av nyutbildade fritidsledare och föreslår de förändringar i dimensioneringen som behövs. *LO, ABF* och *Unga örnars riksförbund* betonar att när dimensioneringen fastställs måste hänsyn tas till att detta inte är den enda utbildning som bör vara meriterande för tjänster inom fritidssektorn. Även i fortsättningen måste organisationernas egen utbildning kombinerad med långvarig erfarenhet av föreningsarbete som förtroendevald vara meriterande för tjänster inom såväl organisationer som offentlig förvaltning.

UKÄ ifrågasätter om uteblivna tilläggsresurser är en tillräcklig restriktion för att styra utbildningens dimensionering. *Svenska missionsförbundets ungdom, RF* och *Elevkåren vid KFUK-KFUM:s ungdomsledarinstitut* diskuterar olika former av etableringskontroll.

I fråga om vilka skolor som skall bedriva fritidsledarutbildning anför *LO* och *SSU* att det är angeläget att arbetarrörelsens folkhögskolor blir representerade i den gruppen. Även *Riksförbundet Kyrkans ungdom, Svenska missionsförbundets ungdom* och *Samorganisationen för fritidsledarutbildning inom svensk folkhögskola* anser att arbetarrörelsens skolor bör bli representerade bland dem som bedriver fritidsledarutbildning men att i övrigt de skolor som tillhör samorganisationen bör ha företräde till utbildningen.

Svenska missionsförbundets ungdom anser att en eventuell framtida utbyggnad av fritidsledarutbildningen bör ske vid sådana skolor som är organisationsanknutna och då i första hand vid sådana där huvudmannen kan påvisa behov av fler nyutbildade fritidsledare inom den egna rörelsen. Vidare påpekar förbundet att det är olyckligt om någon folkhögskola skulle komma att domineras av denna utbildning.

5 Föredraganden

5.1 Samhället och ungdomsorganisationerna

Vårt land kan beskrivas som ett folkrörelse- och organisationsland. Folkrörelserna engagerar sig i samhällsdebatten och medverkar i opinionsbildningen. Genom det vittförgrenade nätet av föreningar får många människor möjligheter att komma till tals och påverka samhällsutvecklingen. Organisationerna blir därigenom värdefulla instrument för utvecklingen av vår demokrati.

Barn- och ungdomsorganisationerna har viktiga uppgifter i folkrörelsearbetet. De knyter kontakter i de nya generationerna och svarar för ett betydelsefullt skolningsarbete. Många gånger är det just ungdomsorganisationerna som tar upp den ideologiska debatten inom folkrörelserna och som spelar huvudrollen då det gäller att utveckla och förnya organisationernas arbetssätt. Att främja barn- och ungdomsorganisationernas arbete blir därför inte enbart ett centralt inslag i samhällets ungdomspolitik utan också en insats för folkrörelserna i dess helhet.

Arbetet i barn- och ungdomsorganisationerna bedrevs länge utan samhälleligt stöd beroende på att det med hänsyn till bl.a. organisationernas frihet uppfattades som tvivelaktigt eller rentav felaktigt att samhället lämnade ekonomiska bidrag. Det statliga stödet utgick för första gången budgetåret 1954/55 och omfattade då bidrag till instruktörsverksamhet, ungdomsledarkurser och s.k. fritidsgruppsverksamhet.

Innan jag övergår till att redogöra för de riktlinjer som enligt min mening bör ligga till grund för den fortsatta statliga bidragsgivningen till ungdomsorganisationerna vill jag helt kort ge en översiktlig bild av hur motiven för det samhälleliga stödet har förändrats under de gångna åren. I detta sammanhang kommer jag också att beröra den roll man från olika håll vill ge organisationerna i dagens samhälle.

Under 1950-talet var det främst ett socialpreventivt synsätt som motiverade stödet till ungdomsorganisationerna. Beslutet att införa ett ungdomsstöd fattades i samband med en omläggning av alkoholpolitiken. I motiven för bidragen framhölls också att stödet avsåg att främja enskilda organisationers strävanden efter sunda levnadsvanor, särskilt bland ungdomen. En ökad verksamhet inom ungdomsorganisationerna betraktades som ett led i den förebyggande barna- och ungdomsvården. Stödet avsåg inte att främja organisationens egna mål utan i stället de för alla organisationer gemensamma ungdomsfrämjande uppgifterna. Denna inställning tog sig bl. a. uttrycket att religiös propaganda inte fick förekomma i verksamhet för vilken statligt stöd utgick. De politiska ungdomsförbunden ställdes också till en början utanför bidragssystemet.

Reformeringen av ungdomsstödet under 1960-talet utgick ifrån en delvis annan grundsyn. I 1962 års ungdomsutrednings slutbetänkande (SOU 1967:19) Statens stöd till ungdomsverksamhet formulerades denna på följande sätt: Det är inte riskerna för att den som är ung skall misslyckas i

fråga om social anpassning och personlig utveckling utan möjligheterna att ta till vara den enskildes inneboende förutsättningar och anlag som bör vara den främsta drivkraften bakom samhällets ungdoms- och fritidspolitik.

Även ungdomsorganisationernas egenvärde framhölls som skäl för samhällsstödet. I de egna organisationerna kan ungdomen, anförde utredningen, få möjligheter att stifta bekantskap med demokratis och parlamentarismens idé och teknik, lära sig fatta beslut och ta ansvar för dem, argumentera för sina egna åsikter men ändå respektera majoritetens vilja samt lära sig samarbete och tolerans. Vid den reformering av det statliga stödet som skedde år 1969 (prop. 1969:1 bil. 10, SU 1969:43, rskr 1969:129) jämfördes på utredningens förslag de politiska ungdomsförbunden i statsbidragshänseende med övriga ungdomsorganisationer. Organisationerna fick även möjligheter att disponera de statliga bidragen på ett friare sätt. Reformeringen följde de allmänna riktlinjer för det statliga stödet som ungdomsutredningen hade föreslagit.

Den syn på relationerna mellan samhället och ungdomsorganisationerna som ungdomsutredningen gav uttryck för utvecklades senare av 1965 års idrottsutredning i betänkandet (SOU 1969:29) Idrott åt alla. Statsmakernas beslut år 1970 (prop. 1970:79, SU 1970:12, rskr 1970:291), som huvudsakligen följde idrottsutredningens förslag, innebar att de statliga bidragen till idrottsändamål samordnades och att riksiddrottsstyrelsen tilldelades förvaltningsuppgifterna för det nya organisationsstödet. En frivillig ideell organisation kom härigenom att få samma ansvarsuppgifter inom denna sektor som skolöverstyrelsen (SÖ) har för ungdomsstödet i övrigt.

År 1970 omorganiserades statens ungdomsråd som då hade existerat sedan år 1959 och gavs delvis andra funktioner. En av rådets väsentligaste uppgifter blev att se över det statliga stödet till ungdomsorganisationerna, främst då bidraget till den lokala verksamheten.

Rådet lade hösten 1970 fram ett förslag om lokalt stöd som kom att ligga till grund för statsmakernas beslut att avskaffa fritidsgruppsstödet och i stället införa ett lokalt aktivitetsstöd (prop. 1971:32, KrU 1971:12, rskr 1971:187). Beslutet innebar ytterligare ett steg på vägen att utveckla organisationernas frihet och självständighet. I prop. 1971:32 anförde föredraganden bl. a. att den nya bidragsformen avsåg att ge ungdomsorganisationerna största möjliga frihet i fråga om verksamhetens inriktning och att varje organisation skulle kunna låta sina egna mål prägla verksamheten. Organisationernas frihet markerades också genom att de själva – och inte som tidigare kommunerna eller studieförbunden – blev huvudmän för verksamheten.

Efter förslag från ungdomsrådet beslutade statsmakterna år 1972 (prop. 1972:1 bil. 10, KrU 1972:8, rskr 1972:84) om ändrade regler för bidraget till ungdomsledarutbildning. Denna förändring innebar bl. a. att den nedre åldersgränsen för bidragsberättigande medlem sänktes från 12 till 7 år. Ungdomsrådet har även sammanställt uppgifter om omfattningen av ungdomsorganisationernas internationella verksamhet.

Vidare har rådet svarat för viss försöksverksamhet som genomförts i samverkan mellan kommuner och lokalt verksamma ungdomsorganisationer.

År 1972 fick en arbetsgrupp inom statens ungdomsråd i uppgift att utreda bl. a. frågan om det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Arbetsgruppen har lagt fram ett förslag som remissbehandlats genom ungdomsrådets försorg. Rådet har i april 1974 inkommit till Kungl. Maj:t med förslag rörande den framtida utformningen av stödet. I arbetsgruppens betänkande som ligger till grund för ungdomsrådets förslag redovisas en omfattande diskussion kring motiven för det samhällseliga stödet. Förslag läggs också fram om att vissa mål formuleras för ungdomspolitik. Jag återkommer till detta i det följande.

Jämsides med att motiven för det direkta stödet till ungdomsorganisationerna har förändrats har även synen på organisationernas roll i samhället vidgats. Organisationerna har tidigare medverkat i verksamhet av informations- och upplysningskaraktär men det har då varit organisationernas breda kontaktyta som värdesatts. Under senare år har emellertid de olika organisationernas särart, deras profil och på ideologi grundade verksamhet börjat uppfattas som en betydelsefull tillgång inom skilda områden av samhället. Exempel på detta är den försöksverksamhet med fritidsverksamhet på eftermiddagstid för barn i åldrarna 7-12 år som påbörjades år 1970 med medel ur allmänna arvsfonden. Barn- och ungdomsorganisationerna har getts tillfälle att bedriva en regelbunden verksamhet, avsedd att vara ett komplement till den kommunala barntillsynen. Ett annat område där organisationernas egen profil setts som en tillgång är den upplysningsverksamhet i alkohol- och narkotikafrågor som statsmakterna beslutade om år 1972 (prop. 1972:61, SkU 1972:30, rskr 1972:214). I propositionen framhölls att organisationerna kan bedriva en från sina skilda utgångspunkter motiverad informationsverksamhet, som därigenom ger frågorna en mer allsidig belysning och bredare täckning.

Den nya synen på organisationernas roll i samhället har också kommit till uttryck i flera statliga utredningar som nyligen lagt fram förslag i fråga om olika delar av samhällsarbetet.

1968 års barnstugeutredning (S 1969:31) pekar i sitt betänkande (SOU 1974:42) Barns fritid på möjligheterna att lokalt engagera ungdomsorganisationerna för att få till stånd fritidsverksamhet för skolbarnen i åldrarna 7-12 år. Även föreningslivets medverkan i vad utredningen beskriver som det utvidgade fritidshemmet behandlas. En organiserad gruppverksamhet i föreningsregi som kompletterar fritidshemmen ger enligt utredningen barnen större möjlighet att delta i en verksamhet som svarar mot deras speciella intressen. För barnens utveckling är det önskvärt att de redan tidigt får möta ett ideellt inriktat arbete. För att öka kommunernas möjligheter att stödja fritidsverksamhet inom ungdomsorganisationerna bland yngre skolbarn föreslår utredningen att ett särskilt statsbidrag skall utgå som av kommunerna skall förmedlas till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Barnstugeutredningens förslag bereds f. n. inom socialdepartementet.

Utredningen (U 1970:63) om skolans inre arbete behandlar i betänkandet (SOU 1974:53) Skolans arbetsmiljö bl. a. förändringar i skolarbetets uppläggning. Skoldagen skall enligt utredningen bestå av fasta (läroplansbundna) och fria aktiviteter. Som exempel på innehållet i de fria aktiviteterna nämner utredningen bl. a. olika aktiviteter under medverkan från föreningslivet. Det är, enligt utredningen, en angelägen uppgift för skolan att stödja de ideella organisationerna och det fritidsliv som ungdomen själv organiserar. Arbetet inom organisationer och föreningar ger inte enbart pedagogisk stimulans. Det bidrar även till att skapa social gemenskap och förståelse mellan grupper. Det ger träning i demokratiska arbetsformer och tillgodoser ungdomarmas behov av engagemang. Utredningen pekar på att det kan finnas behov av att skolan står öppen för vissa elever även före skoldagens början och på eftermiddagstid. Även i fråga om dessa aktiviteter anser utredningen att ungdomsorganisationerna kan medverka.

I alkoholpolitiska utredningens (Fi 1966:33) betänkande (SOU 1974:90) Alkoholpolitik framhålls ungdomsorganisationernas och folk rörelsernas stora värde. Utredningen gör sina bedömningar med tanke på det förebyggande alkoholpolitiska arbetet. Föreningslivet kan, betonar utredningen, göra insatser i det direkta informationsarbetet och skapa stimulerande fritids- och kulturmiljöer.

Av min redovisning framgår hur synen på ungdomsorganisationernas verksamhet gradvis har förändrats och hur en ökad medverkan från ungdomsorganisationerna nu eftersträvas på skilda områden. Den förändring av synen på ungdomsorganisationerna som skett grundas på en ökad medvetenhet om värdet av organisationernas insatser. Ett väl differentierat och omfattande föreningsliv med skiftande aktiviteter är en stor tillgång för såväl ungdomen som samhället i dess helhet.

Statens ungdomsråd har i sitt förslag rörande stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet framhållit att målet för samhällets ungdomspolitik genom ungdomsorganisationerna bör vara att den skall medverka till att utveckla demokratin, stimulera till samhällsengagemang, skapa en bättre samhällsmiljö och bidra till jämlikhet mellan individer och mellan grupper i samhället samt skapa samhörighet mellan generationerna. Jag anser att ungdomsrådet med sin beskrivning fångat in de väsentligaste motiven för samhället att stödja ungdomsorganisationerna och ge dem ett vidare arbetsområde.

Inom ungdomsorganisationerna beslutar medlemmarna självständigt om verksamhetens former och inriktning och de kan därigenom påverka sin egen situation. Ungdomarna får försvara sina egna ståndpunkter och dela ansvaret för de beslut som fattas. Härigenom förbereder de sig för vuxenroller i familjen, på arbetsplatsen och samhällsarbetet. Genom sitt arbetssätt medverkar ungdomsorganisationerna till att bredda och fördjupa demokratin.

I många ungdomsorganisationer är verksamheten inriktad på sociala, politiska eller kulturella frågor. Medlemmarna i dessa organisationer blir medvetna om samhällsproblemen och får möta olika värderingar i samhällsfrågor. Med utgångspunkt i erfarenheter, studier och diskussioner

kan de utforma sin egen samhällssyn och delta i opinionsbildningen för att förändra samhället.

Ungdomsorganisationerna bedriver ofta ett omfattande internationellt arbete. De studerar internationella förhållanden och tar kontakter med ungdomar i andra länder. Denna verksamhet ökar medvetenheten om de internationella problemen och stärker på så sätt känslan för internationell solidaritet.

Organisationerna är också samlingspunkter för ungdomarnas fritidsaktiviteter. Föreningslivet kan erbjuda många olika fritidsalternativ. Organisationernas strävan är att få till stånd ett varaktigt engagemang för meningsfulla fritidssysselsättningar och att skapa en social gemenskap som omfattar alla ungdomar oavsett förutsättningar och prestationer. En verksamhet med dessa kännetecken kan bli ett slagkraftigt alternativ till det många gånger passiviserande kommersiella fritidsutbudet.

Många ungdomsorganisationer har en anknytning till de vuxnas föreningsliv. Den kontakt mellan generationerna som skapas inom en folkrörelse bygger på gemensamma värderingar och intressen. Detta bidrar till att skapa en naturlig samhörighet generationerna emellan.

Föreningslivet kan genom insatser på fritidsområdet i samverkan med t. ex. skolor, ungdomsgårdar och fritidshem bidra till att förnya samhällsarbetet. Dessa insatser för organisationerna i kontakt med nya ungdomsgrupper. Samtidigt kan sådan verksamhet också stimulera de egna medlemmarna till fördjupat engagemang genom att föreningarna tilldelas ansvarsfulla uppgifter och kan påverka det direkta samhällsarbetet. Samverkan mellan föreningslivet och samhällets olika organ kan också medverka till att bryta tendenser till isolering som ibland upplevs såväl av samhällets institutioner som inom föreningslivet.

Formerna för föreningslivets medverkan i det direkta samhällsarbetet måste utvecklas successivt i nära samverkan mellan samhällets organ och de olika föreningarna. Föreningslivets medverkan måste kunna ske på föreningslivets villkor. Det är den speciella prägel eller särart varje ungdomsorganisation har som är den värdefulla och unika resurs med vilken föreningslivet kan berika samhällsarbetet. Därför får inte en utvidgad samverkan leda till att föreningarnas traditionella verksamhet skjuts åt sidan. En aktiv medlemsvärvning, ett omfattande studiearbete och en livlig intern diskussion är förutsättningar för att ungdomsorganisationerna skall kunna göra insatser på nya områden. Därför är det också viktigt att föreningslivet har ekonomiska resurser att fullfölja och vidareutveckla den egna verksamheten.

Statens ungdomsråd har föreslagit en kraftig ökning av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. En förstärkning av resurserna är motiverad redan av det skälet att många organisationer idag har stora ekonomiska svårigheter och för att förhindra att organisationerna måste liera sig med kommersiella intressen för att klara sina finanser. De administrativa kostnaderna har ökat starkt under 1970-talet vilket minskat utrymmet för utbildningsverksamhet och utvecklingsarbete. Härtill kommer att ungdomsorganisationerna måste få möjligheter att stärka sin inre organisation, särskilt ungdomsledarutbild-

ningen, för att klara nya uppgifter som de tagit på sig i samverkan med olika samhällsliga organ och därmed börja pröva sådana arbetsformer i den lokala fritidsverksamheten som bl.a. de utredningar jag tidigare berört har ansett vara angelägna. Mina förslag i det följande innebär att bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet ökar med 5,5 milj. kr. till 21,4 milj. kr.

Jag övergår nu till att behandla frågan om hur stödet närmare bör vara utformat.

5.2 Stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

De ungdomsorganisationer som förklarats berättigade till statligt stöd erhåller f. n. bidrag till dels central verksamhet, dels ungdomsledarutbildning. Vidare utgår bidrag till den lokala verksamheten. SÖ har ansvaret för fördelningen av bidragen.

Statens ungdomsråd föreslår att ett enda bidrag skall utgå till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. De nuvarande bidragen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och till ledarutbildning bör sålunda enligt förslaget föras samman till ett bidrag.

Ungdomsrådets förslag till principer för det nya bidraget knyter an till grunderna i nuvarande system och innebär på vissa punkter endast en justering av dessa. Som villkor för bidrag föreslås bl. a. även i fortsättningen gälla att organisationen skall ha en spridning i landet, att den skall ha ett visst antal medlemmar samt att den själv skall bidra till finansieringen av verksamheten.

Som villkor för att en ungdomsorganisation skall få statligt bidrag bör enligt ungdomsrådets förslag gälla att organisationen är uppbyggd efter gängse demokratiska principer och bedriver verksamhet huvudsakligen bland barn och ungdom. Organisationen skall ha minst 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år och verksamma lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner. Med landstingskommun bör därvid jämställas sådan kommun som inte ingår i landstingskommun. Ungdomsrådet anser att det – liksom hittills – bör ankomma på regeringen att avgöra när en organisation skall förklaras berättigad till statligt bidrag.

Bidrag föreslås utgå i form av ett grundbidrag, som är lika stort för alla organisationer och ett rörligt bidrag som beräknas per medlem för det medlemstal som överstiger 3 000. Bidraget bör utgå med högst 75 % av en organisations faktiska kostnader för central verksamhet och administration samt för internationell kontaktverksamhet. För organisation som för första gången tilldelas statligt bidrag föreslås ett successivt inträde i bidragssystemet som innebär att halvt grundbidrag utgår för första året, helt grundbidrag för andra året samt att både grundbidrag och rörligt bidrag utgår fr. o. m. det tredje året. För organisation som inte längre uppfyller kvalifikationskraven för bidrag föreslås ett motsvarande system för successivt utträde.

Medlemsantalet blir enligt det nya systemet av central betydelse för hur stort bidrag organisationerna skall få. Ungdomsrådet föreslår att bidragsgrundande medlem skall definieras som den som är ansluten till en

lokalavdelning, har stadgeenliga möjligheter att påverka beslut rörande organisationens verksamhet och inriktning samt har erlagt avgift till organisationen för närmast föregående verksamhetsår.

Det förslag till nytt bidragssystem som statens ungdomsråd har lagt fram finner jag i huvudsak väl avvägt. Förslaget bör således kunna läggas till grund för en förändring av det statliga stödet till organisationernas centrala verksamhet.

Det statliga stödet bör ges en sådan form att ungdomsorganisationerna i så stor utsträckning som möjligt ges tillfälle att själva avgöra hur de utgående medlen skall disponeras. Detta främjas enligt min mening bäst om endast ett bidrag utgår till den centrala verksamheten. Ett sådant sammanhållet bidrag bör vara så utformat att det är enkelt att beräkna och fördela. Villkoren för det statliga bidraget får inte styra verksamhetens form eller innehåll. Vidare bör det kravet ställas på bidragsreglerna att tillgängliga medel fördelas på ett så rättvist sätt som möjligt mellan organisationerna.

Stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet bör bestå av ett grundbidrag och ett rörligt bidrag. Grundbidraget bör vara lika stort för alla organisationer. Jag förordar att grundbidrag utgår med 150 000 kr. till statsbidragsberättigad ungdomsorganisation.

Det rörliga bidraget bör beräknas på det antal medlemmar i åldrarna 7–25 år som överstiger 3 000 med ett minskande belopp ju fler medlemmar organisationen har. En sådan minskning är enligt min mening motiverad eftersom organisationernas kostnader för central verksamhet inte kan förutsättas öka i samma takt som antalet medlemmar. Det rörliga bidraget bör i intervallet 3 001–15 000 medlemmar utgå med högst 20 kr. per medlem, i intervallet 15 001–40 000 medlemmar med högst 15 kr. per medlem och i intervallet 40 001 medlemmar och därutöver med högst 10 kr. per medlem. För den händelse anvisade medel inte medger att högsta bidrag utgår skall bidraget per medlem i de olika intervallen reduceras på ett proportionellt sätt så att det tillgängliga beloppet inte överskrides. Det statliga bidraget, dvs. grundbidraget och det rörliga bidraget bör sammanlagt utgöra högst 75 % av en ungdomsorganisations faktiska kostnader för central verksamhet och administration samt för internationell kontaktverksamhet. För att vinna enkelhet i redovisningen bör kravet på egeninsats avse förhållandena närmast föregående redovisningsår. Härigenom kommer de medlemsuppgifter som ligger till grund för bidragets storlek och de centrala kostnader som redovisas att avse samma redovisningsår. Jag kommer senare att beröra formerna för redovisningen.

I likhet med ungdomsrådet förordar jag att med statsbidragsberättigad ungdomsorganisation bör förstås organisation som bedriver verksamhet huvudsakligen bland barn och ungdom, har minst 3 000 medlemmar i åldrarna 7–25 år och har verksamma lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner (motsvarande). Sänkningen av den nedre åldersgränsen för statligt bidrag innebär i nuläget att ytterligare drygt 300 000 medlemmar i ungdomsorganisatio-

nerna kan räknas in i bidragsunderlaget.

Den föreslagna sänkningen medför att organisationer med ett stort antal barn som medlemmar kan tillgodoräkna sig bidrag även för denna medlemskategori. Detta bör öka organisationernas möjligheter att utöka barnverksamheten och få ytterligare erfarenheter.

Vad jag nyss har förordat innebär att jag ansluter mig till ungdomsrådets uppfattning att endast organisationer med en viss minsta geografisk spridning i landet skall erhålla statligt bidrag. Samtidigt ser jag det som naturligt att kommuner och landsting även i fortsättningen ger stöd till organisationer som är lokalt och regionalt förankrade.

Jag föreslår också att den **m e d l e m s d e f i n i t i o n** som läggs till grund för beräkningen av det rörliga bidraget utformas på det sätt ungdomsrådet föreslagit. Med medlem bör således avses den som under närmast föregående redovisningsår varit ansluten till lokalavdelning inom organisationen och som haft stadgeenliga möjligheter att påverka beslut rörande organisationens verksamhet och inriktning och som erlagt avgift till organisationen för detta år. Ändringen av definitionen av bidragsgrundande medlem syftar främst till att markera betydelsen av att organisationerna är demokratiskt uppbyggda med medlemmar som själva beslutar om och tar ansvar för verksamhetens innehåll och inriktning. Dessutom förutsätter konstruktionen av det rörliga bidrag en mer entydig definition än den nu gällande.

Vissa kristna ungdomsorganisationer har anfört tveksamhet mot kravet på att medlem skall ha erlagt stadgeenlig avgift till den lokala organisationen för att denne skall kunna beaktas vid bidragsberäkningen. Invändningarna är inte föranledda av att man motsätter sig tanken på att medlemmarna genom egna insatser skall medverka i finansieringen av den lokala verksamheten utan är istället principiellt hållna och motiveras utifrån en kristen syn på medlemskapet i församlingen. Från praktisk synpunkt är det som jag ser det fråga om hur dessa organisationer skall kunna styrka medlemskapet för medlemmar som inte erlagt medlemsavgift. Det bör ankomma på den myndighet som handhar bidraget att tillsammans med var och en av de berörda organisationerna fastställa vilka andra kriterier som skall ersätta kravet på erlagd medlemsavgift.

De båda organisationerna **R i k s f ö r b u n d e t K y r k a n s u n g d o m** och **R i k s f ö r b u n d e t S v e r i g e s f r i t i d s - o c h h e m g å r d a r** bedriver ett omfattande barn- och ungdomsarbete. Organisationsstrukturen i de båda organisationerna överensstämmer emellertid inte med den i de övriga ungdomsorganisationerna. De kan därför inte komma ifråga för bidrag enligt de förordade reglerna. Jag delar emellertid ungdomsrådets uppfattning att dessa organisationer även i fortsättningen bör få stöd. Det bör ankomma på regeringen att besluta om bidragens storlek. Jag kommer i det följande (7.1) att för dessa organisationer beräkna en ökning av bidragen som motsvaras av ökningen till övriga organisationer.

S a m a r b e t s o r g a n i s a t i o n e r n a Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap, Sveriges kristna ungdomsråd och Sveriges ung-

domsorganisationers landsråd erhåller f. n. bidrag efter beslut av regeringen. Arbetsgruppen inom ungdomsrådet anser att det bör vara medlemsorganisationernas sak att stödja sina samarbetsorganisationer. Denna uppfattning delas av flera av remissinstanserna.

Jag delar den principiella synen att det i första hand bör vara medlemsorganisationerna som avgör hur de olika samarbetsorganisationerna skall utvecklas och att medlemsorganisationerna därför bör ta huvudansvaret för finansieringen av verksamheten. Härigenom kommer medlemsorganisationernas engagemang för de gemensamma uppgifterna att öka. Det skulle emellertid för de tre nämnda samarbetsorganisationerna innebära ett stort ekonomiskt avbräck om de nu helt skulle fråntas de statliga bidragen. Jag förordar därför att Sveriges ungdomsorganisationers landsråd t. v. erhåller två grundbidrag samt att Sveriges kristna ungdomsråd och Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap t. v. vardera erhåller ett grundbidrag.

Övergången till ett nytt bidragssystem kan innebära att någon ungdomsorganisation erhåller ett minskat bidrag till sin centrala verksamhet. För att undvika övergångssvårigheter bör det ankomma på den bidragsfördelande myndigheten vid fördelningen av bidragen för budgetåret 1975/76 beakta att ingen av regeringen för statsbidrag godkänd ungdomsorganisation erhåller lägre bidrag till sin centrala verksamhet än vad organisationen erhöll till sin centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning för budgetåret 1974/75. Godtas vad jag nu har förordat avser jag att i annat sammanhang meddela de föreskrifter som behövs.

Ungdomsrådet föreslår att nuvarande tröskelorganisationer successivt förs in i bidragssystemet om de uppfyller bidragsvillkoren. Organisationer som inte längre uppfyller dessa villkor bör på motsvarande sätt successivt föras ut ur systemet. Jag tillstyrker detta förslag som innebär att ungdomsorganisation som regeringen för första gången förklarar berättigad till statligt bidrag under första året erhåller ett halvt grundbidrag, under andra året ett helt grundbidrag samt under tredje året både grundbidrag och rörligt bidrag. För organisationer som inte längre uppfyller kraven för statligt bidrag minskas bidraget successivt på motsvarande sätt.

Av de organisationer som nu erhåller s.k. tröskelbidrag har jag funnit att Helgelseförbundets ungdom, Kristen demokratisk ungdom och Riksförbundet Unga katoliker uppfyller de uppställda bidragsvillkoren. Jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att dessa organisationer förklaras berättigade till statligt stöd. Svenska båtunionen, tidigare Sveriges Motorbåtunion, erhåller s.k. tröskelbidrag till ungdomskommitténs verksamhet. Unionen erhåller även bidrag ur anslaget Stöd till idrotten: anläggningsstöd m.m. under nionde huvudtiteln. Organisationen kommer under nästa budgetår att erhålla bidrag endast under nionde huvudtiteln. Jag har i denna fråga samrått med chefen för jordbruksdepartementet. Vad gäller De blindas förening, Hörselfrämjandets riksförbund, De dövas riksförbund och Svenska samernas riksuniformförbund som f. n. även de erhåller s.k. tröskelbidrag, kan inte bidragsbestämmelser-

na tillämpas på grund av organisationernas särart. Verksamheten är emellertid av sådant värde att ett statligt stöd bör utgå. Jag återkommer till denna fråga i det följande (7.1).

Svenska Alliansmissionens ungdom har erhållit centralt stöd sedan bidrag inrättades. På grund av att organisationen av tradition varit förankrad endast i en viss region uppfyller den inte helt de föreslagna kraven på geografisk spridning för bidragsberättigad ungdomsorganisation. Då verksamheten ändå har betydande omfattning och sedan länge fått statligt stöd bör organisationen även fortsättningsvis erhålla statligt bidrag enligt de bidragsbestämmelser jag har förordat.

Ungdomsrådet föreslår att medel avsätts till bl.a. **u t v e c k l i n g s - a r b e t e** och **f ö r s ö k s v e r k s a m h e t**.

Jag delar ungdomsrådets och flertalet remissinstansers mening om att ungdomsorganisationerna bör ha möjligheter att i försöksverksamhetens form bedriva ett fortlöpande utvecklingsarbete.

SÖ har hittills disponerat medel för visst utvecklingsarbete och viss ledarutbildning. Den ökning av det centrala stödet till ungdomsorganisationerna som jag förordat och den fastare organisation av fritidsledarutbildningen som chefen för utbildningsdepartementet senare kommer att föreslå innebär att resurser för utvecklingsarbete och ledarutbildning ges inom ramen för generella bidragsbestämmelser. För vissa mer omfattande eller kostsamma projekt därutöver kan särskilda anslag behövas. Jag kommer i det följande (7.1) att beräkna medel för detta ändamål.

Statens ungdomsråd har genomfört en omfattande försöksverksamhet och därigenom fått praktiska erfarenheter av hur försöksverksamhet bör planeras och genomföras. Rådet, som även har utfört ett omfattande utredningsarbete, har genom sin överblick över det ungdomspolitiska området goda möjligheter att tillsammans med ungdomsorganisationerna bedöma angelägenheten av olika försöks- och utvecklingsprojekt. Det bör därför uppdras åt ungdomsrådet att fördela bidraget.

Försöksverksamheten och utvecklingsarbetet skall bedrivas av ungdomsorganisationerna. Vid fördelning av bidrag bör ungdomsrådet beakta att erfarenheterna av försöksverksamheten skall gagna den organisation som genomför projektet men också vara av intresse för ungdomsverksamheten i sin helhet.

SÖ bör även fortsättningsvis fördela stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Den föreslagna konstruktionen av stödet förutsätter att myndigheten kan ta del av en redovisning av organisationernas kostnader för närmast föregående redovisningsår. SÖ bör efter överläggningar med ungdomsorganisationerna bestämma vilka kostnadsposter som bör ligga till grund för kontrollen samt i vilka former redovisning och rapportering bör ske. En hög grad av enkelhet i rapporteringsförfarandet bör eftersträvas. Med hänsyn till det succesiva inträdet i bidragssystemet är det inte aktuellt att kräva kostnadsredovisning för en nytillkommen organisation tidigare än för det första redovisningsår för vilket bidrag utgätt.

Arbetsgruppen inom ungdomsrådet pekar i sitt förslag på några resultat rörande ungdomens intressen för idé- och samhällsfrågor som kommit fram i de ungdomsundersökningar som genomförts inom ramen för statens ungdomsråds försöksverksamhet i Köping, Mölndal och Östersund. Undersökningarna visar att stora ungdomsgrupper är föga intresserade av t. ex. politik och samhällsfrågor. Detta förhållande bedöms som allvarligt bl. a. med hänsyn till att rösträttsåldern sänkts till 18 år. Arbetsgruppen anser med anledning härav att det är angeläget att samhället i särskild ordning prövar möjligheterna att ge ett speciellt stöd till de politiska ungdomsförbunden för informationsarbete och uppsökande verksamhet.

Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig delar arbetsgruppens uppfattning. Statens ungdomsråd föreslår att ett statligt stöd till politiskt informationsarbete om 2 milj. kr. utgår till de politiska ungdomsförbund vilkas moderparti erhåller statligt partistöd.

Jag delar uppfattningen att det politiska ungdomsarbetet kan behöva ett särskilt stöd. Med hänsyn till den kraftiga anslagsuppräknings av stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet som jag föreslår för nästa budgetår är jag dock inte beredd att tillstyrka det aktuella förslaget om särskilt stöd till de politiska ungdomsorganisationernas arbete.

5.3 Översyn av samhällets stöd till ungdomsverksamhet

Riksdagen uttalade sig hösten 1973 (KrU 1973:41, rskr 1973:301) vid behandlingen av vissa motioner rörande stöd till ungdomsorganisationerna för att Kungl. Maj:t skulle genomföra en skyndsam översyn av samhällets totala stöd till den inom olika organisationer bedrivna ungdomsverksamheten. I 1974 års statsverksproposition (prop. 1974:1 bil. 10 s. 53) anförde departementschefen att den av riksdagen begärda översynen enligt hans mening till övervägande delen avsåg frågan om hur ungdomsorganisationernas lokala verksamhet skall stödjas. Av central betydelse är därvid ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. Detta uttalande lämnades utan erinran av riksdagen (KrU 1974:3, rskr 1974:65).

Under våren år 1974 påbörjades inom utbildningsdepartementet en översyn av stödet till ungdomsorganisationernas verksamhet. Inom ramen för detta arbete har en kartläggning gjorts av det statliga stödets omfattning till organisationernas verksamhet i vissa kommuner samt av hur dessa kommuner genom egna insatser kompletterar den statliga bidragsgivningen. I prop. 1973:1 (bil. 10 s. 115) påpekade det ansvariga statsrådet vid sin anmälan av anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet att det bör vara en mera näraliggande uppgift för staten att stödja idrotts- och ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ledarutbildning än den lokala verksamheten, vilken av naturliga skäl i första hand bör stödjas av kommunerna. Vidare anförde departe-

mentschefen, som jag nyss nämnt, vid sin anmälan av frågan om en översyn i föregående års statsverksproposition att, vad gäller utformningen av stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, ansvarsfördelningen mellan stat och kommuner är av central betydelse.

Med utgångspunkt i dessa uttalanden har det varit naturligt att i översynsarbetet pröva möjligheterna att föra över ansvaret för stödet till den lokala verksamheten till kommunerna. Jag har tidigare redovisat att 1968 års barnstugeutredning aktualiserat en sådan stödform i sitt förslag om ett statligt bidrag till föreningslivet i kommunerna att användas till föreningarnas medverkan i fritidsverksamhet för barn.

En omläggning av detta slag av det nuvarande statliga stödet till den lokala verksamheten har också diskuterats med företrädare för Svenska kommunförbundet och för ungdoms- och idrottsorganisationerna. Vid dessa överläggningar har kommunförbundets företrädare uttalat att man ser positivt på en förändring av angivet slag. Ungdoms- och idrottsorganisationerna däremot har ställt sig tveksamma. De skäl som anförts är bl. a. den betydelse för kontakterna mellan de lokala avdelningarna och riksorganisationen som redovisningen och utbetalningarna har. Organisationerna har vidare framhållit att barnstugeutredningen och utredningen om skolans inre arbete har lagt fram förslag som innebär att ungdomsorganisationernas verksamhetsområde kan komma att vidgas. I det sammanhanget har från flera håll understrukits önskvärdheten av att de statliga insatserna för ungdomsorganisationernas arbete på det lokala planet ges en enhetlig utformning. Organisationerna har därför inte ansett sig kunna förorda någon förändring av formerna för det lokala aktivitetsstödet innan statsmakterna tagit ställning till de nämnda utredningsförslagen.

De uppfattningar som ungdomsorganisationerna redovisat vid överläggningarna gör att jag inte nu är beredd att förorda någon förändring av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Jag har tidigare framhållit att en viktig del av samhällets ungdomspolitiska insatser är att föra in ungdomsorganisationerna i en närmare samverkan med olika delar av samhällsverksamheten bl.a. barntillsynen och skolan. Jag har förståelse för att organisationerna kan känna en osäkerhet inför hur det utvidgade samarbetet skall genomföras inte minst med tanke på att de flesta organisationerna lokalt endast har fritidsverksamma ledare. En lösning av dessa frågor måste därför anpassas till en rad olika krav och önskemål som kan föras fram av såväl olika samhälleliga organ som organisationerna. Att ett väsentligt önskemål från organisationernas sida i det sammanhanget är att det statliga stödet får en enhetlig utformning är förståeligt. Jag ser det därför som naturligt att denna fråga ägnas uppmärksamhet i den fortsatta beredningen av de aktuella förslagen samt att frågan om den framtida utformningen av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet tas upp i detta sammanhang.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen förslår riksdagen

att godkänna de riktlinjer för statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet som jag har förordat.

I fråga om anslagsberäkningar för budgetåret 1975/76 återkommer jag i det följande.

6 Utbildning av ungdoms- och fritidsledare

Föredraganden

Folkhögskolorna svarar för den största delen av utbildningen av ungdoms- och fritidsledare. Utbildningen har vuxit fram för att tillgodose behoven främst inom ungdoms- och idrottsorganisationerna och inom kommunerna. De första kurserna startade redan år 1921 men verksamheten fick en större omfattning först under 1960-talet. I dag finns tvåårig ungdoms- och fritidsledarutbildning vid 26 folkhögskolor. Utbildningen bedrivs som försöksverksamhet. Intagningen omfattade år 1974 ca 560 elever. Vid tre gymnasieskolor anordnas ettåriga specialkurser med utbildning av ungdoms- och idrottsledare. Den årliga intagningen till denna utbildning omfattar 126 elever. På fyra orter finns en tvåårig s. k. kombinationsutbildning av fritidsledare. Den årliga intagningen till denna utbildning omfattar 120 elever. Utbildningen vid de olika folkhögskolorna har många gemensamma drag men präglas trots detta i betydande utsträckning av den ideologiska förankring eller den speciella intresseinriktning som huvudmännen representerar.

Inrättandet av en enhetlig yrkesinriktad utbildning för ungdoms- och fritidssektorn har aktualiserats i många sammanhang. År 1971 lade SÖ:s ungdomsledarutredning (SULU) fram ett i detalj utarbetat förslag med bl. a. läroplan för tvåårig fritidsledarutbildning förlagd till folkhögskolor.

Genom SÖ:s förslag aktualiserades ett ställningstagande i den från principiella synpunkter viktiga frågan om folkhögskolans roll i yrkesutbildningen. Yrkesinriktad utbildning har visserligen sedan lång tid tillbaka varit vanliga inslag i många folkhögskolors arbete. Tidigare har det dock inte varit aktuellt att till folkhögskolorna förlägga en kurs som utgjort den normala vägen för yrkesförberedelser för verksamhet inom en väsentlig sektor av arbetslivet. Det var därför naturligt att SULU-utredningens förslag överlämnades till folkhögskoleutredningen (U 1972:08), som har till uppgift att utreda folkhögskolans framtida uppgifter.

Det förslag, som folkhögskoleutredningen lagt fram i sitt delbetänkande (Ds U 1974:11) Folkhögskolans fritidsledarutbildning och som i väsentliga avseenden är en bearbetning av SULU-förslaget, innebär att utredningen tillstyrker att folkhögskolan ges yrkesutbildande uppgifter på ungdoms- och fritidsområdet. Remissopinionen stöder helt utredningens uppfattning. Även jag ansluter mig till utredningens ståndpunkt att folkhögskolorna har goda förutsättningar att svara för ungdoms- och fritidsledarutbildning. Folkhögskolorna har genom sitt fria arbetssätt lätt att anpassa undervisningen till fritidssektorns skiftande behov och utbildningen kan snabbt förnyas och utvecklas. För den betydande del av ungdoms- och fritidsverksamheten som är förankrad i folkrörelserna har folkhögskolorna sedan länge svarat för ledarutbildning och de har därmed vunnit erfarenheter som bör kunna ha stor betydelse för all yrkesinriktad utbildning inom denna sektor. Jag vill understryka att vad jag här har sagt inte innebär att jag tar ställning för att folkhögskolan skall ges motsvarande yrkesutbildande uppgifter också på andra områden.

En förutsättning för att folkhögskolan skall kunna ta ansvar för en rent yrkesinriktad utbildning är att denna kan genomföras utan att skolornas frihet att självständigt utforma sitt arbete behöver begränsas genom t. ex. centralt fastställda läroplaner. Det utbildningsprogram för fritidsledarutbildningen som folkhögskoleutredningen har utarbetat bör därför närmast ses som en rekommendation som det ligger i skolornas eget intresse att följa inte minst med tanke på de fördelar en till viss del enhetlig utbildning har för såväl eleverna som avnämarna.

Utredningen föreslår att fritidsledarutbildningen utformas som en tvåårig sammanhängande kurs som bygger på två årskurser vid gymnasieskola, folkhögskola eller motsvarande utbildning. Läsåret skall normalt omfatta 30 veckors teoretisk utbildning och sex veckors praktik. Undervisningen skall speciellt behandla sådana problem som eleverna kommer att möta i sin kommande yrkesverksamhet. Problem skall belysas med stoff från flera olika ämnen. Utredningen förutsätter att eleverna får möjligheter att ta aktiv del i detaljutformningen av utbildningen och att den kan utformas med utgångspunkt i att såväl elever som lärare har erfarenheter från fritidsverksamhet.

Utredningen har vid utformningen av förslaget tagit fasta på de erfarenheter som gjorts i den utbildning som bedrivits på försök. Remissinstanserna som i hög grad representerar avnämarentressen ger starkt stöd åt utredningens förslag. Det finns därför enligt min mening goda skäl att anta att den föreslagna fritidsledarutbildningen vid folkhögskolorna skall kunna utvecklas på frivillig grund med den grad av enhetlighet som fordras för att de studerande skall få en gemensam referensram och större möjligheter att efter utbildningen välja arbete inom hela fritidssektorn. Det önskvärda i att kurserna vid de olika skolorna i viss utsträckning innehåller ett gemensamt stoff får emellertid inte hindra skolorna från att profilera utbildningen så att olika avnämares behov blir tillgodosedda. Den verksamhet som de studerande skall förbereda sig för utformas i betydande omfattning av fria organisationer. Den får härigenom mycket skiftande karaktär och inriktning och förändras i takt med utvecklingen inom organisationerna. En avsevärd del av fritidsverksamheten har också en ideologisk förankring. Det är därför naturligt att varje skolas planering av utbildningen sker i nära samråd med skolans huvudsakliga avnämargrupper.

Som jag inledningsvis anförde avser utbildningen främst ledare inom ungdoms- och idrottsorganisationerna samt i kommunernas ungdoms- och fritidsverksamhet. Det är emellertid önskvärt att utbildningen i skilda avseenden kan ges en sådan bredd att eleverna efter genomgången utbildning också har möjlighet att söka sig till andra arbetsområden. Jag vill i det sammanhanget peka på det värde en utbildning av aktuellt slag bör kunna ha för verksamhet på det amatörkulturella området, där bl. a. bildningsorganisationerna svarar för omfattande insatser. Med hänsyn till folkhögskolans traditioner på detta område torde ett sådant hänsynstagande vara naturligt vid utbildningens uppläggning. Detta borde enligt min mening även vara till gagn för verksamheten inom ungdomsorganisationerna.

För att tillgodose behovet av ett visst gemensamt stoff avser jag att i annat sammanhang föreslå regeringen att ge SÖ i uppdrag att utarbeta studieplaner för fritidsledarutbildningen. Studieplanerna bör utformas i nära samråd med såväl de berörda skolorna och deras huvudmän som sådana organisationer som representerar betydelsefulla avnämare. I studieplansarbetet bör en avvägning göras mellan enhetligt innehåll och profilering av utbildningen. Studieplanerna bör inte bli bindande för skolorna men skall kunna tjäna som riktmärken för dessa vid den detaljutformning av utbildningen som det ankommer på skolorna själva att göra.

De regler som nu gäller för antagning av eleverna till folkhögskoleutbildning bör enligt min mening kunna tillämpas även för fritidsledarutbildningen. Detta innebär att den enskilda skolan har stor frihet att — när vissa allmänna villkor är uppfyllda, t.ex. krav på viss ålder — själv avgöra vem som skall antas. Folkhögskoleutredningens förslag till intagningsbestämmelser bör dock kunna tjäna som rekommendation för de enskilda skolorna. Det är t. ex. viktigt att eleverna har en omfattande erfarenhet av arbete inom fritidssektorn. Några speciella behörighetsregler av det slag folkhögskoleutredningen har föreslagit såvitt gäller praktiska erfarenheter anser jag emellertid inte behövliga.

Yrkespraktiken är enligt min mening en central del i fritidsledarutbildningen. Utredningen anser att denna bör bestå dels av en sammanhängande praktik omfattande sex veckor varje läsår, dels av en fortlöpande praktik omfattande två timmar i veckan under den teoretiska delen av utbildningen. De varierande lokala förhållandena gör det naturligt att praktikens utformning kommer att skifta från skola till skola. Det är emellertid enligt min mening betydelsefullt att utformningen av praktikverksamheten sker i nära samarbete med de organisationer och institutioner som skall ta emot praktikanterna så att också mottagarna får ett utbyte av samarbetet.

Utredningen har föreslagit vissa särskilda bidrag till fritidsledarutbildningen i syfte att höja kvaliteten på praktiken. Dessa förslag tar sikte på att öka lärarnas möjligheter att besöka eleverna under deras praktikverksamhet. Remissinstanserna är i stort sett positiva till förslagen. Åtskilliga av dem har emellertid föreslagit andra åtgärder för att tillgodose skolornas behov av resurser för att förbättra utbildningen och då framför allt yrkespraktiken.

Jag är inte beredd att förorda att tilläggsresurser för fritidsledarutbildningen skall utgå i den form utredningen har föreslagit. Ett genomförande av förslaget skulle enligt min mening inte medge att tillräcklig hänsyn tas till de skillnader som finns mellan de olika skolorna. Den föreslagna formen skulle därmed i alltför stor utsträckning styra de enskilda skolornas användning av resurserna.

Jag föreslår i stället att ett statsbidrag på 500 kr. per elev och årskurs utgår som tilläggsresurs för fritidsledarutbildningen. Medlen avses i första hand

användas för att höja kvaliteten på den i utbildningen ingående yrkespraktiken. De bör kunna utnyttjas på olika sätt vid skilda skolor bl. a. beroende på avståndet mellan skola och praktikplats. De bör t. ex. kunna användas för att bereda lärare vid skolan möjlighet att besöka elevernas praktikplatser men också för andra kostnader som skolan har i samband med praktiken.

Utredningen har understrukt att de beräkningar, som ligger till grund för dess förslag rörande dimensioneringen av utbildningen, är mycket osäkra. Detta beror dels på att det är svårt att förutse det totala behovet av nyrekrytering inom fritidssektorn, dels på att man kan anta att en betydande del av de fritidsledare som nyrekryterats kommer att ha en annan bakgrund än den här aktuella utbildningen. Flera remissinstanser har pekat på osäkerheten i beräkningarna och förordar försiktighet, när antalet utbildningsplatser fastställs.

Den föreslagna fritidsledarutbildningen kommer att utgöra en viktig utbildningsväg för yrkesverksamhet inom ungdoms- och fritidsområdet men får enligt min mening inte ses som den enda möjliga kvalifikationen för sådant arbete. Samhällets ungdoms- och fritidspolitik präglas av en strävan att ge organisationer av skilda slag ansvar för betydelsefulla delar av verksamheten. Detta gör det enligt min mening naturligt att ett nära samspel förekommer mellan organisationer och olika samhälliga organ även när det gäller personal. Många av dem som verkar inom organisationerna har inte den särskilda teoretiska utbildning som fritidsledarutbildningen ger. De flesta av dem har emellertid genom långvarigt arbete och utbildning inom den egna organisationen skaffat sig en stor erfarenhet av arbetsområdet ifråga. Enligt min mening bör personer med sådan bakgrund ges samma möjlighet till arbete inom andra delar av fritidsområdet som de som genomgått fritidsledarutbildningen.

Med hänsyn till dessa förhållanden delar även jag uppfattningen att dimensioneringen bör präglas av en viss försiktighet och förordar att tilläggsresurserna för budgetåret 1975/76 beräknas för 500 elever i vardera årskursen.

Vid fördelningen av de föreslagna tilläggsresurserna bör mångsidighet i fråga om huvudmännens ideologiska förankring eftersträvas samt hänsyn tas till olika folkrörelser och samhällsverksamheters behov. Den erfarenhet och de resurser som kan finnas på skolor som sedan länge har bedrivit fritidsledarutbildning i nuvarande form bör utnyttjas. Detta får emellertid inte ske på bekostnad av möjligheten att tillgodose de skilda intressen jag nyss nämnt. Fördelningen av tilläggsresurserna bör göras på ett sådant sätt att dessa kan användas effektivt. Antalet elever vid en skola som erhåller tilläggsresurser bör med hänsyn härtill normalt inte vara lägre än ca 20 i vardera årskursen. Jag är inte beredd att nu förordar andra medel för att styra dimensioneringen av den yrkesinriktade fritidsledarutbildningen än de förordade tilläggsresurserna. Det ankommer emellertid på SÖ att noga följa utvecklingen av behovet av fritidsledare och om därvid befinns lämpligt bistå skolorna med råd i fråga om dimensioneringen.

Vad jag här har förordat i fråga om fritidsledarutbildning inskränker som jag ser det inte folkhögskolans möjligheter att även i fortsättningen bedriva annan utbildning av ledare framför allt för föreningslivets behov.

Införandet av en tvåårig yrkesinriktad utbildning av ungdoms- och fritidsledare som ett reguljärt inslag i folkhögskolans verksamhet bör enligt min mening föranleda att den försöksverksamhet med sådan utbildning som f. n. bedrivs avvecklas i och med att de nuvarande eleverna lämnar utbildningen.

Folkhögskoleutredningen har för avsikt att återkomma till frågan om den fritidsledarutbildning som bedrivs vid gymnasieskola. Någon förändring av antalet elever vid denna utbildning planeras inte för budgetåret 1975/76. Den s. k. kombinationsutbildningen av fritidsledare som bedrivs på fyra orter ankommer det på universitetskanslersämbetet och SÖ att besluta om. Dimensioneringen av denna utbildning bör självfallet bestämmas med hänsyn till att folkhögskolorna i fortsättningen får ett mera preciserat utbildningsansvar inom fritidssektorn.

Kostnaderna för de föreslagna tilläggsresurserna blir, med 500 elever i vardera av två årskurser och med ett bidrag på 500 kr. per elev och årskurs, 500 000 kr. Vad jag här förordat innebär att antalet nybörjare i fritidsledarutbildningen nästa läsår blir ca 500 vilket tar halva beloppet för tilläggsresurser i anspråk. Den återstående delen bör under nästa läsår enligt min mening kunna användas för att vid de skolor som i fortsättningen kommer att anordna fritidsledarutbildning förstärka praktikverksamheten i andra årskursen. Statsrådet Hjelm-Wallén kommer i det följande att förorda att ett nytt anslag benämnt Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m. inrättas. Efter samråd med statsrådet Hjelm-Wallén föreslår jag att de i detta sammanhang föreslagna resurserna beräknas under nämnda anslag.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de riktlinjer för fritidsledarutbildning vid folkhögskolor som jag har förordat.

I fråga om anslagsberäkning för budgetåret 1975/76 får jag hänvisa till vad statsrådet Hjelm-Wallén kommer att anföra i det följande.

7 Anslagsberäkningar för budgetåret 1975/76

7.1 Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.

1973/74	Utgift ¹	15 056 032	Reservation 654 099
1974/75	Anslag ¹	16 344 000	
1975/76	Nytt anslag (förslag)	22 344 000	

¹ Anslagen Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, Bidrag till ungdomsledarutbildning och Bidrag till hemgårdsrörelsen.

Under anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet disponerar skolöverstyrelsen (SÖ) under innevarande budgetår för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet enligt kungörelsen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad senast 1974:200) 7 575 000 kr., för bidrag till kostnaderna för verksamhet inom speciella ungdomsgrupper eller till utveckling av nya verksamhetsformer 400 000 kr. samt för bidrag till s. k. tröskelorganisationer 300 000 kr.

Under anslaget Bidrag till ungdomsledarutbildning disponerar SÖ under innevarande budgetår medel för bidrag till ungdomsledarutbildning enligt nyssnämnda kungörelse 7 405 000 kr., för bidrag till kvalificerad ledarutbildning 200 000 kr. samt till SÖ:s egen kursverksamhet 175 000 kr.

Från anslaget Bidrag till hemgårdsrörelsen utgår ett bidrag om 289 000 kr. till Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar för förbundets centrala verksamhet och ledarutbildning.

Skolöverstyrelsen

SÖ föreslår med hänvisning till det av statens ungdomsråd avgivna förslaget om ny utformning av bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet att anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och anslaget Bidrag till ungdomsledarutbildning församman till ett nytt anslag. SÖ förordar att den av ungdomsrådet föreslagna bidragskonstruktionen införs och beräknar de totala kostnaderna till 25 875 000 kr. (+ 9 820 000 kr.).

Bidraget till hemgårdsrörelsen föreslås få samma relativa ökning som den föreslagna ökningen i det nya stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.

Föredraganden

Jag har tidigare (5.2) förordat att ett nytt bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet införs. Förslaget innebär i korthet följande. Organisation som av regeringen förklarats berättigad till statligt stöd föreslås få dels ett grundbidrag om 150 000 kr., dels ett rörligt bidrag per medlem som överstiger 3 000. Nya organisationer föreslås successivt ingå i bidragssystemet under en treårsperiod, varvid det statliga stödet under det

första året bör uppgå till ett halvt grundbidrag. Av de organisationer som förklarats berättigade till statligt stöd enligt kungörelsen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad senast 1974:200) anser jag 42 berättigade till bidrag enligt det föreslagna nya systemet. De organisationer som fortsättningsvis inte bör omfattas av de generella bestämmelserna är de tre samarbetsorganen Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap, Sveriges kristna ungdomsråd och Sveriges ungdomsorganisationers landsråd samt Riksförbundet Kyrkans ungdom. Tre nya organisationer kommer jag, som jag tidigare har redovisat, att föreslå berättigade till bidrag nämligen Helgelseförbundets ungdom, Kristen demokratisk ungdom och Riksförbundet Unga katoliker. Dessa tre organisationer kommer således att få ett halvt grundbidrag vardera för budgetåret 1975/76. Jag beräknar kostnaderna för grundbidrag till ungdomsorganisationerna till 6 525 000 kr.

För rörligt bidrag till ungdomsorganisationerna beräknar jag ett medelsbehov för nästa budgetår av 12 899 000 kr. Jag har vid min beräkning även tagit hänsyn till att ingen organisation som erhåller det nya stödet till central verksamhet skall behöva vidkännas någon minskning av bidraget nästa budgetår jämfört med de bidrag som innevarande budgetår utgår till central verksamhet och ungdomsledarutbildning.

Vissa organisationer bör i fortsättningen erhålla bidrag i särskild ordning efter regeringens bestämmande. Det gäller de tre samarbetsorganen som jag nyss nämnt samt Riksförbundet Kyrkans Ungdom, Sveriges fritids- och hemgårdar, De blindas förening, Hörselfrämjandets riksförbund, De dövas riksförbund och Svenska samernas riksongdomsförbund.

Bidragen till de tre samarbetsorganen bör beloppsmässigt knytas till grundbidraget till ungdomsorganisationerna. I enlighet med vad jag tidigare förordat bör Sveriges ungdomsorganisationers landsråd erhålla bidrag motsvarande två grundbidrag samt de två övriga samarbetsorganen bidrag som för vardera organisationen motsvarar ett grundbidrag. Bidragen till Riksförbundet Kyrkans Ungdom och Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar bör beräknas så att organisationerna för nästa budgetår tillerkännes en bidragsökning av samma storleksordning som den genomsnittliga ökning övriga ungdomsorganisationer får inom ramen för det nya bidragssystemet. Bidragen till de två organisationerna bör för nästa budgetår utgå med 970 000 kr. resp. 390 000 kr. Till de tre handikapporganisationerna samt Svenska samernas riksongdomsförbund vilka tidigare erhållit s. k. tröskelbidrag bör ett bidrag om 15 000 kr. utgå till var och en av organisationerna. För bidrag till ungdomsorganisationer som bör erhålla stöd i särskild ordning beräknar jag ett sammanlagt medelsbehov av 2 020 000 kr.

Som framgått av vad jag tidigare (5.2) har anfört bör, med hänsyn till den föreslagna förstärkningen av det centrala stödet samt förslaget (6) om en permanentning av utbildning av fritidsledare vid folkhögskolor, medel inte längre anvisas till kvalificerad ungdomsledarutbildning eller till skolöverstyrelsens (SÖ:s) kursverksamhet.

Ungdomsorganisationerna bör stimuleras att utveckla sina verksamhetsformer och jag har i det föregående förordat att särskilda medel anvisas för bidrag till organisationernas försöks- och utvecklingsarbete. Innevarande budgetår disponerar SÖ 400 000 kr. för motsvarande ändamål. Jag är med hänsyn till den kraftiga uppräknings som i övrigt föreslås för bidraget till ungdomsorganisationerna och som bl. a. bör göra ett utökat utvecklingsarbete möjligt inte beredd att förorda någon ökning av beloppet. Som jag redovisat tidigare bör det framdeles ankomma på statens ungdomsråd att fördela bidragen till försöks- och utvecklingsarbete.

Den föreslagna utformningen av stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet medför att de medel som för innevarande budgetår i riksstaten förts upp under anslagen Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och Bidrag till ungdomsledarutbildning fr. o. m. nästa budgetår bör föras samman under ett nytt anslag, benämnt Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m. Under detta nya anslag bör även föras upp de medel som för innevarande budgetår anvisats under anslaget Bidrag till hemgårdsrörelsen. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1974/75 kan finnas på reservationsanslaget Bidrag till ungdomsledarutbildning bör föras över till det nya anslaget.

Chefen för utbildningsdepartementet har tidigare (6) föreslagit att vissa tilläggsresurser skall utgå till folkhögskolor som bedriver fritidsledarutbildning. Medlen föreslås fördelade av SÖ. I enlighet med vad som sålunda har anförts i denna fråga har jag för detta ändamål under detta anslag för nästa budgetår beräknat 500 000 kr.

Vad jag här har förordat medför ett medelsbehov för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet samt övriga redovisade ändamål om sammanlagt 22 344 000 kr. vilket jämfört med vad som för innevarande budgetår anvisats under de tre nyss nämnda anslagen innebär en ökning med 6 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 344 000 kr.

7.2 Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

1973/74	Utgift	31 232 579	Reservation	5 120 331
1974/75	Anslag	30 500 000		
1975/76	Förslag	33 500 000		

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet utgår enligt kungörelsen (1971:388) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad senast 1974:200).

Berättigade till statsbidrag för lokal verksamhet är dels de ungdomsorganisationer som enligt 1 § nämnda kungörelse förklarats berättigade att erhålla bidrag under anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, dock med undantag för de organisationer som är samarbetsorgan för andra organisationer, dels Sveriges riksidrottsförbund

och övriga organisationer med organisationsstöd under nionde huvudtiteln, vilka förut erhållit statsbidrag enligt kungörelsen (1954:575) om statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet (upphävd genom 1971:388).

På förslag av skolöverstyrelsen (SÖ) beslutar regeringen om hur stor del av anslaget som skall kunna fördelas mellan andra ungdomsorganisationer som tilldelas visst stöd för sin centrala verksamhet av medel som står till SÖ:s förfogande, de s. k. tröskelorganisationerna.

Statsbidraget fördelas mellan organisationernas lokalavdelningar i förhållande till antalet bidragsberättigade sammankomster. Med sådan sammankomst förstås en av lokalavdelning planerad och anordnad sammankomst med minst fem deltagare i åldern 12–25 år, som varat minst en timme. Bidraget utgår med högst 10 kr. för varje sammankomst. Om antalet sammankomster är så stort att det för bidrag tillgängliga anslagsbeloppet inte räcker till för ett bidrag om 10 kr. för varje sammankomst, skall bidraget per sammankomst nedsättas med vad som fordras för att det tillgängliga beloppet inte skall överskridas.

Skolöverstyrelsen

SÖ förordar att anslaget för budgetåret 1975/76 förs upp med 35 milj. kr. (+ 4 500 000 kr.).

SÖ framhåller att omfattningen av den lokala verksamheten inom idrotts- och ungdomsorganisationerna ökat mer än vad som kunnat bedömas efter de första årens erfarenheter av det nya bidragssystemet. Ökningen beror till största delen på att fler lokala organisationer stimuleras till att rapportera sin verksamhet. Under hösten 1973 har ungefär hälften av lokalavdelningarna i idrotts- och ungdomsorganisationerna redovisat sin verksamhet enligt det nya systemet.

SÖ redovisar att mellan verksamhetsåren 1971/72 och 1972/73 ökade antalet redovisade sammankomster med 600 000. Fram till verksamhetsåret 1977/78 beräknas en årlig ökning av antalet sammankomster med ca 400 000. Med hänsyn till insända uppgifter samt till denna uppskattning skulle medelsbehovet för budgetåret 1975/76 uppgå till 43,5 milj. kr. beräknat efter ett bidrag av 10 kr. per sammankomst.

Föredraganden

Som framgått tidigare (5.3) är jag inte beredd att föreslå någon ändring av nu gällande bestämmelser för bidraget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet.

Bidraget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet bör således liksom tidigare utgå till de ungdomsorganisationer som av regeringen förklarats berättigade till stöd till den centrala verksamheten samt till idrottsorganisationerna, dvs. Sveriges riksidsrottsförbund och övriga organisationer med organisationsstöd under nionde huvudtiteln, vilka förut erhållit statsbidrag enligt kungörelsen (1954:575) om statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet (upphävd genom 1971:388). Vad gäller de organisationer som jag nyss har förordat skall erhålla statligt stöd i särskild

ordning, erhåller dessa, med undantag av samarbetsorganen och Riksförbundet Kyrkans ungdom, statligt bidrag till sin lokala verksamhet i enlighet med de principer som nu tillämpas för de s. k. tröskelorganisationerna. Riksförbundet Kyrkans ungdom erhåller bidrag enligt de allmänna bestämmelserna. Enligt min mening bör de organisationer som nu föreslås få bidrag i särskild ordning även fortsättningsvis i princip kunna erhålla statligt stöd till sin lokala verksamhet. Det bör på samma sätt som nu sker i fråga om tröskelorganisationerna ankomma på regeringen att besluta om hur gällande bestämmelser därvid skall tillämpas.

De av mig förordade principerna för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet innebär att inga organisationer fortsättningsvis kommer att erhålla s. k. tröskelbidrag. För vissa av de organisationer som nu erhåller sådant bidrag gäller att de föreslås successivt ingå i det nya systemet för stöd till den centrala verksamheten eller att de föreslås erhålla statligt stöd i särskild ordning. Dessa två grupper av organisationer kommer som framgått av vad jag nyss anfört även i fortsättningen att erhålla statligt stöd till den lokala verksamheten. Vad gäller de övriga organisationer som hitintills erhållit s. k. tröskelbidrag vill jag i det här sammanhanget peka på den möjlighet som finns för dessa organisationer, liksom för andra föreningar och grupper utanför de statsstödda ungdomsorganisationerna, att genom samarbete med dessa vad avser redovisning av aktiviteterna erhålla statsbidrag till den lokalt bedrivna verksamheten.

Med hänsyn till att antalet sammankomster inom organisationerna kan beräknas öka bör anslaget räknas upp med 3 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet* för budgetåret 1975/76 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 33 500 000 kr.

7.3 Statens ungdomsråd

1973/74	Utgift	1 546 592	Reservation	222 279
1974/75	Anslag	1 355 000		
1975/76	Förslag	1 355 000		

Statens ungdomsråd har till uppgift att inom ramen för samhällets kultur- och fritidspolitik främja ungdomens sociala och personliga utveckling. Rådet skall särskilt såsom planerings- och utredningsorgan handlägga och utreda frågor om samhällets stöd till ungdomsorganisationerna och om samhällliga åtgärder för att bl. a. tillgodose ungdomens möjligheter till fritidsverksamhet. Rådet skall vidare bedriva försöksverksamhet i frågor av central betydelse för ungdomsarbete samt förmedla information i ungdomsfrågor.

Rådet består av högst tolv ledamöter, som utses av regeringen. Ordföranden, vice ordföranden, två andra ledamöter samt rådets huvudsekreterare ingår i rådets arbetsutskott. För samråd och kontakt med

ungdomsorganisationerna finns ett representantskap. Rådet får tillsätta arbetsgrupper för bl. a. utrednings- och planeringsarbete och ledningen av försöksverksamhet.

Statens ungdomsråd

I fråga om de fortsatta arbetsuppgifterna anför ungdomsrådet följande. Försöksverksamhet och utvecklingsarbete på det ungdoms- och fritidspolitiska området bedrivs i flera olika sammanhang. Det vore naturligt om denna försöksverksamhet på sikt kunde samordnas till ungdomsrådet. Formerna för hur detta skall ske bör bli föremål för särskild prövning. Rådet anför vidare att det behövs ett långsiktigt utvecklingsarbete för att följa upp den försöksverksamhet rådet tillsammans med vissa kommuner påbörjade i januari 1972 för att utarbeta former för fritidsverksamhet bland ungdom. En viktig del i rådets arbete under det kommande budgetåret blir att informera om resultaten från denna försöksverksamhet. En annan väsentlig del i informationsverksamheten kommer att avse förslagen från barnstugeutredningen och utredningen om skolans inre arbete. Rådet påbörjade under år 1973 visst arbete kring forskning i ungdomsfrågor. De närmaste uppgifterna blir att bygga upp kontakter med bl. a. vetenskapliga institutioner och bibliotek samt att utarbeta en bibliografi över ungdomsforskning under åren 1969–1973. På sikt hör ungdomsrådet till universitet och högskolor kunna lämna förslag på forskningsprojekt som är intressanta ur ungdomsorganisationernas synvinkel. Ungdomsrådet ser det som angeläget att utveckla sina internationella kontakter. Bl. a. bör ungdomsrådet kunna fungera som kontaktorgan för institutioner och myndigheter utomlands vilka handlägger ungdomsfrågor. Det finns också ett behov av kontinuerliga kontakter med t. ex. Europarådet och UNESCO.

Ungdomsrådets personal är med undantag av huvudsekreteraren arvodestännda. Rådet finner detta otillfredsställande och anser att rådet nu fått en så fast organisation att en övergång till fastare anställningsförhållanden är motiverad. Statens ungdomsråd föreslår att extra ordinarie tjänster inrättas fr. o. m. 1 juli 1975 för nuvarande befattningar vid rådet. Vidare föreslår ungdomsrådet att anslaget fr. o. m. budgetåret 1975/76 blir ett förslagsanslag.

Rådet beräknar medelsbehovet under budgetåret 1975/1976 för lönekostnader till 608 000 kr. vari ingår medel för ett biträde i befordringsgång. För utredningsverksamhet beräknas ett medelsbehov av totalt 373 000 kr. Av beloppet avser 150 000 kr. en uppföljning av den tidigare genomförda försöksverksamheten. För ett nytt försöksprojekt avseende ungdomsorganisationernas medverkan vid utformningen av de program och fritidsplaner för barn och ungdom som kommunerna enligt förslag från barnstugeutredningen skall utforma beräknas ett medelsbehov av 120 000 kr. För en central vetenskaplig grupp för försöksverksamheten beräknas kostnaderna uppgå till 90 000 kr. samt för verksamheten med ungdomsforskning till 13 000

kr. Medelsbehovet till statens ungdomsråds informationsverksamhet beräknas till 265 000 kr. För internationell kontaktverksamhet begär ungdomsrådet 95 000 kr. varav 70 000 kr. avser två delegationsresor med representanter från ungdomsorganisationerna i syfte att förbereda organisationernas egna internationella kontakter.

Statens ungdomsråd beräknar det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1975/76 till 1 598 000 kr. (+ 243 000 kr.).

I 0-alternativet förordar ungdomsrådet en nedskärning av samtliga poster under anslaget med undantag av lokalkostnader. Resultatet skulle bli begränsningar i de olika verksamhetsområdena vilket skulle innebära att rådet inte kan fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

1971 års riksdag behandlade frågan om en kartläggning av den aktuella forskningen om ungdomens situation i samhället. Statens ungdomsråd nämndes som ett lämpligt organ för uppdraget (mot. 1971:813, KrU 1971:29, rskr 1971:285). Statens ungdomsråd anmodades i maj 1972 att avge yttrande över riksdagens skrivelse. I yttrande den 8 januari 1974 redovisar ungdomsrådet vilken verksamhet som genomförts inom rådet i den aktuella frågan samt föreslår att en kartläggning av forskningen rörande ungdomens situation i samhället genomförs genom statens ungdomsråds försorg.

Över ungdomsrådets skrivelse har yttranden avgivits av socialstyrelsen, statskontoret, skolöverstyrelsen (SÖ), universitetskanslersämbetet (UKÄ) samt institutet för social forskning.

Socialstyrelsen, statskontoret, SÖ och UKÄ tillstyrker att statens ungdomsråd får till uppgift att göra en kartläggning av forskningen rörande ungdomens situation i samhället. *Institutet för social forskning* behandlar inte frågan om vem som skall genomföra kartlägningsarbetet. I samtliga yttranden redovisas olika synpunkter på det aktuella forskningsområdet. *Socialstyrelsen* framhåller att inom ramen för annat arbete i styrelsen förekommer visst kartlägningsarbete av existerande forskning på barn- och ungdomsområdet. Den omfattande forskningen och utvecklingsverksamheten rörande barns och ungdomars situation fordrar en fortlöpande kartläggning som om den avser ungdomens situation bör kunna uppdras åt statens ungdomsråd. Vid en utvidgning till barns och ungdomars levnadsförhållanden kan det övervägas om inte uppgiften bör läggas på institutet för social forskning. Kartlägningsarbetet bör föregås av en analys av de olika ändamål till vilka den skall användas. *Statskontoret* anser att ungdomsrådet bl. a. bör anlita för ändamålet utbildad bibliotekspersonal i dokumentationsarbetet. Enligt *SÖ:s* mening bör kartlägningsarbetet utformas så att en kontinuerlig komplettering sker. Ungdomsrådet bör i arbetet ha nära kontakt med *SÖ:s* skolforskningssektion. Efter det att ungdomsrådet genomfört en kartläggning av den aktuella forskningen är det enligt *UKÄ:s* mening önskvärt att konkreta program utarbetas för angelägna forsknings- och försöksprojekt. Ämbetet finner det vidare angeläget att bibliotekshögskolan i Borås anlitas i dokumentationsarbetet. *Institutet för social forskning* välkomnar

en kartläggning av forskning kring ungdomens problem men påpekar att det föreligger en risk att, som diskuterats av ungdomsrådet, inrikta arbetet på den problemfria ungdomen.

Föredraganden

Statens ungdomsråds verksamhet efter omorganisationen år 1970 har inneburit en i flera avseenden angelägen aktivering i olika ungdomspolitiska frågor. Som exempel kan nämnas de olika förslagen om förändringar av bidragsgivningen till ungdomsorganisationernas verksamhet och den försöksverksamhet som rådet i samverkan med kommuner och organisationer bedrivit i syfte att utveckla metoder och arbetsformer i ungdomsarbetet. Vidare har rådet under det senaste året informerat ungdomsorganisationer och olika kommunala organ om förslagen från 1968 års barnstugeutredning och utredningen om skolans inre arbete.

Den av ungdomsrådet år 1972 påbörjade försöksverksamheten har nu avslutats och en utvärdering pågår. Ungdomsrådet ser det emellertid som angeläget att vissa frågor som inte har kunnat belysas på ett tillfredsställande sätt i den hittillsvarande verksamheten kan följas upp. Jag delar denna uppfattning men anser i likhet med vad departementschefen anförde i föregående års statsverksproposition (prop. 1974:1 bil. 10 s. 58) att några helt nya försöksprojekt inte bör startas. Det av ungdomsrådet presenterade projektet som ansluter till förslag från 1968 års barnstugeutredning bör därför inte påbörjas. Enligt vad jag erfarit har socialstyrelsen fått i uppdrag att bedriva viss försöksverksamhet kring de aktuella frågorna. Socialstyrelsen skall härvid hålla nära kontakt med bl.a. statens ungdomsråd.

Ungdomsrådet föreslår i yttrande över riksdagsskrivelse angående kartläggning av forskning på ungdomsområdet (mot. 1971:813, KrU 1971:29, rskr 1971:285) att rådet får till uppgift att genomföra en sådan kartläggning. Rådets skrivelse har remitterats till ett antal instanser vilka anser att det förefaller rimligt att ungdomsrådet får denna uppgift. I samtliga yttranden påpekas dock vikten av att dokumentationsarbetet sker i nära kontakt med organ som bedriver egen forskning eller som på annat sätt är berörda.

Enligt min mening tillhör det ungdomsrådets allmänna uppgifter att rådet dokumenterar forskning på ungdomsområdet som underlag för information till bl. a. ungdomsorganisationer och kommuner. Arbetet bör givetvis bedrivas i nära kontakt med andra myndigheter och organ där liknande dokumentation förekommer, bl. a. för att undvika dubbelarbete. Vad gäller en vidareutveckling av rådets verksamhet på detta område bör erfarenheterna av dokumentationsarbetet och informationsverksamheten avvaktas innan några närmare preciseringar görs.

Med hänsyn till vad jag här anfört bör medlen till ungdomsrådets utredningsverksamhet kunna beräknas till ett lägre belopp än vad ungdomsrådet gjort i sin anslagsframställning.

Ungdomsrådet begär för nästa budgetår särskilda medel för internationell kontaktverksamhet, bl.a. för delegationsresor med representanter från ungdomsorganisationerna i syfte att förbereda organisationernas egna internationella kontakter. Internationell kontaktverksamhet är ett arbetsområde där ungdomsorganisationerna enligt min mening själva bör ta initiativ eller arbeta genom de samarbetsorgan som särskilt tagit upp sådant arbete. Jag är därför inte beredd att beräkna några särskilda medel för ungdomsrådets internationella kontaktverksamhet.

Jag har tidigare (5.2) förordat att statens ungdomsråd får i uppdrag att fördela bidrag till utvecklingsarbete och försöksverksamhet inom ungdomsorganisationerna. Jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att besvär inte får anföras över rådets beslut i fråga om fördelning av bidraget.

Jag beräknar med utgångspunkt i vad jag anfört om omfattningen av ungdomsrådets verksamhet ett medelsbehov av 1 355 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till bortfallet av den tillfälliga förstärkningen av anslaget om 75 000 kr. för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *statens ungdomsråd* för budgetåret 1975/76 under åttonde
huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 355 000 kr.

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredragandena har lagt fram.

Innehåll	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag av protokollet vid regeringsammanträde 1975-02-20	2
1 Inledning	3
2 Ungdomsorganisationerna och samhällets stöd	6
2.1 Ungdomsorganisationerna	6
2.2 Det statliga stödet	7
2.2.1 Allmänna bidrag till ungdomsorganisationerna	8
2.2.2 Bidrag till central verksamhet	9
2.2.3 Bidrag till ungdomsledarutbildning	9
2.2.4 Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet	10
2.2.5 Bidrag till särskilda ändamål	10
2.3 Landstingens bidragsgivning	11
2.4 Kommunernas bidragsgivning	12
3 Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet	13
3.1 Arbetsgruppen inom statens ungdomsråd	13
3.1.1 Mål för ungdomspolitik	13
3.1.2 Kostnader och intäkter för ungdomsorganisationernas centrala verksamhet	13
3.1.3 Arbetsgruppens förslag till bidragskonstruktion	16
3.1.4 Redovisning och rapportering	20
3.1.5 Särskilda överväganden	20
3.1.6 Samordning och samsyn på ungdomsområdet	20
3.2 Remissyttrandena	21
3.2.1 Allmänna synpunkter	21
3.2.2 Samhället och ungdomsorganisationerna	22
3.2.3 Förslag till bidragsregler	23
3.2.4 Rapportering och redovisning	28
3.2.5 Särskilda överväganden	29
3.2.6 Samsyn på ungdomsområdet	29
3.3 Statens ungdomsråds förslag	30
3.3.1 Nuvarande bidragskonstruktion	30
3.3.2 Samhället och ungdomsorganisationerna	31
3.3.3 Förslag till bidragsregler	31
3.3.4 Rapportering och redovisning	34
3.3.5 Särskilda överväganden och bidrag	35
3.3.6 Samsyn på ungdomsområdet	36
4 Utbildning av ungdoms- och fritidsledare	37
4.1 Bakgrund	37
4.2 Folkhögskoleutredningen	39
4.2.1 Pedagogiska synpunkter	39
4.2.2 Intagning av elever	40
4.2.3 Utbildningens utformning	40

4.2.4	Yrkespraktik och praktikhandledning	41
4.2.5	Utbildningens dimensionering	42
4.3	Remissyttrandena	43
4.3.1	Allmänna synpunkter	43
4.3.2	Pedagogiska synpunkter	44
4.3.3	Intagning av elever	45
4.3.4	Utbildningens omfattning och utformning	45
4.3.5	Yrkespraktiken i utbildningen	47
4.3.6	Utbildningens dimensionering	47
5	Föredraganden	49
5.1	Samhället och ungdomsorganisationerna	49
5.2	Stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet	54
5.3	Översyn av samhällets stöd till ungdomsverksamhet	59
6	Utbildning av ungdoms- och fritidsledare, föredraganden	62
7	Anslagsberäkningar för budgetåret 1975/76	67
7.1	Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet m. m.	67
7.2	Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet	69
7.3	Statens ungdomsråd	71
8	Beslut	75

